

EKONOMİ ve İHRACAT BÜLTENİ

EKİM 2026

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

Yönetici Özeti	2
Küresel Ekonomik Görünüm	6
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticaret	12
Küresel Emtia Fiyatları	30
Ticaretin Dijitalleşmesinde Yeni Dönem: Sınır Ötesi Birlikte Çalışabilirlik	37
Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği Yürürlüğe Girdi: Üretici ve İhracatçılar İçin Kapsam, Takvim ve Hazırlık Alanları	41
Ticarette On Kazanım: Hizmet Ticareti Sorunları Çözüyor	46
Yapay Zekâ ve Beceriler	52
AB Elektrifikasyon Eylem Planı	57
Taahhütten Uygulamaya : COP31 Öncesinde İklim Diplomasisi ve Küresel Ekonomi	59

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Yönetici Özeti

Küresel ekonomi; jeopolitik gerilimler, enerji arzındaki aksaklıklar, ticaret politikalarındaki belirsizlik ve sıkı finansal koşullara rağmen dirençli kalsa da büyüme görünümü zayıf seyretmektedir. OECD, küresel GSYH büyümesini 2026 için %2,9, 2027 için %3,0; UN DESA ise sırasıyla %2,6 ve %2,9 olarak öngörmektedir. Bu oranlar 2010–2019 dönemindeki %3,2’lik ortalamanın altında kalmaktadır. Enerji şoku nedeniyle G20 manşet enflasyonunun 2026’da %4,1’e yükselmesi, 2027’de ise %3,6’ya gerilemesi beklenmektedir. Brent petrol fiyatı Eylül başında yaklaşık 100 dolar/varil seviyesine ulaşmış ve Şubat öncesine göre yaklaşık %40 artmıştır. Büyümenin önemli bir bölümünü Asya ekonomileri ve teknoloji yatırımları desteklemektedir. UN DESA 2026’da Doğu Asya için %4,6, Güney Asya için %5,6, Çin için %4,6 ve Hindistan için %7,6 büyüme öngörmektedir. Bu görünüm, küresel ekonomide genel bir daralmadan ziyade enerji şoku, teknoloji yatırımları ve bölgesel farklılaşmaların belirlediği “dirençli ancak kırılgan” bir yapıya işaret etmektedir.

[Küresel Ekonomi Bölümünün Tamamı için Tıklayınız.](#)

Küresel ticaret, jeopolitik ve ticaret politikası kaynaklı belirsizliklere rağmen 2026’nın ilk yarısında güçlü bir görünüm sergilese de büyümenin teknoloji ürünlerinde yoğunlaşması ülkeler ve sektörler arasındaki ayrışmayı artırmıştır. UN DESA’ya göre dünya mal ticareti Ocak–Mayıs 2026 döneminde reel olarak %5,4 büyüyerek 2025 yılındaki %4,3’lük artışın üzerine çıkmıştır. Bu performansta yarı iletkenler, bilgi ve iletişim teknolojileri ekipmanları, elektrikli makineler ve yapay zekâ altyapısına yönelik ürünler belirleyici olurken Güney Kore, Singapur ve Tayvan’ın 2026’nın ilk beş ayında reel ihracat artışları %20’nin üzerinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık kimya ve demir-çelik gibi geleneksel sanayi sektörlerinde ticaret artışı daha sınırlı kalmıştır. Ticaret politikalarındaki belirsizlik de devam etmektedir. ABD’nin efektif ortalama tarife oranı Haziran 2026’daki %9,6’dan Eylül ortasında %10,9’a yükselirken ABD-Çin ticaretinin 2025 yılında yaklaşık %25 gerilemesi sonrasında ticaret akımlarının Endonezya, Meksika ve Vietnam gibi “bağlantı ekonomileri” üzerinden yeniden yönlendirildiği görülmektedir. Bu çerçevede küresel ticarete yalnızca ticaret hacimleri değil ticaretin ürün kompozisyonu, coğrafyası ve tedarik zincirlerinin yapısı da hızla değişmektedir. [Küresel Ticaret Bölümünün Tamamı için Tıklayınız.](#)

Sanayi ve İşgücü Göstergelerinde Zayıflama

Türkiye ekonomisi 2026 yılının ilk çeyreğinde yıllık %2,6, ikinci çeyreğinde ise %2,3 büyümüştür. Sanayi göstergeleri yılın üçüncü çeyreğine zayıf bir başlangıç yapmıştır. Ağustos ayında sanayi üretimi aylık %1,0, yıllık %1,9 azalırken; imalat sanayi kapasite kullanım oranı Ağustos’ta %73,5’e gerilemiş, ancak Eylül’de %74,2’ye yükselerek düşüş eğilimi yerini artışa bırakmıştır. Temmuz ayında işsizlik oranı 0,5 puan artarak %8,1’e yükselmiş, Ağustos’ta ise 0,3 puan azalarak %7,8 olmuştur. Ağustos’ta atıl işgücü oranı %31,0 olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayında imalat PMI değeri 48,1’e, yeni ihracat siparişleri endeksi ise 48,0’a yükselse de her iki gösterge de 50 eşik değerinin altında kalarak imalat sanayi ve dış talepte daralmanın sürdüğüne işaret etmiştir. Ağustos

ayında cari işlemler hesabı 4,1 milyar dolar fazla vermiştir. Yıllıklandırılmış cari açık ise yaklaşık 42,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayında TÜFE aylık %1,84, yıllık %31,51 artmış; TCMB 10 Eylül 2026 tarihli toplantısında politika faizini %37,0 seviyesinde sabit tutmuştur. [Türkiye Ekonomisi Kısımının Tamamını Okumak için Tıklayınız.](#)

Dış ticarete Eylül ayı ihracatı yıllık %15,4 artışla 26,0 milyar dolara, ithalat ise %5,9 artışla 31,2 milyar dolara yükselmiş; ihracatın ithalatı karşılama oranı %83,2 olmuştur. Ocak-Eylül döneminde ihracat %5,2 artışla 211,0 milyar dolar, ithalat %5,4 artışla 282,0 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Eylül ayında AB'ye ihracat %5,1, ABD'ye ihracat %42,5 artmış; yüksek teknolojili ürünlerin ihracatı %50,6 yükselmiştir. [Türkiye Dış Ticareti Kısımının Tamamını Okumak için Tıklayınız.](#)

Emtia Piyasalarında Enerji Kaynaklı Maliyet Baskısı Güçlendi

Dünya Bankası verilerine göre Eylül ayında emtia piyasalarının ana belirleyicisi enerji fiyatlarındaki sert yükseliş olmuştur. Enerji fiyat endeksi aylık %25,7, yıllık %70 artarak Eylül 2022'den bu yana en yüksek seviyeye ulaşırken, enerji dışı emtia endeksindeki artış %1,3'te kalmıştır. Hürmüz Boğazı'ndaki ticari akışın normale dönmemesiyle Brent petrolün aylık ortalama fiyatı %28,5 artışla 116,8 dolar/varile, Avrupa doğal gaz fiyatları %20,4 artışla 25,4 dolar/mmBtu'ya yükselmiştir. Gıda fiyatları %3,8 artışla Eylül 2023'ten bu yana en yüksek seviyeye çıkmış; metal fiyat endeksi aylık %0,9, yıllık %30,4 artarken bakır 14.474 dolar/ton ile Dünya Bankası veri setindeki en yüksek aylık ortalama ulaşmıştır. Enerji maliyetlerinin taşımacılık, gübre ve petrokimya kanallarıyla diğer emtialara yayılma riski, ürün bazlı fiyat takibini ve satın alma planlarının farklı senaryolara göre hazırlanmasını önemli kılmaktadır. [Emtia Piyasaları Kısımının Tamamını Okumak için Tıklayınız.](#)

Ticaretin Dijitalleşmesinde Öncelik Sınır Ötesi Birlikte Çalışabilirlik

Ticaret dijitalleşmesi, kağıt tabanlı gümrük işlemlerinin, ticaret belgelerinin ve sınır ötesi veri alışverişinin elektronik alternatiflerle değiştirilmesini ifade etmektedir. Ticaretin dijitalleşmesinde küresel ölçekte önemli ilerleme kaydedilmekle birlikte, dönüşümün odağı artık ulusal işlemlerin elektronik ortama taşınmasından sınır ötesi birlikte çalışabilirliğe kaymaktadır. Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (ESCAP) tarafından geliştirilen Trade Digitalization Index+ (TDI+), ülkelerin ticaret süreçlerini ne ölçüde dijitalleştirdiğini ve sınır ötesi dijital ticaret altyapısını değerlendiren kapsamlı bir endekstir. Endeksin 2025/26 sonuçlarına göre 174 ekonominin ortalama dijitalleşme skoru %55,1 seviyesinde kalırken, özellikle sınır ötesi veri ve belge değişimi ile sürdürülebilir dijitalleşme alanlarında gelişim ihtiyacı devam etmektedir. Ülke deneyimleri ise başarılı dijital dönüşümün yalnızca teknolojik altyapıya değil süreçlerin sadeleştirilmesine, kurumlar arası koordinasyona, elektronik belgelerin karşılıklı tanınmasına ve sistemlerin işletmeler açısından erişilebilir ve birlikte çalışabilir hale getirilmesine bağlı olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede ticaret dijitalleşmesinin yeni aşaması, kağıtsız ticaretten sınır ötesi birlikte çalışabilir ticarete geçiş olarak öne çıkmaktadır. [Yazının tamamı için tıklayınız.](#)

Türkiye Yeşil Taksonomisi Yürürlüğe Girdi

Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği 24 Eylül 2026 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, hangi ekonomik faaliyetin çevresel açıdan sürdürülebilir sayılacağını ortak ölçütlere bağlamakta ve ilk aşamada 16 sektör ile 137 ekonomik faaliyeti kapsamaktadır. Bir faaliyetin Ek-1’de yer alması yeşil kabul edildiği anlamına gelmemekte; uyumluluk için en az bir çevresel hedefe önemli katkı, diğer hedeflere önemli zarar vermeme ve asgari sosyal koruma şartları birlikte aranmaktadır. Reel sektör için raporlama gönüllü olup bankalar, sigorta şirketleri ve diğer finansal kuruluşlar için zorunluluk 1 Ocak 2029’a kadar ertelenmiştir. Alüminyum, demir-çelik, kimya, plastik ambalaj ve elektrikli-elektronik ekipman imalatı Ek-1’de yer alırken, firmaların faaliyetlerini Ek-1 ile eşleştirmesi ve hasılat, yatırım ve gider verilerini faaliyet bazında ayrıştırmaya başlaması önerilmektedir. [Yazının tamamı için tıklayınız.](#)

Hizmet Ticareti ve Dijital Kurallar Yeni Kazanımlar Sunuyor

Trade Experettes’in hizmet ticaretine odaklanan çalışması, ticaretin işletmelerin, KOBİ’lerin ve girişimcilerin karşılaştığı sorunlara çözüm üretme işlevini on somut kazanım üzerinden ele almaktadır. Hizmet ticaretinde düzenleyici şeffaflığı artırmaya yönelik ortak girişimin yıllık yaklaşık 150 milyar dolar ticaret maliyeti tasarrufu sağlayabileceği öngörülmektedir. Çalışmada Hindistan’ın 2025’te 328 milyar dolara ulaşan dijital hizmet ihracatı, açık veri alanları, yapay zekâ destekli ticaret uyum hizmetleri ve dijital ödemelerde güven öne çıkmakta; 2024’te küresel kart dolandırıcılığı kayıplarının 33,4 milyar doları aştığı belirtilmektedir. Öneriler arasında hizmet ticaretindeki bürokratik engellerin azaltılması, KOBİ’lerin ve kadın girişimcilerin küresel değer zincirlerine katılımının desteklenmesi ve katma değerli üretimle ihracatın çeşitlendirilmesi yer almaktadır. [Yazının tamamı için tıklayınız.](#)

Yapay zeka kullanımı artıyor, ancak en büyük engel beceri eksikliği

OECD ülkelerinde yapay zeka kullanan işletmelerin oranı 2021-2025 döneminde %7’den %20’ye yükseldi. Türkiye’de de girişimlerin yapay zekâ kullanımı %2,7’den %7,5’e çıkarken, büyük firmalarla KOBİ’ler arasındaki fark devam ediyor. Yapay zeka kullanmayan işletmelerin çoğu, gerekli uzmanlık ve beceri eksikliğini en önemli engel olarak gösteriyor. [Yazının tamamı için tıklayınız.](#)

AB, enerji dönüşümünün merkezine elektrifikasyonu alıyor

Avrupa Komisyonu’nun Elektrifikasyon Eylem Planı, 2040’a kadar elektrifikasyon oranını %46’ya çıkarmayı hedefliyor. Plan, fosil yakıt ithalatını ve maliyetleri azaltırken elektrikli araçlar ve ısı pompaları gibi teknolojilerin yaygınlaşmasını öngörüyor. Ancak yüksek elektrik fiyatları, şebeke sorunları ve teşvik eksikliği dönüşümü yavaşlatıyor. [Yazının tamamı için tıklayınız.](#)

COP31 Öncesinde İklim Diplomasisinde Finansman ve Elektrifikasyon Öne Çıkıyor

9–20 Kasım 2026 tarihlerinde Antalya’da düzenlenecek 31. Taraflar Konferansı (COP31) öncesinde iklim diplomasisinin odağı, yeni hedeflerin belirlenmesinden mevcut taahhütlerin finansmanı ve uygulanmasına kaymaktadır. Türkiye’nin konferans, Avustralya’nın ise müzakereler başkanlığını üstlendiği süreçte, 2035 yılına kadar elektriğin küresel nihai enerji tüketimindeki payını %35’e çıkarmayı amaçlayan elektrifikasyon hedefi öne çıkmaktadır. İklim finansmanında gelişmekte olan ülkeler için yıllık en az 300 milyar dolar kaynak seferber edilmesi ve toplam finansmanın 1,3 trilyon dolara ulaştırılması hedeflenirken, Türkiye’nin öncülüğünde duyurulan BRIDGE ve SURFF girişimleri finansmana erişimin kolaylaştırılmasını amaçlamaktadır. Türkiye’nin de katıldığı Zorunlu Karbon Piyasaları Açık Koalisyonu (OCCCM), karbon fiyatlandırma sistemleri arasında teknik uyum sağlanmasına odaklanmaktadır. Öte yandan AB’nin Emisyon Ticaret Sistemi revizyonu teklifi, ücretsiz tahsisatların kaldırılması sürecinin 2038’e uzatılmasını öngörmektedir. Bu gelişmeler, başta demir-çelik ve alüminyum olmak üzere enerji yoğun sektörlerde karbon maliyetleri ve rekabet koşullarını etkileyebilecek nitelik taşıırken, elektrifikasyon yatırımlarının bakır, kablo ve elektrik ekipmanları üreticileri için yeni ihracat fırsatları oluşturması beklenmektedir. [Yazının tamamı için tıklayınız.](#)

Küresel Ekonomik Görünüm

Küresel ekonomi art arda gelen şoklara rağmen dirençli kalsa da büyüme görünümü zayıf seyretmektedir

2026 yılında küresel ekonomi; jeopolitik gerilimler, enerji arzındaki aksaklıklar, ticaret politikalarındaki belirsizlikler, yüksek kamu borçları ve sıkı finansal koşulların aynı anda etkili olduğu karmaşık bir ortamda yoluna devam etmektedir. Özellikle Orta Doğu'daki çatışmanın enerji arzı ve küresel ticaret rotaları üzerindeki etkileri, 2024 yılından bu yana devam eden dezenflasyon sürecini sektöre ugratırken bir yandan da büyüme üzerindeki aşağı yönlü riskleri de artırmıştır. Dünya Ekonomik Forumu'nun (WEF) Baş Ekonomistlerin Görünümü¹ raporu kapsamında ankete katılan başekonomistlerin %45'i de gelecek yıl küresel ekonomik koşulların zayıflamasını beklemektedir. Bununla birlikte, küresel ekonomide henüz geniş çaplı ve senkronize bir daralma ortaya çıkmamıştır. OECD² ve Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi'nin (UN DESA)³ Eylül 2026 değerlendirmeleri, bu nedenle küresel ekonominin "dirençli ancak kırılgan" bir görünüm sergilediğine işaret etmektedir.

Küresel büyüme görünümü (%)

Kaynak	2026	2027
OECD	2,9	3,0
BM DESA	2,6	2,9

Kaynak: OECD, UN DESA

OECD, küresel GSYH büyümesinin 2026 yılında %2,9, 2027 yılında ise %3,0 olacağını öngörmektedir. Birleşmiş Milletler (UN DESA) ise daha düşük bir büyüme öngörerek küresel büyümeyi 2026 için %2,6, 2027 için %2,9 olarak tahmin etmektedir. Her iki kurumun tahminleri arasında fark bulunmakla birlikte, ortak mesaj küresel büyümenin pandemi öncesindeki performansın altında kalmaya devam edeceğidir. UN DESA'ya göre 2010-2019 döneminde küresel büyümenin yıllık ortalaması %3,2 seviyesindeyken, 2026 ve 2027 büyüme tahminleri bu seviyenin belirgin şekilde altında bulunmaktadır. WEF raporuna göre başekonomistlerin %97'si jeopolitik çatışmaları önde gelen bir belirsizlik kaynağı olarak görürken sadece dörtte biri küresel ekonominin gelecekte daha dayanıklı olmasını beklemektedir.

¹ World Economic Forum, [Chief Economists' Outlook: September 2026](#)

² OECD [Economic Outlook Interim Report](#), September 2026

³ United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA), [World Economic Situation and Prospects 2026 September Updates](#)

için alan daralırken yüksek faizlerin uzun süre korunması da yatırımlar ve tüketim üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Enerji şoku küresel ekonominin temel belirleyicilerinden biri haline gelmiştir

2026 görünümünün en önemli unsurlarından biri Orta Doğu'daki çatışmanın küresel enerji piyasaları üzerindeki etkisidir. Çatışmanın ardından Hürmüz Boğazı'ndan geçen gemi trafiğinde ciddi düşüş yaşanmış, enerji arzındaki daralma petrol, doğal gaz ve rafineri ürünleri fiyatlarını yukarı çekmiştir. UN DESA'ya göre Brent petrol fiyatı Eylül ayı başında varil başına yaklaşık 100 dolar seviyesine ulaşmış ve Şubat ayı öncesine kıyasla yaklaşık %40 yükselmiştir.

Kaynak: UN DESA

OECD ise Ağustos ayında küresel petrol stoklarının Şubat ayına göre yaklaşık 507 milyon varil, yani %6'dan biraz fazla gerilediğini belirtmektedir. Avrupa'daki doğal gaz stoklarının da yılın aynı dönemi açısından son 15 yılın en düşük seviyelerinde bulunması enerji arzı üzerindeki baskının sürdüğüne işaret etmektedir. Dünya ekonomisinin enerji yoğunluğunun geçmişe göre azalması, ülkelerin enerji arzını çeşitlendirmesi, mevcut stokların kullanılması ve birçok hükümetin hanehalkları ile işletmeleri korumaya yönelik destekler uygulaması fiyat şokunun büyüme üzerindeki etkisini kısmen hafifletmiştir. Buna karşın, enerji fiyatlarının uzun süre yüksek kalması özellikle enerji ithalatçısı ülkelerde üretim maliyetlerini, ulaşım giderlerini ve hanehalklarının yaşam maliyetini artırarak ekonomik aktiviteyi baskılayabilecek bir risk oluşturmaktadır. Enerji fiyatlarının seyri aynı zamanda 2027 görünümünün de en kritik varsayımlarından biridir. OECD'nin tahminleri, enerji piyasalarındaki sıkışıklığın zaman içerisinde azalacağı varsayımına dayanmaktadır.

Bölgesel görünümde büyüme Asya'da yoğunlaşırken Avrupa'da sınırlı toparlanma beklenmektedir

Küresel büyümenin ülkeler ve bölgeler arasında önemli ölçüde farklılaştığı görülmektedir. Asya ekonomileri, özellikle yapay zekâ ve teknoloji ürünlerine yönelik küresel talep sayesinde görece güçlü bir performans sergilemektedir. UN DESA, Doğu Asya'nın 2026'da %4,6, 2027'de %4,4 büyümesini beklemektedir. Çin ekonomisinin 2026 yılında %4,6 büyümesi öngörülmürken, iç talebin zayıf kalmasına karşın ihracatın büyümeyi desteklemeye devam etmesi beklenmektedir. Güney Kore'nin büyüme tahmini ise teknoloji ihracatındaki güçlü performans nedeniyle %3,2'ye yükseltilmiştir. Güney Asya da küresel ekonominin en hızlı büyüyen bölgelerinden biri olmaya devam etmektedir. Bölgenin 2026 yılında %5,6, 2027 yılında %6,0 büyümesi beklenirken,

Hindistan ekonomisinin 2026/27 mali yılında %7,6 büyüyeceği öngörülmektedir. Güçlü iç tüketim, kamu sermaye harcamaları ve özel yatırımlar Hindistan'ın büyümesini destekleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Avrupa'da ise daha sınırlı ancak görece dirençli bir büyüme görünümü bulunmaktadır. UN DESA, Avrupa Birliği ekonomisinin 2026'da %1,3, 2027'de %1,4 büyümesini beklerken, OECD Euro Bölgesi için her iki yılda da %1,0 büyüme öngörmektedir. Avrupa ekonomilerinde istihdam piyasasının dayanıklılığı, reel ücretlerdeki toparlanma ve savunma ile altyapı harcamaları büyümeyi desteklerken, yüksek enerji fiyatları ve enflasyonist baskılar aşağı yönlü risk oluşturmaktadır. WEF anketine katılan başekonomistlerin de %61'i Avrupa için zayıf veya çok zayıf bir büyüme öngörmektedir. Hindistan ve Güneydoğu Asya ise diğer uluslararası raporlarla paralel şekilde güçlü/çok güçlü büyüme beklenen bölgeler arasında yer almaktadır. Çin için ise başekonomistlerin üçte biri zayıf bir büyüme tahmin etmektedir.

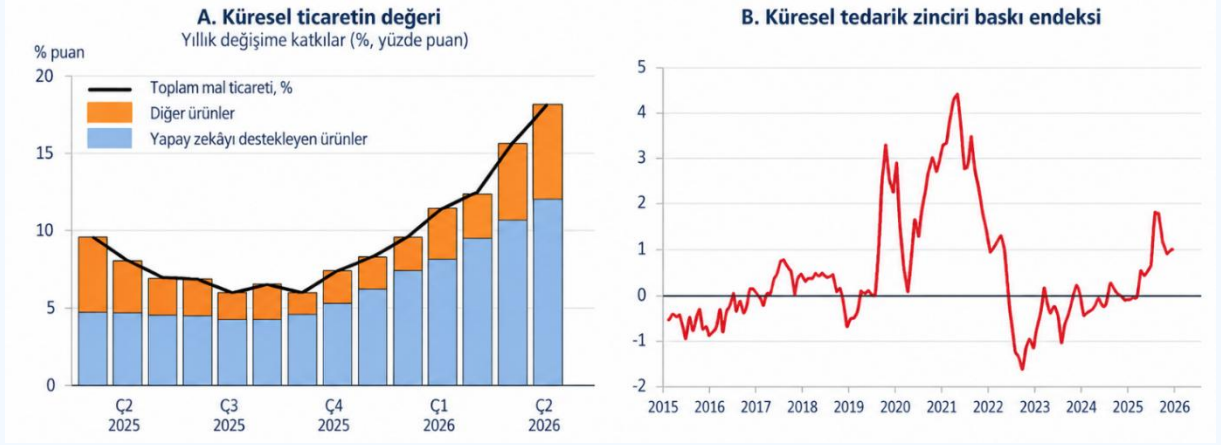
Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)

Kuruluş	Yıl	Dünya	Euro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
UN DESA	2025	2,9	1,4	2,8	2,3	1,0	7,3	5,0	1,1
	2026	2,6	1,1	2,0	2,0	0,5	7,8	4,6	0,8
	2027	2,9	1,2	2,0	2,1	1,0	7,1	4,5	1,1
Dünya Bankası	2025	2,9	1,4	2,1	2,3	1,0	7,7	5,0	1,1
	2026	2,5	0,8	2,2	1,9	0,8	6,6	4,2	0,7
	2027	2,8	1,3	2,1	2,0	0,7	7,2	4,3	0,9
IMF	2025	3,5	1,4	2,1	2,3	1,0	7,7	5,0	1,1
	2026	3,0	0,9	2,3	2,4	1,1	6,4	4,6	0,6
	2027	3,4	1,2	2,2	2,2	1,1	6,7	4,1	0,7
OECD	2025	3,4	1,3	2,1	2,3	1,0	7,8	5,0	1,2
	2026	2,9	1,0	2,0	2,0	0,5	7,1	4,5	0,8
	2027	3,0	1,0	2,1	1,9	0,6	6,5	4,2	0,7

Kaynak: UN DESA (World Economic Situation and Prospects, Eylül 2026), IMF (Temmuz 2026), Dünya Bankası (Haziran 2026), OECD (Eylül 2026).

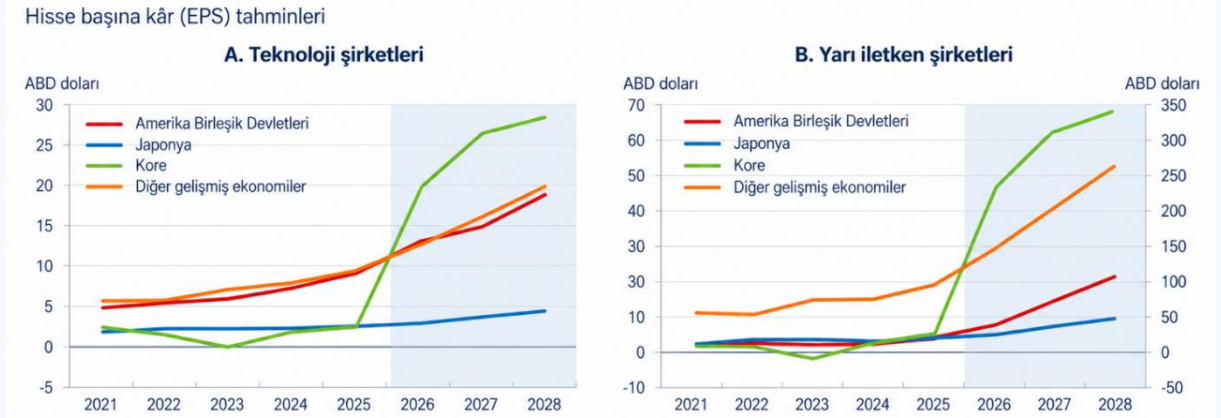
Ticaret ve yatırımlarda yapay zekâ kaynaklı güçlü bir ayrışma fark edilmektedir

Küresel ekonomideki en dikkat çekici gelişmelerden biri, yapay zekâ teknolojilerine yönelik yatırımların ticaret ve üretim üzerinde oluşturduğu güçlü ivmedir. Enerji şoku ve jeopolitik belirsizliklere rağmen 2026'nın ilk yarısında küresel mal ticareti güçlü bir performans göstermiştir. UN DESA'ya göre dünya mal ticareti Ocak-Mayıs 2026 döneminde reel olarak yıllık %5,4 büyümüştür. Bu oran 2025 yılındaki %4,3'lük büyümenin üzerinde gerçekleşmiştir. WEF anketine katılan başekonomistlerin neredeyse üçte ikisi de ticaret hacimlerinin artacağını öngörmektedir.

Kaynak: OECD

Ticaret artışının temel itici gücünü yarı iletkenler, bilgi ve iletişim teknolojileri ekipmanları, elektrikli makineler ve diğer yapay zekâ altyapısına yönelik ürünlerdeki talep oluşturmıştır. Bu eğilim özellikle Doğu Asya ekonomilerine önemli bir avantaj sağlamaktadır. Güney Kore, Singapur ve Tayvan gibi teknoloji tedarik zincirlerine güçlü biçimde entegre ekonomilerde ihracat artışı hızlanırken, Çin'in ihracat performansı da elektronik, elektrikli araç ve batarya sevkiyatları tarafından desteklenmiştir. UN DESA, Güney Kore, Singapur ve Tayvan'ın 2026'nın ilk beş ayında reel ihracat artışlarının %20'nin üzerinde gerçekleştiğine dikkat çekmektedir. Buna karşılık kimya, demir-çelik gibi geleneksel sanayi sektörlerinde ticaret artışı daha zayıf kalmıştır. OECD de benzer şekilde yapay zekâ bağlantılı yatırım ve üretimin küresel büyümeyi destekleyen başlıca unsurlardan biri olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle veri merkezleri, teknoloji ekipmanları ve yarı iletken yatırımları ABD, Kanada, Avustralya, Japonya, Güney Kore ve Çin gibi ekonomilerde üretim ve ticaret üzerinde olumlu etki yaratmıştır. Bu nedenle yapay zekâ yatırımlarının mevcut küresel büyüme görünümünde geleneksel yatırımlardaki zayıflığı kısmen telafi eden bir unsur haline geldiği görülmektedir.

Kaynak: OECD

Yine de bu gelişme küresel ticarete daha geniş tabanlı bir toparlanma anlamına gelmemektedir. Ticaret artışının önemli ölçüde belirli teknoloji ürünleri ve ülke gruplarında yoğunlaşması, küresel ekonomide sektörler ve ülkeler arasındaki ayrışmayı artırmaktadır. WEF anketine katılan başekonomistler de gelecek dönemde ekonomik dayanıklılığın çeşitlendirilmiş ve esnek tedarik zincirleri, teknolojik yenilik ve enerji piyasalarına uyum gibi unsurlara daha fazla dayanmasını beklemektedir. Başekonomistlerin %78'i ekonomik çeşitlendirme ve esnek tedarik zincirlerini, %67'si ise teknolojik dönüşüm ve inovasyonu önemli dayanıklılık kaynakları olarak görmektedir.

Ticaret politikalarındaki belirsizlik küresel tedarik zincirlerini yeniden şekillendirmektedir

Küresel ticaretteki toparlanmaya rağmen ticaret politikaları önemli bir belirsizlik unsuru olmaya devam etmektedir. Benzer şekilde WEF raporunda da tarife baskısının devam etmesi beklenmektedir. Başekonomistlerin %55'i ABD'de, %43'ü ise Avrupa'da tarifelerin 2027 yılında artacağını öngörmektedir. ABD'nin uyguladığı yeni ve mevcut tarifeler ile kritik ürünlerde ihracat kısıtlamalarının artması, firmaların tedarik zincirleri ve yatırım kararları üzerinde belirsizlik yaratmaktadır. OECD'nin hesaplamalarına göre ABD'nin efektif ortalama tarife oranı Haziran 2026'da %9,6 iken Eylül ortasında %10,9'a yükselmiştir. UN DESA ise bu politikaların yalnızca ticaret hacmini değil, ticaretin coğrafi yapısını da değiştirmeye başladığına dikkat çekmektedir. Özellikle ABD ile Çin arasındaki ticaretin 2025 yılında yaklaşık dörtte bir oranında gerilemesinin ardından ticaret akımlarının Endonezya, Meksika ve Vietnam gibi “bağlantı ekonomileri” üzerinden daha fazla yönlendirilmeye başladığı belirtilmektedir. Bu ülkeler üretim, montaj ve lojistik açısından yeni merkezler olarak öne çıkmaktadır. Küresel ticarete sadece ne kadar ticaret yapıldığı değil, ticaretin hangi ülkeler üzerinden ve hangi tedarik zincirleri aracılığıyla gerçekleştirildiği de değişmektedir. Bu eğilimin gelecek dönemde üretim ağlarının çeşitlendirilmesi, alternatif tedarikçi arayışları ve bölgesel üretim merkezlerinin önem kazanmasına yol açabileceği değerlendirilmektedir.

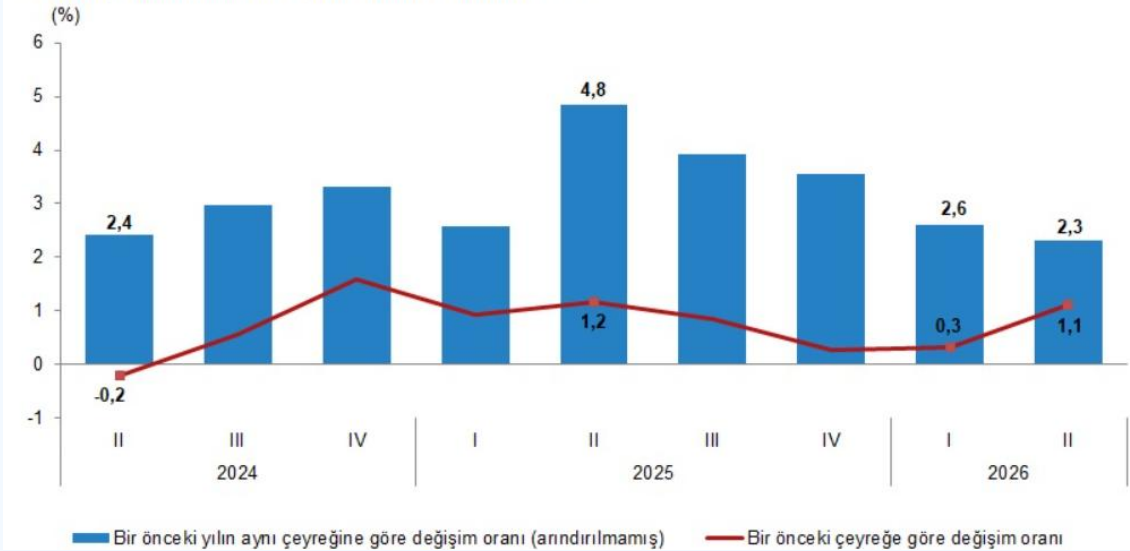
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticaret

Türkiye Ekonomisi 2026 Yılı İkinci Çeyreğinde %2,3 Büyüdü

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH), zincirlenmiş hacim endeksi olarak 2026 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %2,3 artmıştır. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi ise bir önceki çeyreğe göre %1,1 artış göstermiştir. Üretim yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hasıla tahmini, 2026 yılının ikinci çeyreğinde cari fiyatlarla bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %36,0 artarak 19 trilyon 869 milyar 747 milyon TL oldu. GSYH'nin ikinci çeyrek değeri cari fiyatlarla ABD doları bazında 438 milyar 347 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.⁴

Dönemler İtibariyle GSYH Büyüme Oranları

GSYH büyüme hızları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 2026

Kaynak: TÜİK

Kırmızı çizgi bir önceki çeyreğe göre değişim oranını, mavi sütunlar ise bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişimi temsil etmektedir.

⁴ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla [↗](#)

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler						2026								
	2021	2022	2023	2024	2025	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.
GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim) (%)	11,8	5,4	5,0	3,5	3,7	-	-	2,6	-	-	2,3	-	-	-
GSYH (Milyar \$) ¹	828	925	1153	1361	1602	-	-	392	-	-	438	-	-	-
Sanayi Üretim Endeksi ²	19,7	4,7	1,6	0,4	2,6	-1,9	2,2	-1,2	6,1	-0,1	-1,3	-0,2	-1,9	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	76,6	77,2	76,3	75,9	74,3	74,1	73,5	73,3	73,8	74,2	74,5	73,9	73,5	74,2
İstihdam (Milyon Kişi)	28,8	30,8	31,6	32,6	32,6	31,2	31,5	31,8	32,2	32,8	33	33	33,3	-
İşsizlik Oranı	12,0	10,4	9,4	8,7	8,3	8,1	8,4	8,1	8,2	8,1	7,6	8,1	7,8	-
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-7,1	-46,7	-41,8	-13,6	-30,1	-6,7	-7,4	-9,6	-5,5	-1,3	-4,3	0,0	4,1	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Oranı	-0,9	-5,0	-3,6	-1,0	-1,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İhracat (FOB, Milyar \$)	225	254	256	262	273	20,3	21	21,9	25,4	22,4	24,9	25,6	23,5	26,0
İthalat (CIF, Milyar\$)	271	364	362	344	365	28,7	30,1	33,1	33,9	28,1	35,3	33	28,7	31,2
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-2,7	-0,9	-5,1	-4,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TÜFE Oranı ³	36,1	64,3	64,8	44,4	30,9	30,65	31,53	30,87	32,37	32,61	32,11	31,75	31,51	29,73
Politika Faizi Oranı ⁵	14,00	9,00	9,00	42,50	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00
	19,00	13,00	40,00	50,00	46,00									

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹ 2026 için 3.Çeyrek henüz açıklanmamıştır.² Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık Yüzde Değişim)³ TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim⁴ Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.⁵ 2020-2025 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

* Aylar için verilen GSYH çeyreklik dönemleri temsil etmektedir

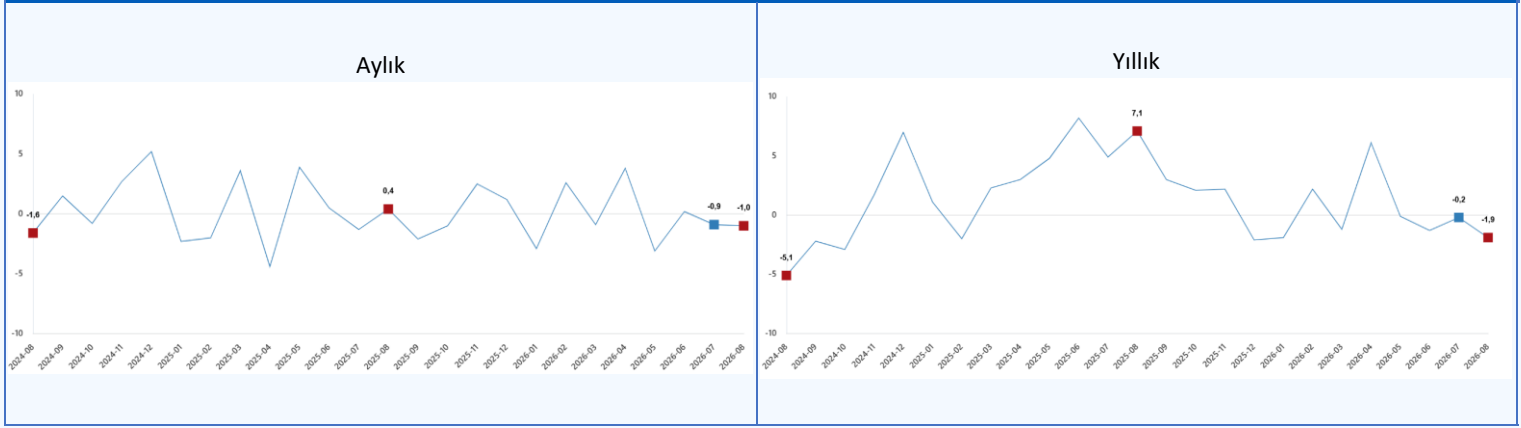
° İşaretli aylar için ticaret dengesi ithalat ihracat farkı olarak verilmiştir. Diğer aylar HMB verisi ile uyumludur.

Not: 2025 ve 2026 yıllarına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretimi Ağustos'ta Aylık %1,0, Yıllık %1,9 Azaldı

Sanayi üretim endeksi, 2026 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %1,0 azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %1,9 azaldı. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, yıllık bazda madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi %1,7 artarken, imalat sanayi sektörü endeksi %2,5 azaldı, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi ise %1,3 arttı. Aylık bazda ise madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi %4,1 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %3,3 artarken, imalat sanayi sektörü endeksi %1,6 azaldı.⁵

Sanayi Üretim Endeksi Aylık ve Yıllık Değişim Oranları (%)

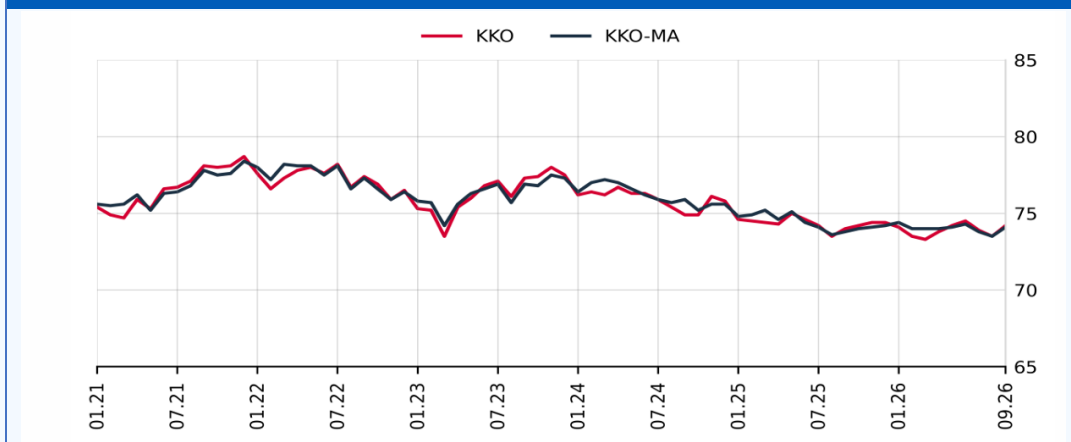

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Eylül Ayında %74,1 Oldu

2026 yılı Eylül ayında, imalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı bir önceki aya göre 0,6 puan artarak %74,1 seviyesinde gerçekleşirken, mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı bir önceki aya göre 0,7 puan artarak %74,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece kapasite kullanımında Temmuz ayında başlayan ve Ağustos ayında da süren düşüş eğilimi, Eylül ayında yerini artışa bırakmıştır.⁶

Kapasite Kullanım Oranı (KKO) ve Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış KKO (%)

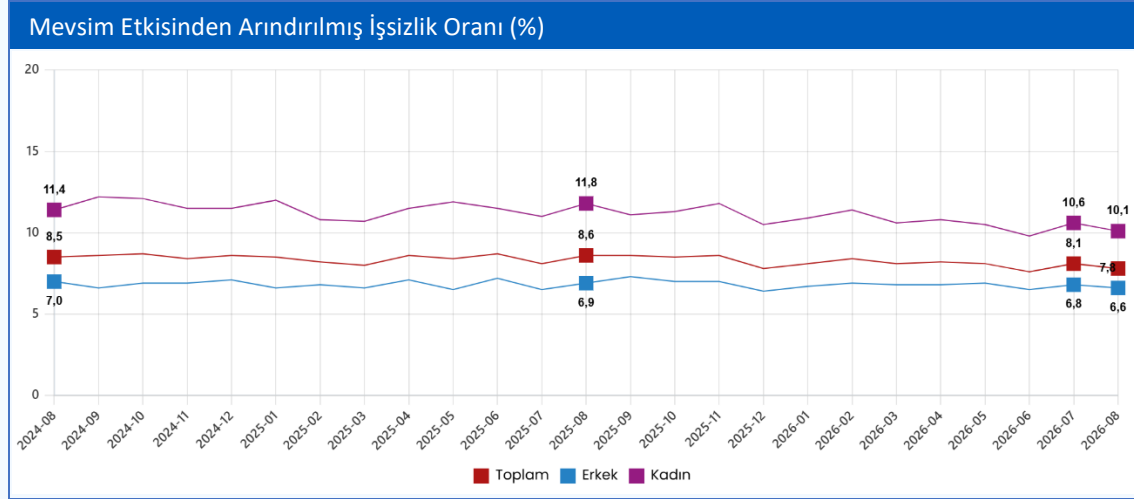
Kaynak:Merkez Bankası

⁵ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi

⁶ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

Mevsim Etkisinden Arındırılmış İşsizlik Oranı %7,8 Seviyesinde Gerçekleşti

Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2026 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 106 bin kişi azalarak 2 milyon 740 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,3 puan azalarak %7,8 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde %6,6 iken, kadınlarda ise %10,1 olarak tahmin edildi. 15–24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı bir önceki aya göre 1,1 puan azalarak %13,0 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı erkeklerde %9,7, kadınlarda ise %19,4 olarak gerçekleşti. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı ise 0,4 puan artarak %31,0 oldu.^{7,8}

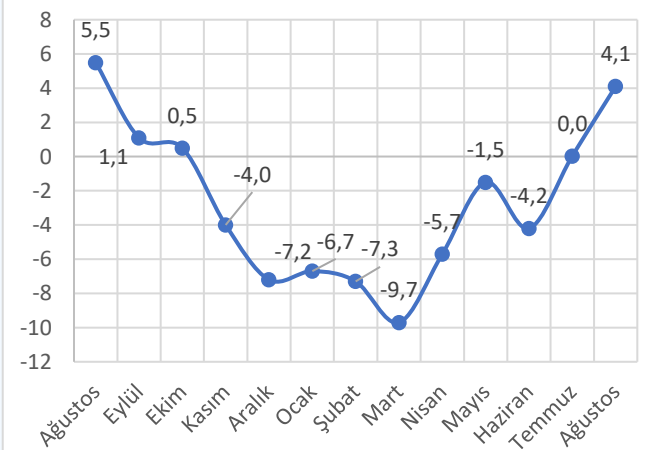

Kaynak:TÜİK

Ağustos 2026 Döneminde Cari İşlemler Fazlası 4,1 Milyar \$ Oldu

Ağustos ayında cari işlemler hesabı 4.053 milyon ABD doları fazla kaydetmiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 8.205 milyon ABD doları fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 3.746 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Yıllıklandırılmış verilere göre Ağustos ayında cari açık yaklaşık 42,1 milyar ABD doları olmuştur. Hizmetler dengesi kaynaklı net girişler bu ay 9.711 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşmiş olup, bu kalem altında taşımacılık hizmetleri ve seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler sırasıyla 3.265 milyon ABD doları ve 7.285 milyon ABD doları olmuştur.⁹

Cari İşlemler Hesabı (Milyar \$)

Kaynak:Merkez Bankası

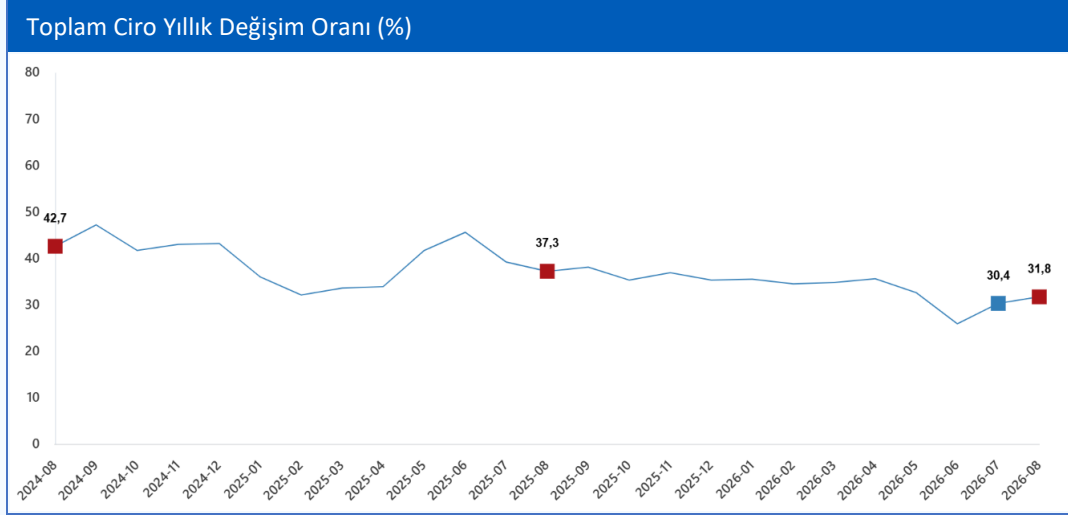
⁷ TÜİK, İşgücü İstatistikleri [\[1\]](#)

⁸ TÜİK tarafından sağlanan tanımlarda referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dahildir. İşgücü, istihdam edilenler ve işsizlerin toplamı; işsizlik, işsizlerin işgücüne oranıdır. [\[2\]](#)

⁹ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [\[3\]](#)

Ciro Endeksi Ağustos Ayında Yıllık %31,8 Oranında Arttı

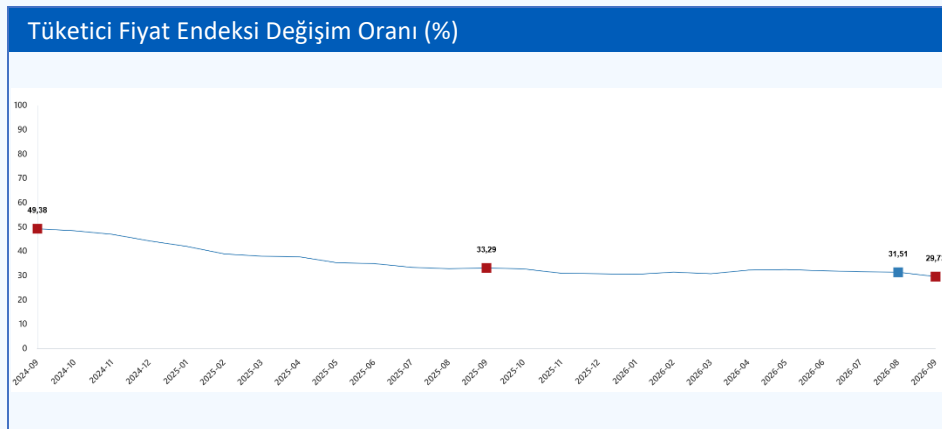
2026 yılı Ağustos ayında toplam ciro endeksi yıllık bazda %31,8 oranında arttı. Alt sektörler itibarıyla sanayi sektörü ciro endeksi %32,6, inşaat ciro endeksi %19,2, ticaret ciro endeksi %32,5 ve hizmet ciro endeksi %33,6 artış gösterdi. Aylık bazda ise toplam ciro endeksi %3,0 arttı. Aynı dönemde sanayi sektörü ciro endeksi %2,2, ticaret ciro endeksi %4,3 ve hizmet ciro endeksi %2,6 artarken, inşaat ciro endeksi %3,7 azaldı.¹⁰

Kaynak:TÜİK

Tüketici Fiyat Endeksi Eylül Ayında Yıllık %29,73 Oldu

TÜFE'deki değişim 2026 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %1,84 artış, bir önceki yılın Aralık ayına göre %24,32 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %29,73 artış ve on iki aylık ortalamalara göre %31,49 artış olarak gerçekleşti. En yüksek ağırlığa sahip üç ana harcama grubunun yıllık değişimleri; gıda ve alkolsüz içeceklerde %27,62, ulaşımda %35,10 ve konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlarda %39,99 artış olarak gerçekleşti. İlgili ana harcama gruplarının yıllık değişime katkıları ise sırasıyla 6,73, 5,96 ve 4,84 yüzde puan oldu. Aylık bazda gıda ve alkolsüz içeceklerde %0,20 düşüş, konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlarda %2,71, ulaşımda ise %2,79 artış kaydedildi.¹¹

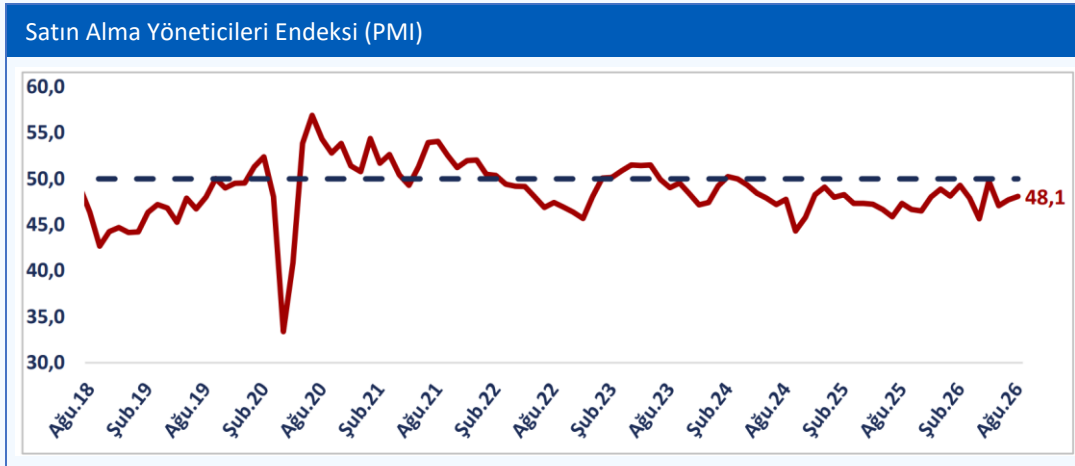
Kaynak:TÜİK

¹⁰ TÜİK, Ciro Endeksleri [↗](#)

¹¹ TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi [↗](#)

Türkiye'nin PMI Değeri Ağustos Ayında 48,1 Olarak Gerçekleşti

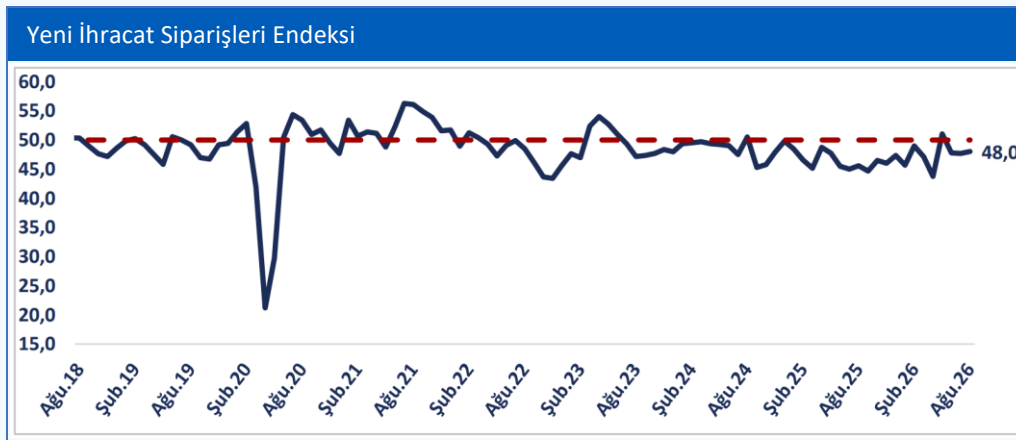
Satın Alma Yöneticileri Endeksleri, ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen öncü göstergeler arasında yer almaktadır. PMI değerinin 50'nin üzerinde olması önceki aya kıyasla iyileşmeye, 50'nin altında olması ise faaliyet koşullarında bozulmaya işaret etmektedir. Türkiye imalat sanayi PMI değeri, 2026 yılı Ağustos ayında Temmuz ayındaki 47,7 seviyesinden 48,1'e yükselerek 50 eşik değerinin altında kalmaya devam etti. Veriler, Ağustos ayında imalat sanayindeki daralmanın Temmuz ayına kıyasla hız kestiğine ve endeksin son üç ayın en yüksek seviyesine çıktığına işaret etmektedir.¹²

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ağustos Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeksi 48,0 Oldu

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi, imalat sektöründe yurt dışı talebe ilişkin görünümü izlemek amacıyla takip edilen öncü göstergelerden biridir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepte düşüşe, 50'nin üzerinde olması ise talepte artışa işaret etmektedir. 2026 yılı Ağustos ayında Yeni İhracat Siparişleri Endeksi 48,0 seviyesinde gerçekleşerek 50 eşik değerinin altında kaldı. Bu görünüm, imalat sanayinde yurt dışından alınan yeni siparişlerde daralmanın sürdüğüne, ancak düşüşün Temmuz ayına kıyasla hız kestiğine işaret etmektedir.

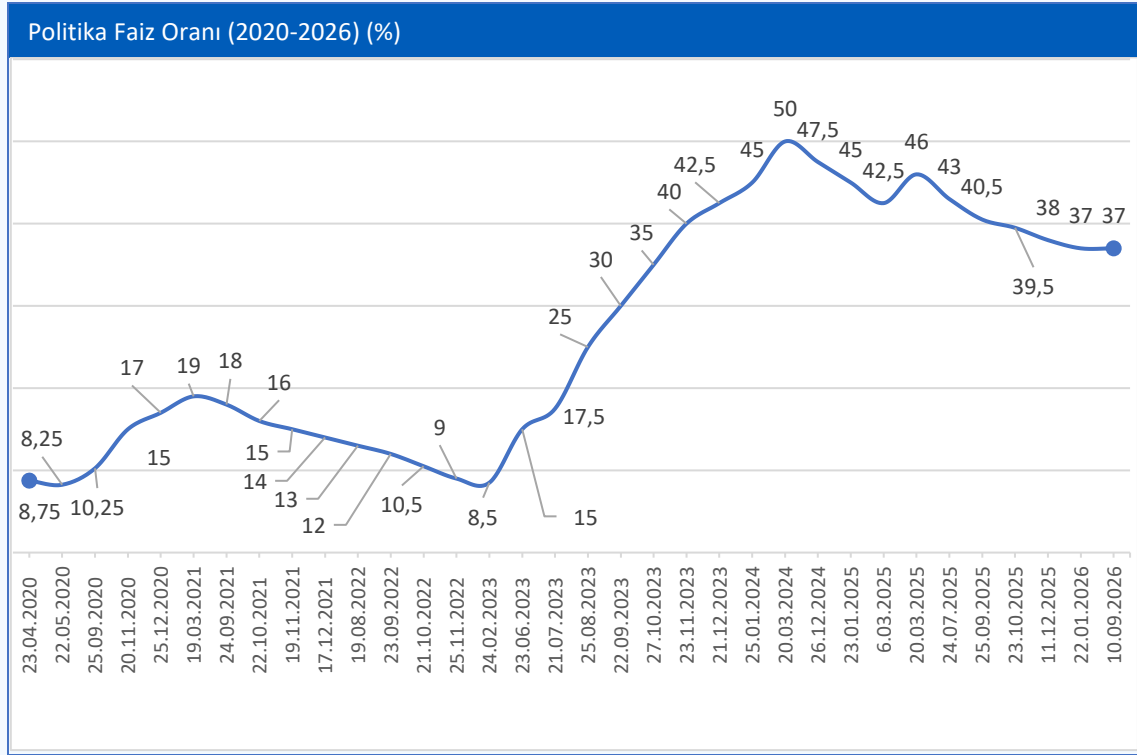

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

¹² Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm

2026 Eylül'de Politika Faizi sabit bırakıldı %37

TCMB Para Politikası Kurulu, 10 Eylül 2026 tarihli toplantısında politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını %37,0 seviyesinde sabit tuttu. Kurul ayrıca Merkez Bankası gecelik vadede borç verme faiz oranını %40,0, gecelik vadede borçlanma faiz oranını ise %35,5 seviyesinde korudu. Karar metninde, aylık dalgalanmalara karşın son dönem enflasyon gerçekleştirmeleri ve öncü göstergelerin enflasyonun ana eğiliminin gerilediğine işaret ettiği belirtildi. İktisadi faaliyete ilişkin verilerin ve arz şoklarının yurt içi fiyatlara yansımalarının sınırlı kalmasının, iç talepteki zayıf seyri teyit ettiği ifade edildi. Jeopolitik gelişmeler sonucunda yüksek seyreden enerji fiyatlarının ise enflasyon görünümü üzerinde yukarı yönlü risk oluşturduğu vurgulandı. Fiyat istikrarı sağlanana kadar sıkı para politikası duruşunun sürdürüleceği ve enflasyon görünümünde belirgin ve kalıcı bir bozulma olması halinde para politikası duruşunun sıkılaştırılacağı ifade edildi.¹³

Kaynak:Merkez Bankası

¹³ TCMB Para Politikası Kurulu Basın Duyurusu [↗](#)

Türkiye Dış Ticareti

Eylül ayında ihracat %15,4 artışla 26 milyar \$ oldu

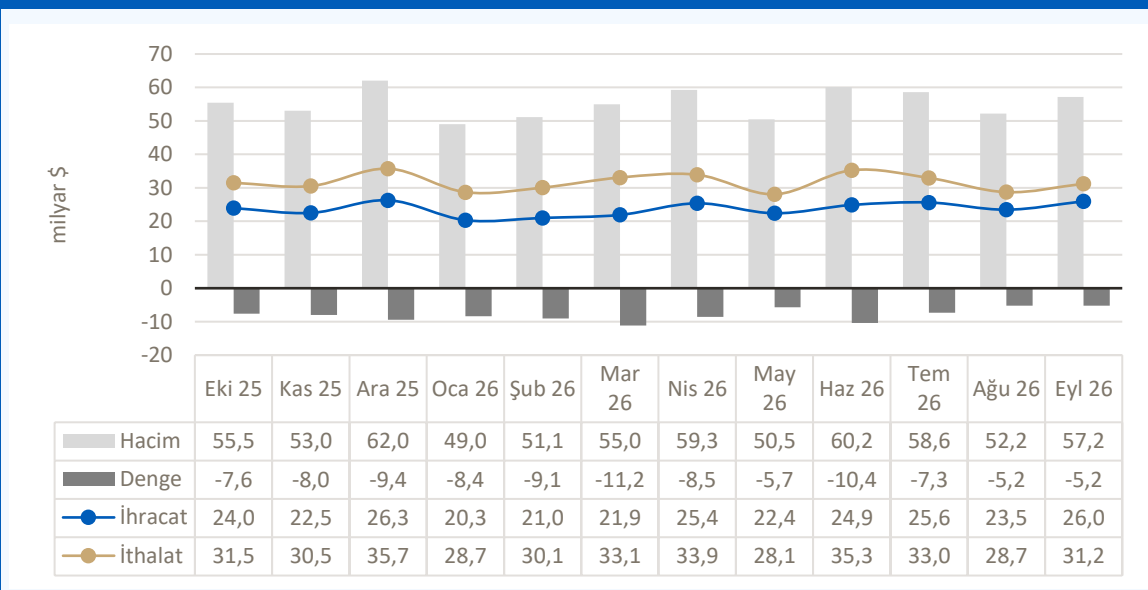
2026 yılının Eylül ayında Türkiye ihracatı %15,4 artışla 26 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %5,9 artışla 31,2 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %10 artışla 57,2 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %83,24 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Eylül 2026 döneminde ise Türkiye ihracatı %5,2 artışla 211 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %5,4 artışla 282 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %5,3 değişimle 493 milyar \$ olmuştur. İhracatın ithalatı karşılama oranı %74,8 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 283,7 milyar \$'a ulaşmıştır.

Türkiye Dış Ticareti				
	Eylül 2026	Değ. (%)	Ocak-Eylül 2026	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	26,0	15,4	211,0	5,2
İthalat (milyar \$)	31,2	5,9	282,0	5,4
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	57,2	10,0	493,0	5,3
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-5,2	-24,8	-71,0	5,7
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	83,2	-	74,8	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 23,6 milyar \$, ortalama ithalat ise 31,6 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 26,3 milyar \$ ile 2025 yılı Aralık ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 20,3 milyar \$ ile 2026 yılı Ocak ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 35,7 milyar \$ ile 2025 yılı Aralık ayında, en düşük ithalat ise 28,1 milyar \$ ile 2026 yılı Mayıs ayında olmuştur.

Türkiye'nin Aylık İhracat - İthalat Karşılaştırması

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 10,5 milyar \$ ile Avrupa Birliği oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği ile ihracatımız 2026 yılı Eylül ayında geçen yıla göre %5,1 oranında artarak 10,5 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %40,4 oldu. 2026 yılı Eylül ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Avrupa (AB Hariç) olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %31 oranında artış ve %17 pay ile 4,41 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Yakın ve Orta Doğu ülkeleri 4,14 milyar \$ ihracat, %19,8 artış ve %15,9 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği	10.498	5,1	40,4	88.548	2,1	42,0
2	Diğer Avrupa (AB Hariç)	4.406	31,0	17,0	33.170	9,4	15,7
3	Yakın ve Orta Doğu	4.140	19,8	15,9	31.981	0,4	15,2
4	Diğer Asya	2.125	23,7	8,2	16.370	10,9	7,8
5	Kuzey Amerika	2.052	38,3	7,9	14.969	13,5	7,1
6	Kuzey Afrika	1.248	-1,3	4,8	11.876	7,1	5,6
7	Diğer Afrika	819	28,1	3,2	6.847	25,4	3,2
8	Orta Amerika ve Karayipler	286	19,1	1,1	2.328	10,0	1,1
9	Güney Amerika	259	19,0	1,0	2.363	11,1	1,1
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	80	17,7	0,3	921	14,9	0,4
	Diğerleri	63	-8,2	0,2	1.600	-22,7	0,8
	Toplam	25.976	15,4	100,0	210.973	5,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 10,29 milyar \$ ile Diğer Asya

2026 yılının Eylül ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Diğer Asya ülkeleri olmuştur. Diğer Asya ülke grubu ile ithalat Eylül ayında geçen yıla göre %30,2 oranında artarak 10,29 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %33 oldu. 2026 yılı Eylül ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Avrupa Birliği 27 olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %1,9 oranında artış ve %29,3 pay ile 9,13 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 2,15 milyar \$ ithalat, %61,9 azalış ve %6,9 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Diğer Asya	10.293	30,2	33,0	78.634	13,2	27,9
2	Avrupa Birliği 27	9.129	1,9	29,3	83.332	-1,7	29,6
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	2.147	-61,9	6,9	46.529	-10,5	16,5
4	Kuzey Amerika	1.889	23,1	6,1	16.215	20,1	5,8
5	Yakın ve Orta Doğu	1.832	-30,8	5,9	15.256	-5,8	5,4
6	Kuzey Afrika	1.043	60,6	3,3	6.990	26,4	2,5
7	Güney Amerika	628	14,3	2,0	7.353	17,9	2,6
8	Diğer Afrika	261	8,0	0,8	2.398	-21,0	0,9
9	Orta Amerika ve Karayipler	132	-23,6	0,4	1.693	41,3	0,6
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	106	59,4	0,3	748	40,8	0,3
	Diğerleri	3.749	237,1	12,0	22.850	50,1	8,1
	Toplam	31.208	5,9	100,0	281.998	5,4	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2026 yılı Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke 2,04 milyar \$ ile Almanya

2026 yılı Eylül ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %7,4 değişim ve 2,04 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %7,9 olarak gerçekleşmiştir. Eylül ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise ABD olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %42,5 oranında artarak 1,92 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %7,4 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise İngiltere olmuştur. Bu ülkeye ihracat %3,4 artarak 1,43 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,5 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	2.045	7,4	7,9	17.089	3,2	8,1
2	ABD	1.919	42,5	7,4	13.813	14,9	6,5
3	İngiltere	1.430	3,4	5,5	12.120	-2,2	5,7
4	Irak	1.186	7,8	4,6	8.341	-3,8	4
5	İtalya	1.125	2,4	4,3	10.305	4,8	4,9
6	İspanya	1.084	14,5	4,2	8.439	7,6	4
7	Fransa	1.033	7,2	4	8.428	5,3	4
8	İsviçre	1.024	599,3	3,9	3.402	86,5	1,6
9	Hollanda	725	0,8	2,8	6.079	-2,4	2,9
10	BAE	653	11,4	2,5	6.382	-12,0	3
11	Romanya	639	-7,9	2,5	5.897	-6,1	2,8
12	Polonya	609	10,2	2,3	5.099	9,2	2,4
13	Bulgaristan	540	8,6	2,1	4.434	9,9	2,1
14	Rusya Federasyonu	533	1,5	2,1	4.655	-3,5	2,2
15	Çin	531	85,8	2	3.389	45,4	1,6
16	Belçika	447	6,5	1,7	3.645	-1,6	1,7
17	Mısır	435	30,0	1,7	3.667	26,4	1,7
18	İran	408	54,6	1,6	2.661	18,6	1,3
19	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	401	55,7	1,5	2.551	32,1	1,2
20	Suriye	382	32,5	1,5	2.748	15,2	1,3
Liste Toplamı		17.146	19,8	66	133.143	5,7	63,1
Diğer		8.830	7,6	34	77.830	4,4	36,9
Toplam		25.976	15,4	100	210.973	5,2	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2026 yılı Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke 5,27 milyar \$ ile Çin

2026 yılı Eylül ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %23,5 değişim ve 5,27 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %16,9 olarak gerçekleşmiştir. Eylül ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Almanya olmuştur. İlgili ülkeden ithalat geçen yılın aynı dönemine göre %4,8 oranında azalarak 2,25 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %7,2 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise ABD olmuştur. Bu ülkeden ithalat %21,3 artarak 1,78 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %5,7 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	5.267	23,5	16,9	41.322	12,3	14,7
2	Almanya	2.248	-4,8	7,2	20.319	-8,7	7,2
3	ABD	1.776	21,3	5,7	15.148	18,9	5,4
4	İtalya	1.136	12,5	3,6	11.313	-3,2	4
5	Hindistan	1.031	96,8	3,3	5.879	30,1	2,1
6	Fransa	866	-14,7	2,8	8.717	-8,8	3,1
7	Güney Kore	849	-0,6	2,7	7.761	5,9	2,8
8	İspanya	726	-7,7	2,3	7.081	-1,9	2,5
9	Malezya	723	76,9	2,3	4.496	22,1	1,6
10	Rusya Federasyonu	681	-79,0	2,2	26.789	-15,7	9,5
11	Mısır	671	124,2	2,1	4.127	45,5	1,5
12	Kazakistan	645	101,3	2,1	4.508	38,6	1,6
13	İngiltere	621	-8,8	2	5.496	3,4	1,9
14	Polonya	554	17,5	1,8	5.071	17,9	1,8
15	Suudi Arabistan	435	22,7	1,4	2.892	17,3	1
16	Hollanda	430	11,5	1,4	3.758	-3,6	1,3
17	İsviçre	415	-68,7	1,3	8.810	-14,2	3,1
18	Macaristan	391	37,5	1,3	2.808	16,1	1
19	Belçika	382	7,0	1,2	3.139	1,4	1,1
20	Brezilya	371	52,6	1,2	4.844	39,3	1,7
	Liste Toplamı	20.216	-2,1	64,8	194.280	2,8	68,9
	Diğer	10.992	24,6	35,2	87.718	11,4	31,1
	Toplam	31.208	5,9	100	281.998	5,4	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

En çok İhracat Yapan Sektör Otomotiv Oldu

Eylül ayında sektörel bazda en fazla ihracat yapılan sektörlerde ilk sırada 3,9 milyar dolar ile Otomotiv Endüstrisi yer almaktadır. Geçen yıla göre bu sektördeki ihracat yüzde 7,7 artmıştır. Bu sektörü 3,1 milyar dolar ve yüzde 25 artışla Kimyevi Maddeler ve Mamulleri takip etmektedir. Elektrik ve Elektronik sektörü ise ihracatını yüzde 36,9 oranında artırarak 2,1 milyar dolar seviyesine taşımış ve en çok ihracat gerçekleştirilen 3. sektör olmuştur. Tabloda dikkat çeken bir diğer gelişme ise Mücevher sektöründe yaşanmış, bu sektördeki ihracat yüzde 203,3 artışla 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatçı Birlikleri kayıtlarına göre Eylül ayı toplam sektör ihracatı ise yüzde 15,8 artışla 22,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı (Milyar USD)

Sıra	SEKTÖRLER	1 - 30 EYLÜL				1 OCAK - 30 EYLÜL			
		2025	2026	Değişim (%)	Pay (%)	2025	2026	Değişim (%)	Pay (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	3,7	3,9	7,7	15,2	30,2	31,1	3,1	14,8
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,5	3,1	25,0	11,8	24,2	25,8	6,4	12,2
3	Elektrik ve Elektronik	1,5	2,1	36,9	7,9	12,9	14,7	14,3	7,0
4	Mücevher	0,5	1,5	203,3	5,8	6,2	6,9	10,8	3,3
5	Çelik	1,5	1,5	0,5	5,7	12,4	12,7	2,4	6,0
6	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,5	1,4	-5,4	5,4	12,7	12,4	-2,6	5,9
7	Demir ve Demir Dışı Metaller	1,1	1,3	16,8	5,1	9,9	11,2	13,9	5,3
8	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1,0	1,0	-0,1	3,8	9,0	8,9	-1,7	4,2
9	Makine ve Aksamaları	0,9	1,0	1,5	3,7	8,1	8,2	2,1	3,9
10	Tekstil ve Hammaddeleri	0,8	0,8	6,8	3,2	7,0	7,2	1,7	3,4
11	Madencilik Ürünleri	0,5	0,7	24,2	2,6	4,5	5,4	20,1	2,6
12	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,7	0,7	-0,7	2,6	5,8	5,8	-0,8	2,7
13	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,6	0,6	10,7	2,4	6,0	6,9	15,6	3,3
14	İklimlendirme Sanayii	0,6	0,6	4,0	2,4	5,4	5,5	0,8	2,6
15	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,3	0,4	20,0	1,6	2,9	3,1	8,0	1,5
16	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,4	0,4	-1,5	1,4	3,4	3,4	1,4	1,6
17	Halı	0,3	0,3	6,0	1,1	2,0	2,0	0,1	1,0
18	Yaş Meyve ve Sebze	0,2	0,3	14,9	1,1	2,2	3,2	42,2	1,5
19	Meyve Sebze Mamulleri	0,2	0,2	3,6	0,9	1,9	1,8	-3,7	0,9
20	Fındık ve Mamulleri	0,1	0,2	32,5	0,7	1,6	1,9	20,0	0,9
21	Tütün	0,1	0,2	66,1	0,7	0,8	0,9	15,4	0,4
22	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,2	0,2	-21,3	0,7	1,5	2,0	34,7	0,9
23	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,1	0,2	35,9	0,6	1,2	1,1	-7,5	0,5
24	Deri ve Deri Mamulleri	0,1	0,1	4,6	0,5	1,1	1,1	-0,8	0,5
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,0	0,0	-11,9	0,1	0,4	0,3	-28,2	0,1
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,0	0,0	-6,1	0,0	0,1	0,1	-0,1	0,1
	T O P L A M (TİM*)	19,6	22,7	15,8	87,3	173,5	183,7	5,9	87,1
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	2,9	3,3	12,3	12,7	27,0	27,2	1,0	12,9
	GENEL İHRACAT TOPLAMI	22,5	26,0	15,4	100,0	200,5	211,0	5,2	100,0

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Eylül ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 3,5 milyar \$ ile Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %8,2 artmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracat %5,7 artış ve 2,3 milyar \$ ile takip etmektedir. Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %41,8 artışla 2,1 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Eylül 2026		Ocak-Eylül 2026	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	3.472	8,2	27.356	3,8
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.296	5,7	19.303	1,8
3	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.061	41,8	14.977	17,2
4	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.753	82,5	10.650	3,7
5	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.515	29,0	12.046	0,1
6	39	Plastikler ve mamulleri	1.125	20,5	9.462	13,1
7	72	Demir ve çelik	977	4,8	8.466	4,3
8	73	Demir veya çelikten eşya	854	-3,2	7.243	0,9
9	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	845	-3,5	7.035	-1,4
10	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	602	43,0	5.106	26,2
11	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	554	20,7	4.889	17,0
12	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	532	-6,2	5.013	-3,3
13	74	Bakır ve bakırdan eşya	452	39,5	3.701	32,5
14	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	416	-5,7	3.574	-5,5
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	381	8,0	3.044	0,1
16	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	334	27,6	2.379	-23,9
17	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	326	9,7	2.769	13,1
18	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	325	-6,3	3.408	21,5
19	26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	316	44,2	2.276	33,1
20	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	315	9,4	2.681	3,3
		Liste Toplamı	19.449	17,4	155.375	5,8
		Diğer	6.527	9,9	55.598	3,8
		Toplam	25.976	15,4	210.973	5,2

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Eylül ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 6,8 milyar \$ ile Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %50,4 artmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ithalat %9,1 artış ve 3,7 milyar \$ ile takip etmektedir. Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %21,6 artışla 3,3 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Eylül 2026		Ocak-Eylül 2026	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	6.825	50,4	53.375	14,1
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.675	9,1	31.747	4,6
3	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	3.279	21,6	24.893	14,6
4	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.205	-24,7	22.016	-17,2
5	72	Demir ve çelik	1.612	-10,6	16.978	1,4
6	39	Plastikler ve mamulleri	1.372	10,1	12.553	5,1
7	29	Organik kimyasal ürünler	1.008	32,6	7.974	16,9
8	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	920	72,6	6.292	20,0
9	74	Bakır ve bakırdan eşya	887	42,4	7.192	32,1
10	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	690	2,5	5.939	6,8
11	30	Eczacılık ürünleri	659	6,9	5.715	23,7
12	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	550	-80,4	14.437	-26,9
13	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	428	20,9	3.294	7,2
14	73	Demir veya çelikten eşya	388	11,7	3.593	17,6
15	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	351	25,3	2.769	8,5
16	23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	259	3,5	2.469	31,5
17	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	256	15,8	1.847	8,6
18	33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	252	21,5	2.205	23,4
19	32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	244	26,3	2.083	13,5
20	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	241	6,9	2.227	1,2
		Liste Toplamı	26.100	5,8	229.595	4,5
		Diğer	5.108	6,5	52.403	9,1
		Toplam	31.208	5,9	281.998	5,4

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı Eylül ayında %50,6 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Eylül ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %50,6 artışla ve %4,2 payla 1,01 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı ise %14,6 artışla ve %40,6 payla 9,81 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %22,9 artışla ve %29,1 payla 7,04 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı bu dönemde %0,2 değişim ve %26,1 pay ile 6,31 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı								
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026			Pay (%)
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	1.006	50,6	4,2	7.375	6,3	3,7	
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	9.808	14,6	40,6	78.985	7,1	39,9	
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	7.044	22,9	29,1	57.827	9,0	29,2	
4	Düşük Teknolojili Ürünler	6.310	-0,2	26,1	53.608	-3,7	27,1	
	Toplam	24.168	13,6	100,0	197.795	4,4	100,0	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknoloji ürünlerin ithalatı Eylül ayında %3,4 arttı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Eylül ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,4 artışla ve %12,7 payla 3,24 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı ise %3,6 artışla ve %43,8 payla 11,19 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %3,7 azalışla ve %31,3 payla 7,99 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı bu dönemde %10,7 değişim ve %12,3 pay ile 3,14 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	3.240	3,4	12,7	27.485	11,4	12,1
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	11.186	3,6	43,8	98.616	1,2	43,5
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	7.989	-3,7	31,3	72.496	6,4	32,0
4	Düşük Teknolojili Ürünler	3.135	10,7	12,3	27.947	0,3	12,3
	Toplam	25.550	2,0	100,0	226.544	3,9	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim Malları ihracatının payı %30,2 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2026 yılının Eylül ayında Yatırım (Sermaye) Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %19,1 artış ve %13,9 pay ile 3,61 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ihracatı %24,3 artış ve %54,5 payla 14,17 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %2,2 artış ve %30,2 payla 7,85 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	3.609	19,1	13,9	29.641	8,5	14,0
2	Hammadde-Aramallar	14.165	24,3	54,5	111.081	9,0	52,7
3	Tüketim Malları	7.851	2,2	30,2	65.732	-3,3	31,2
4	Diğer	351	-13,7	1,4	4.519	40,1	2,1
Toplam		25.976	15,4	100,0	210.973	5,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hammadde-Aramallar ithalatının payı %69,9 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2026 yılının Eylül ayında Yatırım (Sermaye) Malları ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %9,6 artış ve %15,4 pay ile 4,8 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ithalatı %7,1 artış ve %69,9 payla 21,83 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ithalatı ise %0,5 azalış ve %14,5 payla 4,53 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Eylül 2026			Ocak-Eylül 2026		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	4.797	9,6	15,4	39.867	2,8	14,1
2	Hammadde-Aramallar	21.827	7,1	69,9	200.253	8,5	71,0
3	Tüketim Malları	4.535	-0,5	14,5	40.981	-6,0	14,5
4	Diğer	49	-70,4	0,2	897	18,6	0,3
Toplam		31.208	5,9	100,0	281.998	5,4	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ülke Gruplarında Yer Alan Ülkeler

Avrupa Birliği 27: Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan

Yakın ve Orta Doğu: Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, İran, İsrail, Katar, Kuveyt, Lübnan, Oman, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yemen

Diğer Avrupa (AB Hariç): Arnavutluk, Andorra, Beyaz Rusya (Belarus), Bosna-Hersek, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Rusya, San Marino, Sırbistan, İsviçre, Ukrayna, Birleşik Krallık, İzlanda, Lihtenştayn, Moldova, Monako, Kosova, Vatikan

Diğer Asya: Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, Bhutan, Brunei, Çin, Ermenistan, Filipinler, Gürcistan, Hindistan, Endonezya, Japonya, Kamboçya, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kore, Güney Kore, Laos, Malezya, Maldivler, Moğolistan, Myanmar, Nepal, Pakistan, Singapur, Sri Lanka, Tacikistan, Tayland, Türkmenistan, Özbekistan, Vietnam, Doğu Timor

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Meksika

Kuzey Afrika: Cezayir, Mısır, Libya, Fas, Sudan, Tunus, Batı Sahra

Diğer Afrika: Angola, Benin, Botsvana, Burkina Faso, Burundi, Cabo Verde, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Komorlar, Kongo Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Cibuti, Ekvator Ginesi, Eritre, Esvatini, Etiyopya, Gabon, Gambiya, Gana, Gine, Gine-Bissau, Fildişi Sahili, Kenya, Lesotho, Liberya, Madagaskar, Malavi, Mali, Moritanya, Mauritius, Mozambik, Namibya, Nijer, Nijerya, Ruanda, Sao Tome ve Principe, Senegal, Seyşeller, Sierra Leone, Somali, Güney Afrika, Güney Sudan, Tanzanya, Togo, Uganda, Zambiya, Zimbabve

Orta Amerika ve Karayipler: Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Kosta Rika, Küba, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Grenada, Guatemala, Haiti, Honduras, Jamaika, Nikaragua, Panama, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Trinidad ve Tobago

Güney Amerika: Arjantin, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya, Ekvador, Guyana, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay, Venezuela

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

Enerji Fiyatlarındaki Sert Yükseliş Emtia Piyasalarına Yön Veriyor¹⁴

Dünya Bankası'nın 6 Ekim 2026'da yayımladığı aylık emtia fiyatları değerlendirmesine göre, Eylül ayında küresel emtia piyasalarının ana belirleyicisi enerji fiyatlarındaki sert yükseliş olmuştur. Enerji fiyatları endeksi bir önceki aya göre %25,7 artarken, enerji dışı emtia fiyatları endeksindeki artış %1,3 ile sınırlı kalmıştır. Ham petrol fiyatlarındaki %21,2'lik ve doğal gaz fiyatlarındaki %15,3'lük artışla birlikte enerji endeksi Eylül 2022'den bu yana en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Enerji dışı gruplarda ise gıda fiyatlarındaki belirgin artışa karşın içecek ve değerli metal fiyatları gerilemiş, metal ve gübre fiyatları ise sınırlı bir artış göstermiştir. Bu tablo, yaz aylarında görülen kısmi gevşemenin ardından maliyet baskısının yeniden enerji kanalı üzerinden güç kazandığına işaret etmektedir.

Enerji Piyasalarında Hürmüz Kaynaklı Arz Endişeleri Yeniden Güçlendi¹⁵

Enerji fiyatlarındaki yükselişte, Şubat ayının sonunda başlayan ABD-İsrail ile İran arasındaki savaşın sürmesi ve Hürmüz Boğazı'ndaki ticari akışın normale dönmemesi belirleyici olmaya devam etmektedir. Savaş öncesinde küresel petrol arzının yaklaşık beşte birinin geçtiği boğazda, Eylül ayının son haftasında toplam gemi geçişi 132 ile sınırlı kalmıştır; savaş öncesinde ise günlük geçiş sayısı 130 civarındaydı. ABD Başkanı Trump'ın, İran'ın boğazı bir hafta içinde yeniden açmayı öngören önerisini reddetmesi de ay sonunda petrol fiyatlarına yukarı yönlü baskı yapmıştır. Dünya Bankası verilerine göre Brent petrolün aylık ortalama fiyatı Eylül'de %28,5 artışla 116,8 dolar/varil olurken, Avrupa doğal gaz fiyatları %20,4 artışla 25,4 dolar/mmBtu ile Aralık 2022'den bu yana en yüksek seviyeye çıkmıştır. Kış dönemi öncesinde Avrupa gaz piyasasındaki bu yükseliş, enerji yoğun sektörler açısından maliyet riskini artırmaktadır.

Gıda Fiyatlarında Yükseliş Hız Kazandı

Tarım ürünleri fiyatları Eylül ayında %1,6 artarken, artışın ana kaynağı %3,8 yükselen gıda fiyatları olmuştur. Dünya Bankası verilerine göre gıda fiyatları endeksi Eylül 2023'ten bu yana en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Tahıl fiyatları %5 artarken mısır fiyatları %7, buğday fiyatları ise %5-6 aralığında yükselmiş; bitkisel yağ ve küspe grubunda soya fasulyesi %8,7, palm yağı %4,2 artış kaydetmiştir. Şeker fiyatlarındaki %7,9'luk yükseliş de gıda endeksini desteklemiştir. Buna karşılık içecek fiyatları, arabika ve robusta kahve fiyatlarındaki sırasıyla %8,9 ve %7,3'lük düşüşün etkisiyle %4,6 gerilemiş, tarımsal hammadde fiyatları ise %0,9 artmıştır. Enerji, gübre ve taşımacılık maliyetlerindeki yükselişin tarımsal üretim maliyetleri üzerinden gıda fiyatlarına yansımaya riski, önümüzdeki dönemde izlenmesi gereken bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Metal Fiyatlarında Sınırlı Artış, Bakırda Rekor Seviye

¹⁴ Dünya Bankası – Energy prices surged in September; non-energy prices edged up – Pink Sheet (6 Ekim 2026)

¹⁵ Al Jazeera – Oil prices surge after Trump rejects Iran's plan to reopen Strait of Hormuz (28 Eylül 2026)

Metal fiyatları endeksi Eylül ayında %0,9 ile sınırlı bir artış göstermiştir. Çinko fiyatlarındaki %3,8'lik yükseliş, kalay fiyatlarındaki %3'lük düşüşle kısmen dengelenmiştir. Bakır fiyatları %1 artışla 14.474 dolar/ton ile Dünya Bankası veri setindeki en yüksek aylık ortalama seviyeye ulaşırken, alüminyum fiyatları da %1 artışla 3.283 dolar/ton seviyesine yükselmiştir. Demir cevheri fiyatları %1,5 artarken nikel fiyatları %2,5 gerilemiştir. Yıllık bazda metal fiyatları endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %30,4 yükselmiş olup, bakır ve alüminyumda yüksek fiyat seviyelerinin korunması metal kullanan imalat sektörleri açısından girdi maliyeti baskısının sürdüğünü göstermektedir.

Değerli Metallerde Kısmi Geri Çekilme

Ağustos ayında %8,8 yükselen değerli metal fiyatları endeksi, Eylül ayında %1,9 gerilemiştir. Altın fiyatları %2,1 düşüşle ons başına 4.319 dolar, gümüş fiyatları ise %1,2 düşüşle 64,6 dolar olarak gerçekleşmiş, platin fiyatları ise yatay bir seyir izlemiştir. Aylık bazdaki bu gerilemeye rağmen değerli metal fiyatları yüksek seyrini korumakta olup endeks, bir önceki yılın aynı ayına göre %22,6 daha yüksektir. Altın fiyatları Şubat ayında görülen zirvenin yaklaşık %14 altında bulunmakla birlikte, yıllık bazda %17,7 artış göstermektedir.

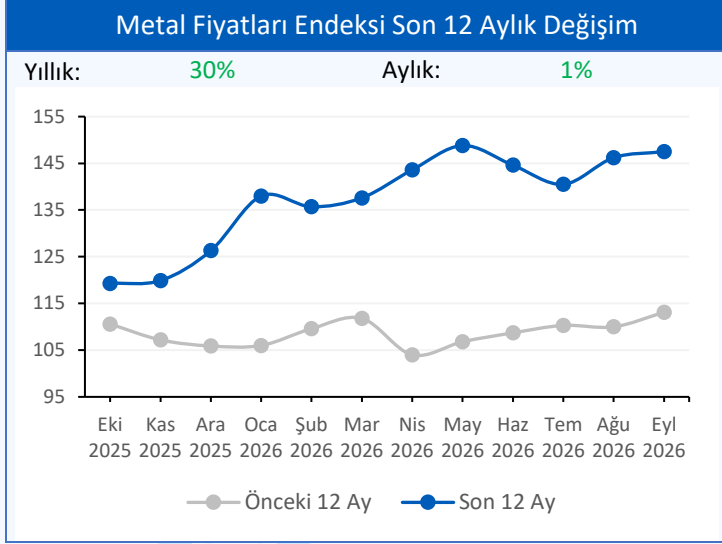
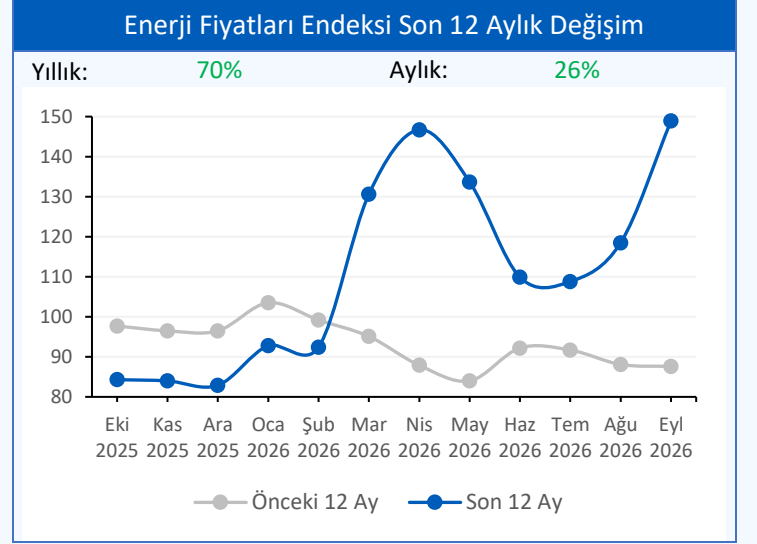
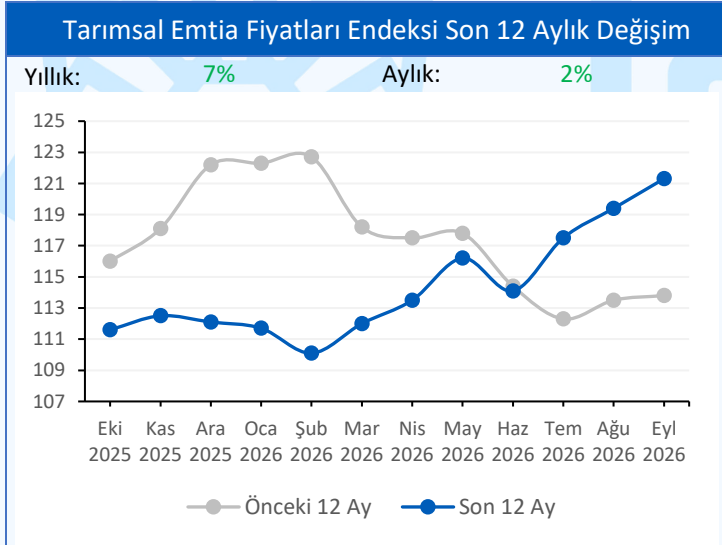
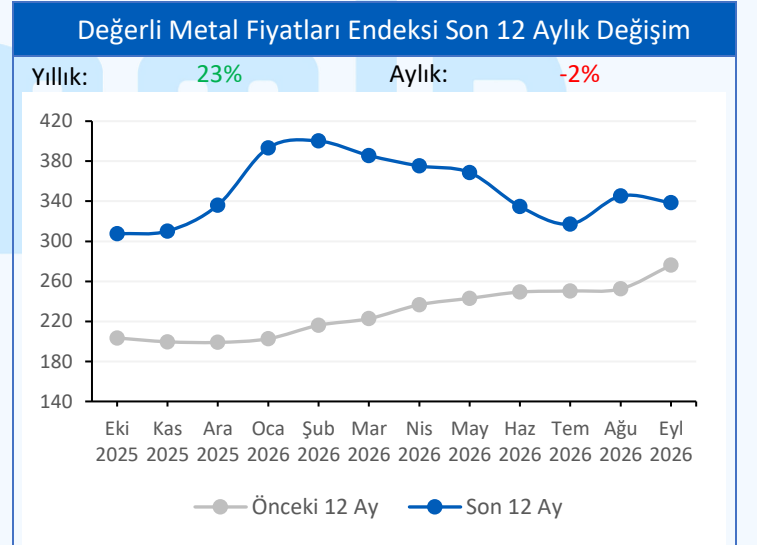
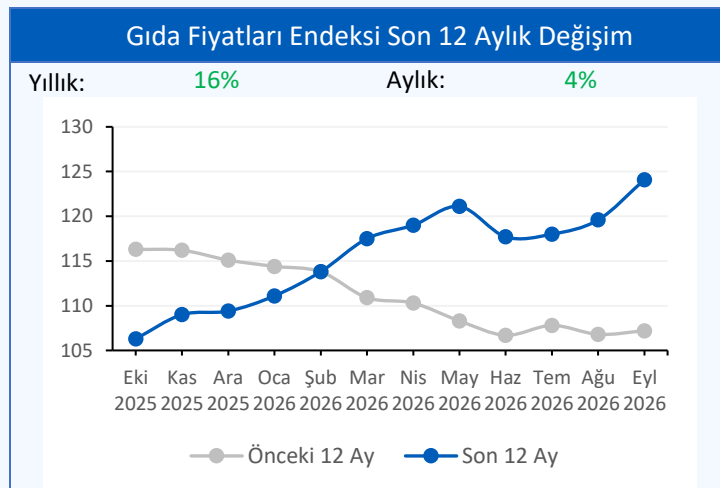
Gübre Fiyatları Yatay Seyrederken Maliyet Riskleri Sürüyor

Gübre fiyatları endeksi Eylül ayında %0,4 ile yatay bir seyir izlemiş; üre fiyatları %4,5 artarken DAP fiyatlarındaki artış %0,9'da kalmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde, enerji fiyatlarındaki sert yükseliş ve Hürmüz Boğazı'ndaki belirsizlik, emtia piyasalarında maliyet görünümünü yeniden yukarı yönlü risklere açık hale getirmiştir. Petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki artışın taşımacılık, gübre ve petrokimya kanalları üzerinden diğer emtialara yayılma riski bulunmakta olup, enerji yoğun sektörlerde kısa vadeli gevşemeler kalıcı normalleşme olarak değerlendirilmemelidir. İhracatçı firmalar açısından ürün bazlı fiyat takibi, alternatif tedarik kanallarının geliştirilmesi, teslimat sürelerinin gözetilmesi ve satın alma planlarının farklı risk senaryolarına göre şekillendirilmesi önemini korumaktadır.

- Dünya Bankası küresel emtia fiyatları analizlerine göre Enerji fiyatları endeksi aylık bazda %25,7 yükselmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla enerji fiyatları endeksi %70 artmıştır. Doğalgaz fiyatları aylık olarak %6,5 artarken, bir yıl öncesine göre azalış oranı %0,7 olmuştur. Ortalama Petrol fiyatları ise bir önceki aya göre %21,2 artarken geçen yılın aynı ayına göre fiyatlar %53,8 oranında yükselmiştir.
- Metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %0,9 oranında artmıştır. Bir önceki yıla göre ise Metal fiyatları endeksi %30,4 yükselmiştir. Alüminyum fiyatları aylık bazda %1 artarken, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla artış oranı %23,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bakır fiyatları ise bir önceki aya göre %1 artarken yıllık bazda fiyatlar %45 yükselmiştir. Demir fiyatları bir önceki aya göre %1,5 oranında artarken, yıllık bazda %5,4 azalmıştır.
- Değerli Metal emtia fiyatları endeksi aylık bazda %1,9 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın Eylül ayına göre endeks değeri %22,6 oranında yükselmiştir. Altın fiyatları aylık bazda 2026 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %2,1 azalırken, Gümüş fiyatlarında azalış oranı %1,2 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık bazda ise Altın fiyatları %17,7 artmıştır. Gümüş fiyatları ise yıllık bazda %50,9 artmıştır.

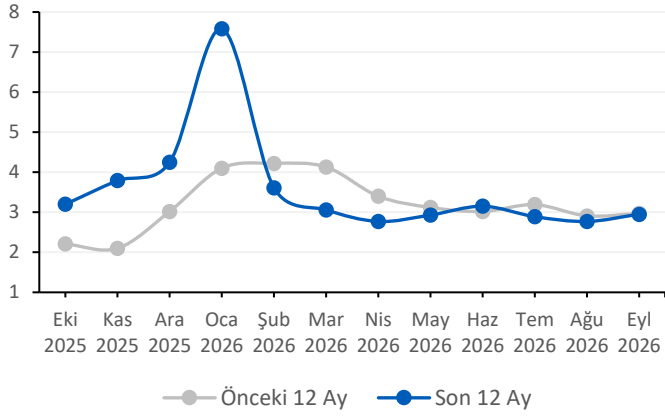
- Gıda Emtia Fiyatları Endeksi aylık bazda %3,8 oranında yükselirken, Tarım Fiyatları Endeksi %1,6 artmıştır. Yıllık bazda incelendiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %15,8 oranında artmış, Tarım Fiyatları Endeksi ise %6,6 oranında yükselmiştir.

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

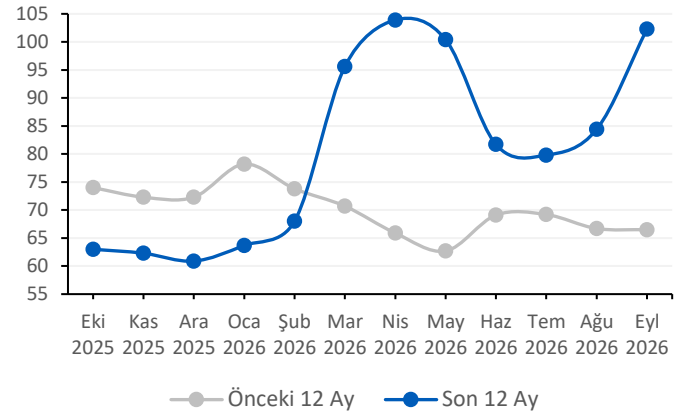
Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/mmbtu)

Yıllık: **-1%** Aylık: **6%**

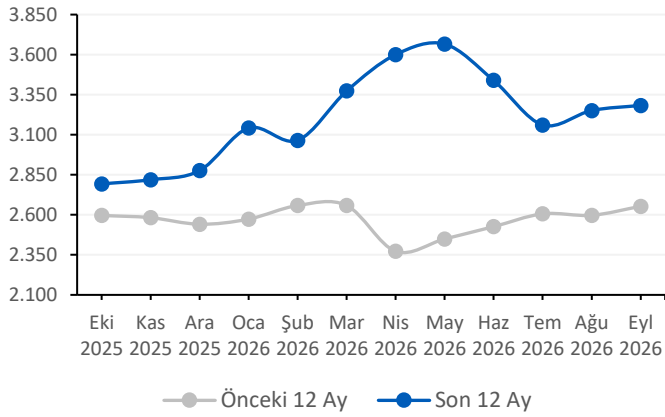
Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/varil)

Yıllık: **54%** Aylık: **21%**

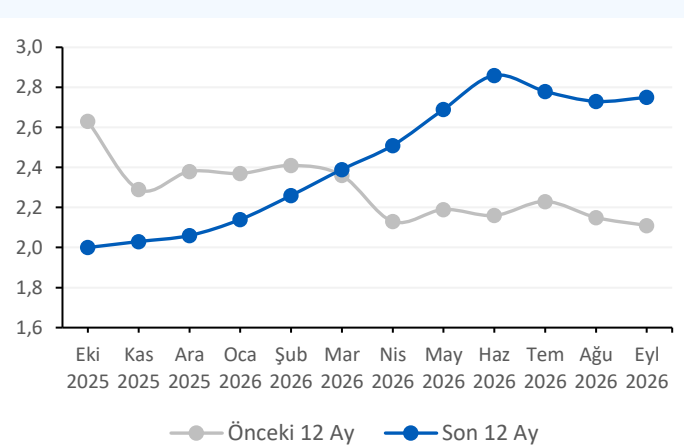
Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

Yıllık: **24%** Aylık: **1%**

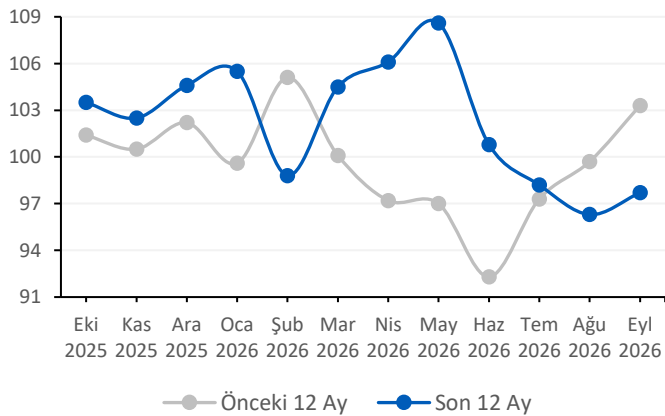
Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/kg)

Yıllık: **30%** Aylık: **1%**

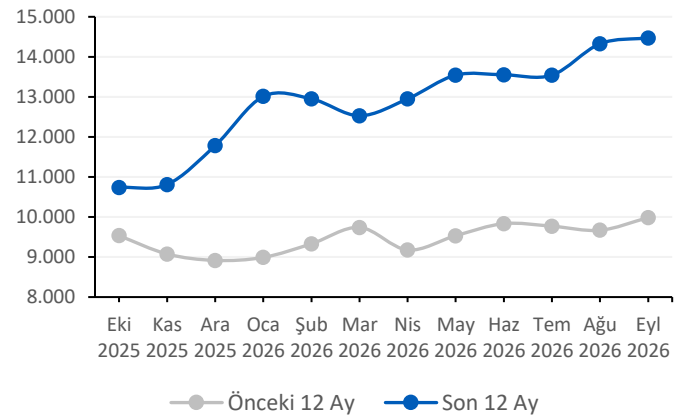
Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/kuru ton)

Yıllık: **-5%** Aylık: **1%**

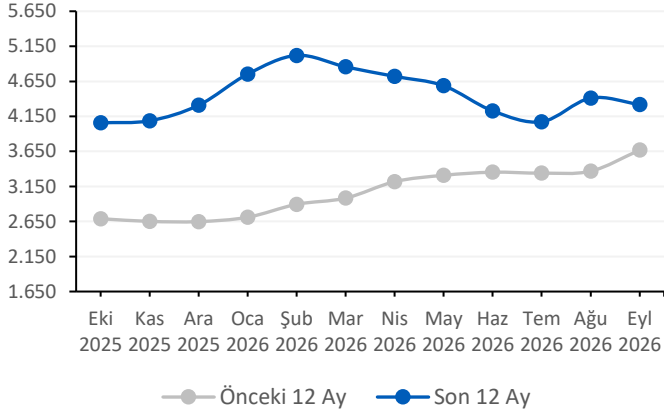
Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

Yıllık: **45%** Aylık: **1%**

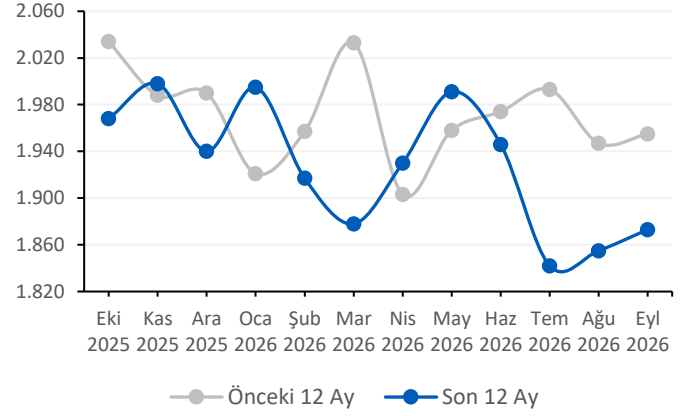
Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ons)

Yıllık: **18%** Aylık: **-2%**

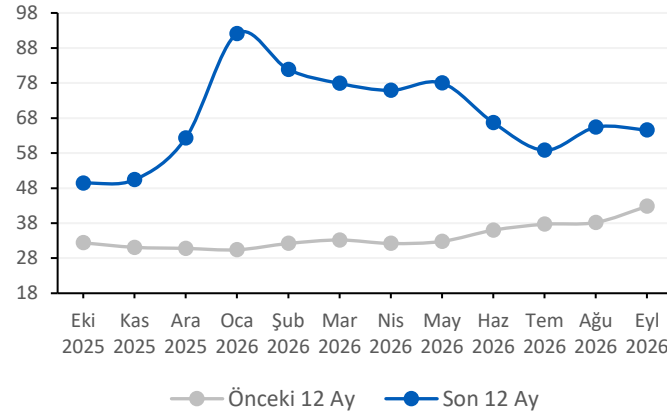
Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

Yıllık: **-4%** Aylık: **1%**

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ons)

Yıllık: **51%** Aylık: **-1%**

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2024				2025				Oca.-Eyl. 2025 Ort.	Oca.-Eyl. 2026 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Eyl. 2025	Eyl. 2026	Yıllık Değ.(%)	Ağu. 2026	Eyl. 2026	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	102,5	105,3	101,3	96,9	99,3	88,0	89,1	83,7	92,1	120,3	30,5	87,6	148,9	70,0	118,5	148,9	25,7
Metal	100	101,2	112,6	105,2	107,9	109,1	106,5	111,1	121,8	108,9	142,5	30,8	113,1	147,5	30,4	146,2	147,5	0,9
Değerli Metal	100	155,4	177,5	187,2	200,7	213,8	243,0	259,7	317,9	238,8	362,1	51,6	276,1	338,6	22,6	345,2	338,6	-1,9
Tarım	100	111,1	116,4	113,6	118,8	121,1	116,6	113,2	112,1	116,9	115,1	-1,6	113,8	121,3	6,6	119,4	121,3	1,6
Gıda	100	117,6	116,6	113,3	115,9	113,0	108,4	107,3	108,2	109,6	118,0	7,7	107,2	124,1	15,8	119,6	124,1	3,8

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları		2024				2025				Oca.-Eyl. 2025 Ort.	Oca.-Eyl. 2026 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Eyl. 2025	Eyl. 2026	Yıllık Değ.(%)	Ağu. 2026	Eyl. 2026	Aylık Değ.(%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	2,1	2,1	2,1	2,4	4,1	3,2	3,0	3,7	3,5	3,5	2,1	3,0	3,0	-0,7	2,8	3,0	6,5
Petrol**	varil	80,6	83,5	77,9	72,9	74,2	65,9	67,5	62,1	69,2	86,6	25,2	66,5	102,3	53,8	84,4	102,3	21,2
Kauçuk	kg	2,07	2,23	2,37	2,43	2,38	2,16	2,16	2,03	2,23	2,57	14,9	2,11	2,75	30,3	2,73	2,75	0,7
Alüminyum	ton	2.199	2.523	2.381	2.573	2.630	2.449	2.619	2.829	2.566	3.331	29,8	2.653	3.283	23,7	3.251	3.283	1,0
Bakır	ton	8.444	9.750	9.198	9.175	9.354	9.515	9.808	11.112	9.559	13.431	40,5	9.984	14.474	45,0	14.326	14.474	1,0
Demir	ton	123,3	113,1	99,9	101,4	101,6	95,5	100,1	103,5	99,1	101,8	2,8	103,3	97,7	-5,4	96,3	97,7	1,5
Kurşun	ton	2.074	2.166	2.034	2.004	1.970	1.945	1.965	1.969	1.960	1.914	-2,3	1.955	1.873	-4,2	1.855	1.873	1,0
Altın	ons	2.072	2.336	2.480	2.663	2.863	3.293	3.459	4.151	3.205	4.552	42,0	3.668	4.319	17,7	4.411	4.319	-2,1
Gümüş	ons	23,4	28,8	29,5	31,4	31,9	33,7	39,6	54,0	35,1	73,5	109,6	42,8	64,6	50,9	65,4	64,6	-1,2

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

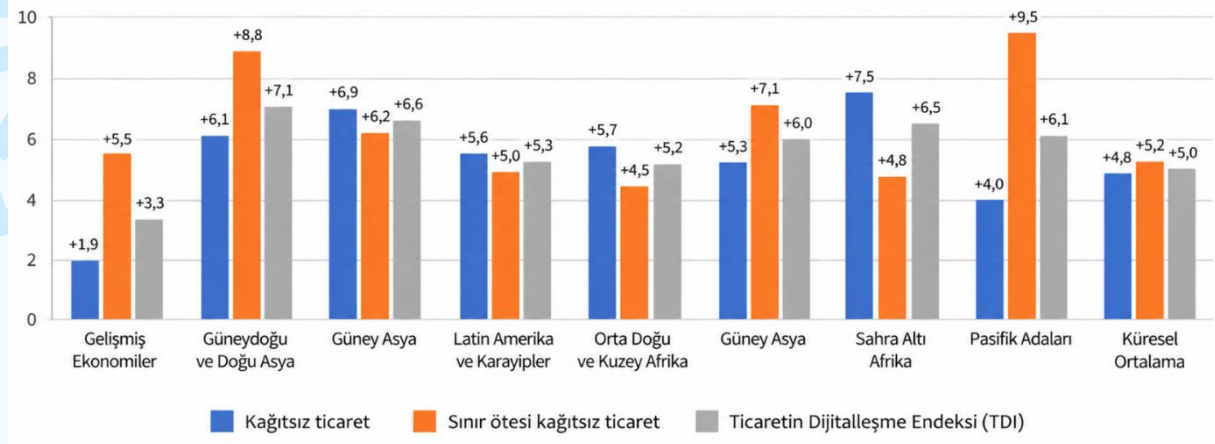
- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
  - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
  - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
  - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
  - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
  - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Ticaretin Dijitalleşmesinde Yeni Dönem: Sınır Ötesi Birlikte Çalışabilirlik

Ticaret dijitalleşmesi, kağıt tabanlı gümrük işlemlerinin, ticaret belgelerinin ve sınır ötesi veri alışverişinin elektronik alternatiflerle değiştirilmesini ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (ESCAP) tarafından yayımlanan *Trade Digitalization Index+ (TDI+)* 2025-2026,¹⁶ ticaretin dijitalleşmesinde önemli ilerleme kaydedilmesine rağmen ülkelerin henüz dönüşümün daha ileri aşamalarına geçmekte zorlandığını ortaya koymaktadır. 174 ekonomiyi kapsayan çalışma, dijitalleşmenin artık yalnızca gümrük işlemlerinin elektronik ortama taşınmasından ibaret olmadığını hukuki altyapı, sınır ötesi veri ve belge değişimi, KOBİ'lerin sisteme erişimi ve sürdürülebilirlik boyutlarının da sürecin ayrılmaz parçaları haline geldiğini göstermektedir.

ESCAP'ın 2025-2026 dönemine ilişkin yeni çalışması, söz konusu dönüşümün küresel ölçekte devam ettiğini ortaya koymaktadır. 2023-2024 ile 2025-2026 arasında ticaret dijitalleşmesinin küresel uygulama düzeyi 5 puan artarken, tüm bölgelerde ilerleme kaydedilmiştir. En yüksek artış 7,1 puan ile Güneydoğu ve Doğu Asya'da gerçekleşirken, onu 6,6 puan ile Güney ve Doğu Avrupa, Kafkasya ve Orta Asya izlemiştir. Sahra Altı Afrika da 6,5 puanlık artışla dikkat çekmiştir.

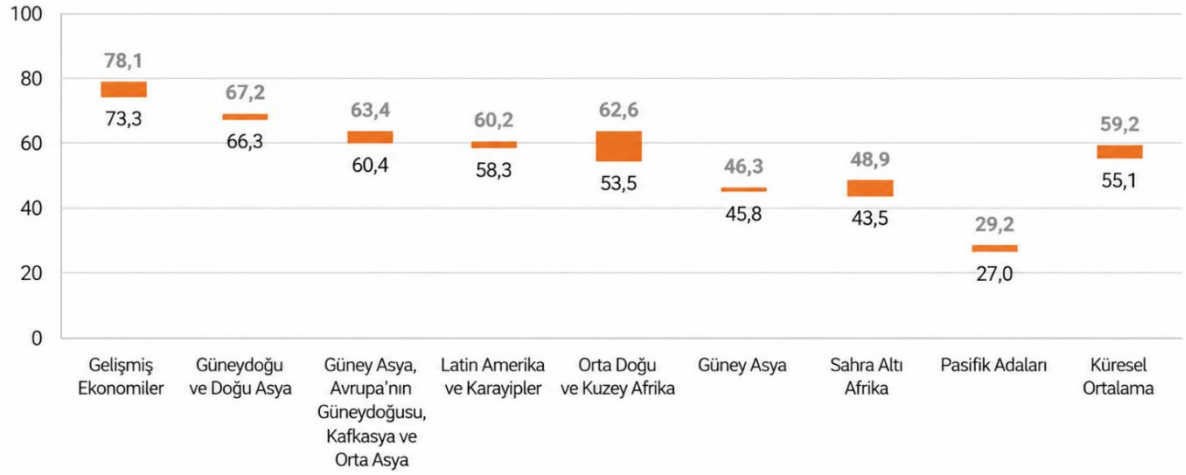
Bölgelere göre 2023/24 ile 2025/26 arasındaki TDI uygulama değişimi (yüzde puan)

Bununla birlikte, yeni TDI+ endeksinin 174 ekonomi için hesaplanan küresel ortalama skoru %55,1 seviyesindedir. Bölgesel farklılıklar da oldukça belirgin görünmektedir. Gelişmiş ekonomilerin ortalaması %73,3 iken Güneydoğu ve Doğu Asya %66,3, Güney ve Doğu Avrupa, Kafkasya ve Orta Asya %60,4, Latin Amerika ve Karayipler %58,3, Orta Doğu ve Kuzey Afrika %53,5, Güney Asya %45,8, Sahra Altı Afrika %43,5 ve Pasifik Adaları %27,0 seviyelerindedir. Dolayısıyla küresel ölçekte kayda değer bir ilerleme olmakla birlikte, ticaret dijitalleşmesinin henüz tamamlanmış bir dönüşüm olmadığı da açıkça görülmektedir.

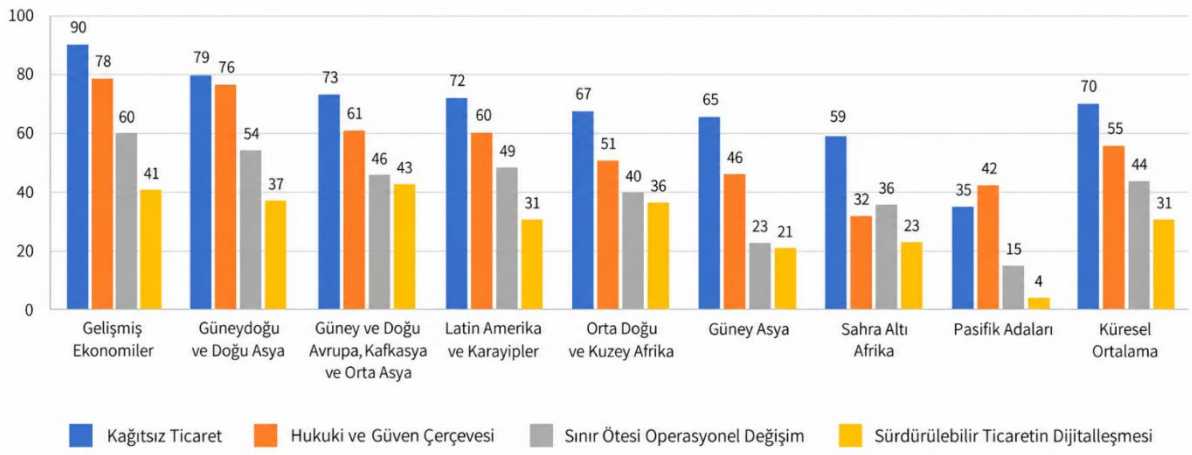
¹⁶ Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, [Trade Digitalization Index+ 2025/26](#)

Bölgelere göre ortalama TDI+ uygulama seviyesi, 2025/26

TDI+'ın önceki endeksten en önemli farklarından biri, ticaret dijitalleşmesini kağıtsız ticaret, hukuki ve güven çerçevesi, sınır ötesi operasyonel veri ve belge değişimi ile sürdürülebilir ticaret dijitalleşmesi olmak üzere dört ayrı boyutta ele almasıdır. Bu yapı, ülkelerin kendi sınırları içerisindeki dijitalleşme performansı ile sınır ötesindeki dijital entegrasyon düzeyi arasındaki farkı daha net biçimde ortaya koymaktadır. Küresel ortalamalara bakıldığında kağıtsız ticaret %69,6 ile en yüksek uygulama düzeyine sahip olan olarak öne çıkmaktadır. Bunu %54,8 ile hukuki ve güven çerçevesi, %43,6 ile sınır ötesi operasyonel veri ve belge değişimi takip etmektedir. En düşük performans ise yalnızca %31 ile sürdürülebilir ticaret dijitalleşmesi boyutunda görülmektedir.

Bölgelere göre TDI+ alt gruplarının uygulama düzeyi, 2025/26

Bu tablo, ticaret dijitalleşmesinin geleceğine ilişkin önemli bir noktaya işaret etmektedir. Ülkelerin kendi içlerinde dijital sistemler kursa da bu sistemler ticaret ortaklarıyla birlikte çalışılabilirliği anlamına gelmemektedir. Örneğin ulusal düzeyde elektronik gümrük beyannamesi kullanılabilirken, aynı belgenin ticaret ortağının sistemiyle elektronik olarak paylaşılması mümkün olmayabilmektedir. Benzer şekilde elektronik menşe şahadetnamesi veya sağlık ve bitki sağlığı sertifikalarının ulusal sistemlerde düzenlenmesi, bu belgelerin karşı ülkede elektronik olarak tanınmasını garanti etmemektedir.

TDI+ sonuçlarının yanı sıra, farklı ülkelerin deneyimleri ticaret dijitalleşmesinin uygulamadaki karşılığını ve başarılı reformların ortak unsurlarını ortaya koymaktadır. Bu örnekler, dijital dönüşümün yalnızca

teknolojik altyapı yatırımlarından ibaret olmadığını; süreçlerin yeniden tasarlanması, kurumlar arası koordinasyon, sınır ötesi birlikte çalışabilirlik ve işletmelerin ihtiyaçlarının dikkate alınması gibi unsurların da belirleyici olduğunu göstermektedir. Örneğin **Sri Lanka'da** dijital dönüşümde teknolojiye geçmeden önce mevcut süreçlerin sadeleştirilmesine odaklanılmıştır. Ülkede elektronik menşe şahadetnamesi uygulaması, mevcut bürokratik sürecin doğrudan dijital ortama aktarılması yerine, öncelikle sürecin incelenmesi ve gereksiz aşamaların kaldırılması sonrasında hayata geçirilmiştir. Bu uygulamayla yıllık yaklaşık 4 milyon dolar tasarruf sağlanırken, işlem süresinin %93 oranında azaltıldığı belirtilmektedir. Ayrıca elektronik belgenin ülke içinde kullanılabilmesi tek başına yeterli olmamıştır. QR kod içerecek ve sınır ötesinde doğrulanabilecek şekilde tasarlanan elektronik menşe şahadetnamesinin ticaret ortakları tarafından tamamen tanınması için görüşmelerin devam ettiği de yetkililer tarafından belirtilmektedir. **Suudi Arabistan'ın** deneyimi ise dijitalleşmenin kurumlar arası koordinasyonla birlikte yürütülmesinin önemini ortaya koymaktadır. Ülkede ulusal tek pencere sistemi üzerinden yaklaşık 150 ithalat ve ihracat hizmeti çevrim içi olarak sunulurken, malların gelişinden serbest bırakılmasına kadar süreçlerin takip edilmesi ve elektronik ödeme yapılması mümkün hale getirilmiştir. Bunun yanında gümrük süreçleri yeniden tasarlanarak gereksiz belgeler azaltılmış, varış öncesi beyan ve risk bazlı gümrük uygulamaları geliştirilmiştir. 2023 yılında 26 kamu kurumunun dahil olduğu iki saatlik gümrük süresi girişi de bu yaklaşımın bir parçası olmuştur. Böylece dijitalleşme yalnızca kurumların kendi işlemlerini elektronik hale getirmesi şeklinde değil, kurumların ortak bir gümrük hedefi etrafında süreçlerini yeniden tasarlaması ve koordine etmesi şeklinde ele alınmıştır. **Tayland** örneğinde dijital ticarete bölgesel entegrasyon ve birlikte çalışabilirliğin önemi öne çıkmaktadır. Ülkenin yaklaşımı, ulusal dijital hazırlığın güçlendirilmesinin yanı sıra ASEAN kapsamında bölgesel bağlantı ve birlikte çalışabilirliğin geliştirilmesine dayanmaktadır. Elektronik belgeler, elektronik imza, dijital kimlik ve ulusal tek pencere altyapılarının geliştirilmesiyle ticaret kurumlarının birbirine bağlanması ve işletmelerin aynı bilgileri farklı kurumlara tekrar tekrar sunmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. **Ruanda'nın** yaklaşımı ise dijitalleşmenin başarısını işletmeler açısından yaratılan somut fayda üzerinden değerlendirmesi bakımından dikkat çekmektedir. Ülkede gümrük beyannamesi ve gümrükleme işlemlerinin tek platform üzerinden yürütülmesi, elektronik kargo takip sistemi ve ticaret bilgi portalı gibi uygulamalar geliştirilerek işletmelerin farklı kamu kurumlarına aynı bilgileri tekrar tekrar sunmasının önüne geçilmek hedeflenmektedir. Bu çerçevede dijitalleşmenin başarısının yalnızca bir sistemin kurulup kurulmadığıyla değil, işletmelerin ticaret işlemlerinin gerçekten kolaylaşıp kolaylaşmadığıyla değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca KOBİ'lerin, kadın girişimcilerin ve gençlerin sisteme erişebilmesi için dijital okuryazarlık, bağlantı imkanları, cihazlara erişim ve dijital ödeme altyapısı gibi unsurlar da dönüşümün bir parçası olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, ticaret dijitalleşmesinin yalnızca verimlilik ve hız artışı değil, aynı zamanda ticarete erişimin daha kapsayıcı hale getirilmesi açısından da değerlendirilmesi gerektiğinin de altını çizmektedir. **Bolivya** ise kısa sürede kaydedilen ilerleme açısından kayda değer bir örnek sunmaktadır. Ülkenin TDI uygulama oranı 2023'te %56'dan 2025'te %75'e yükselirken, kağıtsız ticaret uygulamaları %52'den %74'e, sınır ötesi kağıtsız ticaret ise %33'ten %72'ye çıkmıştır. Bu ilerlemede tek pencere sisteminin önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Sistem kapsamında 22 kamu kurumunun 92 prosedürü dijitalleştirilmesinin hedeflendiği, 14 farklı izin ve sertifikanın dijital ortamda işlenebildiği ve 13 binden fazla aktif kullanıcıya ulaşıldığı aktarılmaktadır. Bolivya örneği, ticaret dijitalleşmesinin yalnızca gelişmiş ekonomilerin gündeminde olmadığını aynı zamanda doğru kurumsal tasarım, önceliklendirme ve tek pencere yaklaşımıyla gelişmekte olan ekonomilerin de kısa sürede önemli ilerleme kaydedebileceğini göstermektedir.

Ülke deneyimleri bir arada değerlendirildiğinde, ticaret dijitalleşmesinde ortak bir başarı formülünden ziyade birbirini tamamlayan bazı temel unsurlar öne çıkmaktadır. Sri Lanka'nın deneyimi "önce sadeleştir, sonra dijitalleştir" yaklaşımının, Suudi Arabistan'ın uygulaması kurumlar arası koordinasyonun, Tayland örneği bölgesel birlikte çalışabilirliğin, Ruanda'nın yaklaşımı işletme ve

kullanıcı odaklılığın, Bolivya'nın deneyimi ise tek pencere sistemlerinin dijital dönüşümdeki önemini ortaya koymaktadır. Bu örneklerin tamamı, dijitalleşmenin yalnızca yeni bir teknolojik sistem kurmaktan ziyade ticaret süreçlerinin bütününe yeniden düşünmeyi gerektirdiğine işaret etmektedir. Bu çerçevede, ticaret dijitalleşmesinin bir sonraki aşaması “kağıtsız ticaret”ten “sınır ötesi birlikte çalışabilir ticaret”e geçiş olarak değerlendirilebilmektedir. Ülkelerin kendi sistemlerini dijitalleşirmesinin ardından öncelik, elektronik belgelerin karşılıklı tanınması, veri alışverişinin sınır ötesinde gerçekleştirilebilmesi ve işletmelerin aynı bilgileri farklı sistemlere tekrar tekrar girmek zorunda kalmaması olacaktır. Hukuki altyapının teknik altyapıyla birlikte ilerlemesi, süreçlerin dijitalleştirilmeden önce sadeleştirilmesi ve dijital dönüşümün KOBİ'ler ile diğer işletmeler açısından erişilebilir hale getirilmesi de bu yeni dönemin temel unsurları arasında yer almaktadır.

immib

Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği

Yürürlüğe Girdi:

Üretici ve İhracatçılar İçin Kapsam, Takvim ve Hazırlık Alanları

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği, 24 Eylül 2026 tarihli ve 33380 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.¹⁷ Yönetmeliğin amacı sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu ekonomik faaliyetlerin desteklenmesi, sürdürülebilir yatırımlara finansman akışının teşvik edilmesi ve piyasada yeşile boyamanın önlenmesi olarak belirlenmiştir. Taksonominin yürütücüsü İklim Değişikliği Başkanlığıdır.

Düzenleme, hangi ekonomik faaliyetin çevresel açıdan sürdürülebilir kabul edileceğini ortak ölçütlere bağlayarak firmalar, bankalar ve yatırımcılar arasında aynı dilin kullanılmasını hedeflemektedir. Bu yönüyle Yönetmelik, firmalara yeni bir üretim standardı getirmekten çok çevresel performansın nasıl sınıflandırılacağını, karşılaştırılacağını ve finans sistemine nasıl raporlanacağını düzenlemektedir. Yeşile boyamanın, çevresel katkıya ilişkin aldatıcı algı yaratılması olarak tanımlanması da çevresel iddiaların doğrulanabilir kriterlere dayandırılması için zemin oluşturmaktadır. Bakanlık açıklamasına göre ilk aşamada 16 sektör ve 137 ekonomik faaliyet kapsama alınmış, AB Taksonomisi’ndeki faaliyetlere ek olarak tarım ve turizm sektörleri de listeye eklenmiştir.

Taksonominin Temel Kavramları ve Uyumluluk Şartları

Taksonomi, en sade ifadeyle, ekonomik faaliyetleri çevresel katkılarına göre sınıflandıran ve bu yolla iklim finansmanının yönlendirilmesine katkıda bulunan bir sistemdir. Değerlendirmenin dayandığı altı çevresel hedef sera gazı emisyonlarının azaltımı, iklim değişikliğine uyum, su ve deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve korunması, döngüsel ekonomiye geçiş, kirliliğin önlenmesi ve kontrolü ile biyoçeşitliliğin ve ekosistemlerin

¹⁷Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, “Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği”, Resmi Gazete, 24.09.2026, Sayı: 33380, Madde 25.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/09/20260924-1.htm> Yönetmelik metni İklim Değişikliği Başkanlığının internet sayfasında da yayımlanmıştır:

<https://iklim.gov.tr/db/turkce/icerikler/files/T%C3%BCrkiye%20Ye%C5%9Fil%20Taksonomi%20Y%C3%B6netmeli%C4%9Fi%2024.09.2026.pdf>

korunması ve restorasyonudur. Ek-1 de bu hedeflere paralel olarak A'dan E'ye altı ayrı bölüm halinde düzenlenmiştir.¹⁸

Firmalar açısından en kritik ayrım “uygun” ve “uyumlu” faaliyet arasındadır. Uygun ekonomik faaliyet Ek-1’de listelenen faaliyeti, uyumlu ekonomik faaliyet ise uygun faaliyetler arasından 6 ncı maddedeki şartları sağlayan faaliyeti ifade etmektedir. Dolayısıyla bir faaliyetin Ek-1’de yer alması, o faaliyetin yeşil kabul edildiği anlamına gelmemekte yalnızca taksonomi değerlendirmesine konu olabileceğini göstermektedir. Uyumluluk için faaliyetin çevresel hedeflerden en az birine önemli ölçüde katkı sağlaması, başka hiçbir çevresel hedefe önemli zarar vermemesi ve asgari sosyal koruma önlemlerine uyması birlikte aranmaktadır. Asgari sosyal koruma önlemleri, ILO temel sözleşmeleri, OECD ve BM rehber ilkeleri ile ulusal çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatına uyumu sağlayan prosedürlerdir.

Önemli katkı ve önemli zarar vermeme koşullarının sınanmasında belirleyici araç teknik tarama kriterleridir; bir faaliyetin bu nitelikleri taşıması, ilgili çevresel hedef için belirlenen kriterleri yerine getirmesine bağlanmıştır. Kriterlerin mümkün olduğunca niceliksel, yaşam döngüsü etkilerini gözeten ve doğrulanabilir olması esas alınmıştır. Yönetmelik ayrıca iki özel faaliyet türü tanımlamaktadır. Geçiş faaliyeti, düşük karbonlu alternatiflerin henüz mevcut olmadığı sektörlerde en düşük sera gazı emisyon seviyesine sahip olan ve bu alternatiflerin gelişimini engellemeyen faaliyettir. Kolaylaştırıcı faaliyet ise başka faaliyetlerin çevresel hedeflere önemli katkı sağlamasını kolaylaştıran, yaşam döngüsü temelinde olumlu çevresel etkiye sahip olan ve karbon yoğun varlıkların kullanımını teşvik etmeyen faaliyettir.

Raporlama Kapsamı, Takvim ve Bekleyen Uygulama Düzenlemeleri

Yönetmelik raporlama bakımından iki ayrı rejim öngörmektedir. Ek-1’deki uygun faaliyetlerden en az birini yürüten kurum, kuruluş ve işletmeler, Başkanlığın yayımlayacağı şablonlara uygun olarak raporlama yapabilir. Bu hüküm reel sektör için bir yükümlülük değil, bir imkân niteliğindedir. Buna karşılık aracı kurumlar, yatırım ortaklıkları ve portföy yönetim şirketleri, bankalar ile sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri, usul ve esasları SPK, BDDK ve SEDDK tarafından belirlenecek çerçevede raporlama yapmak zorundadır. Geçici Madde 1 uyarınca bu finansal kuruluşlar, 1 Ocak 2029 tarihine kadar taksonomi raporlaması yapmak zorunda değildir.

Takvimin okunmasında farklı tarihlerin birbirinden ayrılması gerekmektedir. Yönetmelik 24 Eylül 2026’da yürürlüğe girmiş, finansal kuruluşlar için zorunluluk 1 Ocak 2029’a kadar ertelenmiştir. Raporlar ise raporlamanın yapıldığı tarihten önceki yıla ait raporlama dönemini kapsamakta ve ilgili yılın mali tablo döneminin bitimini izleyen altıncı ayın sonunda Çevrimiçi Taksonomi Yönetim Sistemine yüklenmektedir. Hesap dönemi takvim yılıyla örtüşen bir işletme için bu, bir yılın verilerinin izleyen yılın haziran ayı sonuna kadar sisteme yüklenmesi

¹⁸Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği, Ek-1: “Taksonomi Kapsamında Yer Alan Sektör/Faaliyetler”, A–E Bölümleri, s. 1–13, Resmî Gazete, 24.09.2026, Sayı: 33380.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/09/20260924-1-1.pdf>

anlamına gelmektedir. Ancak finansal kuruluşların ilk zorunlu raporunun hangi hesap dönemini kapsayacağı ve ne zaman yükleneceği, bu hükümlerin Geçici Madde 1 ile birlikte nasıl uygulanacağına ve ilgili otoritelerin çıkaracağı düzenlemelere bağlıdır; 1 Ekim 2026 itibarıyla bu hususu netleştiren yayımlanmış bir uygulama düzenlemesine ulaşılamamıştır.

Finansal kuruluşların yükümlülüğü, firmalar üzerinde dolaylı bir veri talebi doğurabilecek niteliktedir. Yükümlü kuruluşlar, kendi raporlamalarına konu iş ve işlemler bakımından firmalardan Yönetmelik çerçevesinde raporlama yapmalarını talep edebilecek ve kendi göstergelerini hesaplarken raporlama yapan işletmelerin güncel verilerini esas alacaktır. Firmalar için temel göstergeler, taksonomiye uygun veya uyumlu ürün ve hizmetlerden elde edilen hasılatın, yatırım harcamalarının ve işletme giderlerinin oranlarıdır. Özetle bu oranlar satışların, dönüşüm yatırımlarının ve cari giderlerin ne kadarının taksonomi kapsamındaki faaliyetlere ait olduğunu göstermektedir.

Madde 13/8 bu göstergeler için ayrı ayrı işleyen bir eşik öngörmektedir. Birinci fıkra kapsamında raporlama yapan işletmelerin Ek-1'deki faaliyetlerden kaynaklanan hasılatının toplam hasılatı, yatırım harcamalarının toplam yatırım harcamalarına veya işletme giderlerinin toplam işletme giderlerine oranı yüzde 10'un altında olduğunda, ilgili göstergenin raporlamaya dahil edilmeyebileceği hükme bağlanmıştır. Hüküm firmayı kapsam dışına çıkaran genel bir muafiyet değildir, hasılat oranı eşik altında kalan bir firmanın yatırım harcaması oranı eşik aşıyorsa, bu göstergeye kolaylık uygulanmaz.

Yönetmelik çerçeveyi çizmekle birlikte uygulamanın belirleyici unsurlarını Başkanlığa bırakmaktadır. Teknik tarama kriterleri Başkanlığın internet sayfasında yayımlanacak, güncellemeler her yıl 15 Aralık'a kadar ilan edilecek ve izleyen yıldan itibaren geçerli olacaktır. Raporlama şablonları ile raporun tamamlayıcı unsuru sayılan taksonomi geçiş planına ve doğrulamaya ilişkin usul ve esaslar da Başkanlık tarafından belirlenecektir.

Taksonomi süreci Çevrimiçi Taksonomi Yönetim Sistemi üzerinden yürütülecek ve sisteme yüklenen raporların kamuoyuna açık olması esas alınmıştır. Rapor dışındaki bilgi ve belgeler ise ancak ilgili kuruluşun izniyle üçüncü taraflarla paylaşılabilir, bilgi güvenliğinde 7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu ve 7552 sayılı İklim Kanunu uygulanacaktır. Yönetmeliğin 23 üncü maddesi ise 13 üncü madde gereğince raporlama yapanlardan raporlama için gerekli bildirim, bilgi ve belge verme yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere, İklim Kanununun 14 üncü maddesinin altıncı, dokuzuncu ve on birinci fıkraları doğrultusunda idari para cezası uygulanacağını öngörmektedir. Raporların kamuya açık olması, gönüllü raporlama yapacak firmalar için verilerin tutarlılığını ayrıca önemli kılmaktadır.

Ek-1 Kapsamında İMMİB Sektörleri

Ek-1, İMMİB sektörleri bakımından doğrudan karşılığı olan faaliyetler içermektedir. Sera gazı emisyonlarının azaltımına ilişkin A bölümünde "3.8 Alüminyum İmalatı" ve "3.9 Demir ve Çelik İmalatı" geçiş faaliyeti olarak yer almaktadır. Aynı faaliyetler iklim değişikliğine uyuma ilişkin B bölümünde aynı kodlarla, ancak geçiş faaliyeti nitelendirmesi olmaksızın listelenmiştir. Bu durum, bir faaliyetin hangi çevresel hedef altında değerlendirildiğine göre farklı bir statü

kazanabileceğini göstermektedir. Kimya tarafında A bölümünde “3.14 Organik Temel Kimyasalların İmalatı” ve “3.17 Birincil Formdaki Plastiklerin İmalatı” ile karbon siyahı, soda külü, klor ve nitrik asit imalatı geçiş faaliyeti olarak sayılmıştır.¹⁹ Plastik ambalaj ise iklim başlığında değil, döngüsel ekonomiye geçişe ilişkin Ç bölümünde “1.1 Plastik Ambalaj Ürünleri İmalatı” olarak yer almaktadır.

Enerji teknolojileri ve elektrikli-elektronik ürünlerde de benzer bir ayrım bulunmaktadır. A bölümünde “3.1 Yenilenebilir Enerji Teknolojilerinin İmalatı”, “3.4 Batarya İmalatı”, “3.5 Binalar İçin Enerji Verimliliği Ekipmanlarının İmalatı” ve “3.6 Diğer Düşük Karbon Teknolojilerinin İmalatı” kolaylaştırıcı faaliyet olarak tanımlanmış, B bölümünde ise aynı faaliyetler bu nitelendirme olmadan sayılmıştır. “1.2 Elektrikli ve Elektronik Ekipman İmalatı” ise döngüsel ekonomiye ilişkin Ç bölümünde yer almaktadır. Bu nedenle elektrikli-elektronik üreticilerinin ürünlerini her iki başlık bakımından ayrı ayrı incelemesi gerekecektir. Malzeme geri kazanımı da birden fazla hedef altında karşılık bulmaktadır: A bölümündeki “5.9 Tehlikesiz Atıklardan Malzeme Geri Kazanımı” ile Ç bölümündeki “2.6 Ömrünü Tamamlamış Ürünlerin Kirletilmemesi ve Sökülmesi” ve “2.7 Tehlikesiz Atıkların Ayrıştırılması ve Malzeme Geri Kazanımı” faaliyetleri, hurda ve ikincil hammadde değer zinciriyle ilişkilendirilebilecek başlıklardır.

Buna karşılık Ek-1’de maden çıkarımına ya da alüminyum dışındaki demir dışı metallerin, örneğin bakırın üretimine yönelik ayrı bir faaliyet başlığı bulunmamaktadır. Bu nedenle madencilik veya bakır sektörlerinin bütünüyle taksonomi kapsamına alındığı söylenemez. Bu sektörlerdeki firmalar, ürünleri batarya, yenilenebilir enerji ekipmanı veya A bölümündeki “4.9 Elektrik İletimi ve Dağıtımı” gibi faaliyetlerde girdi olarak kullanıldığında, doğrudan kapsamdan ziyade müşterilerinden gelebilecek veri ve belge talepleri aracılığıyla tedarik zinciri üzerinden etkilenebilecektir.

Yönetmeliğin 11 inci maddesinin ikinci fıkrası, Başkanlıkça belirlenecek teknik tarama kriterleri doğrultusunda katı fosil yakıt kullanılan üretim faaliyetlerinin çevresel açıdan sürdürülebilir ekonomik faaliyet olarak değerlendirilmeyeceğini hükme bağlamaktadır. Hüküm bir üretim yasağı getirmemekte, söz konusu faaliyetlerin taksonomi kapsamında sürdürülebilir sayılmasını engellemektedir. Kömür ve koka dayalı üretim rotaları kullanan demir-çelik ve diğer enerji yoğun tesisler bakımından hükmün etkisi, katı fosil yakıt kullanımının teknik tarama kriterlerinde nasıl tanımlanacağına bağlı olacaktır.

Finansmana Erişim, AB Düzenlemeleri ve Firmalar İçin Hazırlık

Taksonomi uyumu kendiliğinden kredi, hibe, düşük faiz veya ihracat avantajı sağlamamaktadır. Yönetmelik bu tür sonuçları uyumluluğa bağlamamakta, ortak bir sınıflandırma ve raporlama altyapısı kurmaktadır. Bununla birlikte finansal kuruluşların zorunlu raporlamaya geçmesiyle

¹⁹Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği, Ek-1: “Taksonomi Kapsamında Yer Alan Sektör/Faaliyetler”, A. Sera Gazı Emisyonlarının Azaltımı ile İlgili Faaliyetler, 3. İmalat Faaliyetleri, 3.11–3.17, s. 1, Resmî Gazete, 24.09.2026, Sayı: 33380. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/09/20260924-1-1.pdf>

firmaların faaliyet bazlı verilerinin, yatırım projelerinin değerlendirilmesinde daha sistematik biçimde talep edilmesi beklenebilir. Taksonomi Komitesinde Ticaret Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yer alması, sektörel görüşlerin kriter sürecine iletilmesi açısından önem taşımaktadır.

Bakanlık, düzenlemenin AB'nin iklim standartları ve politikalarıyla uyum amacı taşıdığını ve çalışmaya AB Taksonomisi'ndeki faaliyetlerle başladığını belirtmektedir. AB Taksonomisi de 2020/852 sayılı Tüzük ile altı çevresel hedef, önemli katkı, önemli zarar vermeme ve asgari güvenceler şartları üzerine kurulmuştur.²⁰ Ancak iki sistemin yapısal benzerliği otomatik eşdeğerlik anlamına gelmemektedir; Yönetmelikte Türkiye taksonomisine göre uyumlu sayılan bir faaliyetin AB Taksonomisi kapsamında da uyumlu kabul edileceğine ilişkin bir karşılıklı tanıma hükmü yer almamaktadır. Benzer şekilde AB Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması, AB'ye ithal edilen belirli ürünlerin gömülü emisyonlarını esas alan ayrı bir düzenlemedir ve Türkiye taksonomisine uyum, SKDM kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirildiği anlamına gelmemektedir. Emisyon ticaret sistemi ve sürdürülebilirlik raporlaması da ayrı rejimlerdir, bunlarla taksonomi arasındaki pratik bağlantı, ortak emisyon ve enerji verisi ihtiyacıdır.

Yönetmelik bugün itibarıyla reel sektöre bir raporlama yükümlülüğü getirmemektedir, dolayısıyla burada sıralanan adımlar hukuki yükümlülük değil, hazırlık önerisi niteliğindedir. Firmaların öncelikle faaliyetlerini Ek-1 ile bölüm, faaliyet adı ve kod düzeyinde eşleştirmesi yararlı olacaktır. Hasılat, yatırım harcaması ve işletme giderlerini faaliyet bazında ayrıştırabilen bir veri yapısının kurulması, hem göstergelerin hesaplanması hem de yüzde 10 eşiklerinin değerlendirilmesi açısından gereklidir. Emisyon, enerji, su ve atık verileri ile sosyal koruma prosedürlerinin belgelendirilmesi, kriterler yayımlandığında hızlı bir ön değerlendirmeye imkan tanıyacaktır. Planlanan yatırımların özellikle enerji kaynağı tercihleri bakımından yayımlanacak kriterler ışığında gözden geçirilmesi ve çalışılan bankalarla olası veri talepleri konusunda erken iletişim kurulması da süreci kolaylaştıracaktır. Başkanlık ile SPK, BDDK ve SEDDK'nın çıkaracağı uygulama düzenlemeleri ise taksonomi uyumunun finansmana erişimde nasıl bir karşılık bulacağını belirleyecektir, bu düzenlemelerin yakından izlenmesi önem taşımaktadır.

---

²⁰Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, Sürdürülebilir Yatırımı Kolaylaştırmaya Yönelik Bir Çerçeve Oluşturulmasına İlişkin (AB) 2020/852 sayılı Tüzük, 18.06.2020, Madde 3, 9, 16 ve 18, EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>

Ticarette On Kazanım: Hizmet Ticareti Sorunları Çözüyor

Trade Experettes, uluslararası ticaret alanında çalışan kadın uzmanları bir araya getiren küresel bir ağıdır. Hanna Norberg öncülüğünde kurulan ağ; ticaret politikası, ekonomi, hukuk, düzenleme ve dijital politika gibi alanlardaki kadın uzmanların görünürlüğüne artırmayı amaçlamakta, gazetecilerin ve etkinlik düzenleyicilerin bu uzmanlara kolayca ulaşabilmesi için bir uzman dizini sunmaktadır. Bu metin, Trade Experettes'in hizmet ticaretine odaklanan on kazanım çalışmasına dayanmaktadır.²¹

Ticaret, yalnızca tarifeler, anlaşmalar ve istatistiklerden ibaret değildir. Ticaretin özünde, işletmelerin, çalışanların ve girişimcilerin karşılaştığı sorunlara çözüm üretme işlevi bulunmaktadır. Bir firma karmaşık düzenlemelerde yolunu bulmaya çalışırken, bir KOBİ sınırlarının ötesindeki müşterilere ulaşmakta zorlanmakta, bir kadın girişimci büyüme için gereken ağırlara ve ölçeğe erişememekte, dijital bir ihracatçı ise veri akışı veya hizmet sunumunda engellerle karşılaşmaktadır. Sağlam politikalar, etkili kurumlar ve öngörülebilir ticaret kuralları ile desteklendiğinde ticaret, bu sorunların çözümüne katkı sağlamaktadır.

Bu çerçevede hizmet ticareti, dijital teslimat, kadın girişimciliği, yapay zeka, veri paylaşımı, ulaştırma ve katma değerli üretim gibi alanlarda on somut kazanım öne çıkmaktadır. Bu kazanımlar, ticaretin yalnızca büyük ölçekli aktörler için değil, KOBİ'ler, kadın girişimciler ve gelişmekte olan ekonomiler için de fırsat penceresi oluşturduğunu göstermektedir.

1. Çok Taraflı Ticaret Sisteminde Reform İhtiyacı

Ticaret ilişkileri, rekabetin ve avantaj kurma arayışının belirlediği bir alandır. Ancak kuralsız bir ortam, öngörülemezlik ve istikrarsızlık üretmektedir. Dünya Ticaret Örgütü, üyeler arasında tesis edilen kurallar yoluyla bu ortamı dengelemekte; mal, fikri mülkiyet, standart belirleme, gümrük prosedürleri ve hizmetleri kapsayan düzenlemelerle istikrar sağlamaktadır. Küresel ticaretin önemli bir bölümü hala bu kurallar çerçevesinde yürütülmektedir.

Buna karşın bazı üyeler kuralları zorlamakta, bazıları şeffaflık yükümlülüklerini yerine getirmemekte, bazıları ise uyum sağlamak isteksiz davranmaktadır. Aşırı kapasite, sübvansiyonlar ve piyasa dışı ekonomi uygulamalarına ilişkin tartışmalar sistem üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Buna rağmen üyeler, sistemi tamamen terk etmek yerine reform yönünde adımlar atmaktadır. En Çok Kayrılan Ülke ilkesinin gözden geçirilmesi, konsensüs temelli karar alma mekanizmasının tıkanıklığının aşılması ve çoklu taraflı anlaşmaların önündeki engellerin kaldırılması bu reform arayışının başlıca unsurlarıdır. Reform süreci yavaş ilerlemekle birlikte, kurallı sistemin korunması gerektiği konusunda geniş bir mutabakat bulunmaktadır.

2. Hizmet Ticaretinde Maliyetleri Azaltacak Anlaşma

Hizmet ticaretinde düzenleyici şeffaflığı ve öngörülebilirliği artırmaya yönelik ortak girişim, önemli bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Bu girişim, hizmet ticareti önündeki bürokratik engelleri, karmaşık lisanslama gerekliliklerini, nitelik prosedürlerini ve teknik standartları hedeflemektedir. Amaç, hizmet sağlayıcılarının yabancı pazarlara erişimini kolaylaştırmak ve özellikle KOBİ'ler için maliyetleri düşürmektir.

²¹ [Ten Trade Wins, Trade Experettes](#)

Yeni kurallar, başvuru süreçlerinin açık, tarafsız ve objektif kriterlere dayalı olmasını öngörmektedir. Başvuruların belirsiz bir süreçte bekletilmesinin önüne geçilmesi, ret kararlarının gerekçelendirilmesi, hataların düzeltilmesine imkan tanınması ve elektronik başvuruların teşvik edilmesi bu kapsamda öne çıkmaktadır. Uygulamanın yıllık yaklaşık 150 milyar dolar düzeyinde ticaret maliyeti tasarrufu sağlayabileceği öngörülmektedir. Finans, iş hizmetleri ve iletişim hizmetleri bu kazanımdan en fazla yararlanacak sektörler arasında yer almaktadır.

3. ASEAN'ın Potansiyelini Açığa Çıkarmak

Güneydoğu Asya'da kadınlar, kayıt dışı ekonomide yoğunlaşmakta; krediye, sosyal güvenceye ve resmî destek mekanizmalarına erişimde zorluk yaşamaktadır. Ücretsiz bakım işleri, sınırlı dijital beceriler ve toplumsal normlar, kadınların ekonomik fırsatlara tam katılımını kısıtlamaktadır. Ticaret politikaları cinsiyet ayrımı yapmazmış gibi görünse de kadınlar ve erkekler bu politikaların etkilerini farklı deneyimlemektedir.

Hizmet sektörü, kadın istihdamına erkek istihdamından daha hızlı katkı sağlamaktadır. İhracata yönelik sektörlerde kayıt dışı çalışma olasılığı düşmekte; kadınlar için bu oran düşük ihracat yoğunluklu sektörlerde yüzde 20 iken, yüksek ihracat yoğunluklu sektörlerde yüzde 13'e gerilemektedir. Buna karşın bölgesel ticaret anlaşmalarında cinsiyet hususları yeterince yer almamaktadır. Cinsiyete göre ayrıştırılmış veri üretimi, ücretsiz bakım işinin azaltılması, yasal kısıtların kaldırılması ve işgücü korumalarının güçlendirilmesi, kadınların bölgesel entegrasyon kazanımlarından eşit pay alabilmesi için gereklidir.

4. Kadın Girişimciler, Hizmetler ve Yapay Zeka

Asya-Pasifik'te dijital olarak sunulan hizmetler, yalnızca büyük teknoloji firmaları için değil, kadın liderliğindeki küçük girişimler için de önemli fırsatlar yaratmaktadır. Lojistik optimizasyonu, finansal teknoloji, dijital kimlik doğrulama, sağlık teşhisi, eğitim teknolojileri ve yaratıcı içerik gibi alanlarda faaliyet gösteren küçük ölçekli firmalar, bulut bilişim, hizmet olarak yazılım ve yapay zeka destekli araçlar sayesinde uluslararası pazarlara erişebilmektedir.

Kadın liderliğindeki girişimlerin beş yıllık kümülatif gelirlerinin daha yüksek olduğu ve yatırım başına daha güçlü getiri sağladığı görülmektedir. Bu firmalar aynı zamanda bankacılık hizmetlerine erişimi olmayan kesimlere finansal hizmet sunmakta, erişilebilir sağlık hizmetleri sağlamakta ve nitelikli eğitimi yaygınlaştırmaktadır. Politika açısından cinsiyet duyarlı inovasyon hedeflerinin benimsenmesi, kadın liderli dijital firmalara özel fon pencereleri açılması, sınır ötesi hızlandırıcı ve deneme ortamlarının kurulması ve özellikle kariyerinin orta aşamasındaki kadınlar için dijital beceri programlarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

5. Hindistan'da Öngörülebilir Dijital Ticaret Rejimi İhtiyacı

Hindistan, dijital olarak sunulan hizmet ihracatında dünyanın önde gelen ülkelerinden biri haline gelmiştir. 2025 itibarıyla dijital hizmet ihracatı 328 milyar dolar düzeyine ulaşmış; ülke, bu alanda dünyanın dördüncü büyük ihracatçısı olmuştur. 2005-2025 döneminde ihracatın yaklaşık yedi kat arttığı görülmektedir. Bilgisayar hizmetleri ve diğer iş hizmetleri, Hindistan'ın karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu alanlar olarak öne çıkmaktadır.²²

Hindistan'ın dijital hizmet ihracatındaki başarısı, sınır ötesi veri akışlarını destekleyen, güvenilir veri paylaşımını kolaylaştıran ve gümrük vergisi moratoryumunu sürdüren açık bir dijital ticaret rejimine bağlıdır. Küresel ticarete korumacılığın arttığı bir dönemde Hindistan'ın dijital ticaret kurallarının

²² [Digitally delivered services trade dataset, WTO](#)

şekillendirilmesinde aktif rol alması, ihracatçıları ve özellikle KOBİ'leri için daha öngörülebilir bir ortam yaratacaktır. Hindistan'ın dijital ticaret kurallarına katılmaması, uzun vadede kendi ihracat çıkarları açısından daha maliyetli hale gelebilecektir.

6. Güven: Dijital Ticaretin Altyapısı

Sınır ötesi dijital ticaret, gelişmekte olan ülkeler için güçlü bir büyüme motoru haline gelmiştir. Dijital ödemelerin yaygınlaşması, firmaların ve bireylerin küresel pazarlara erişimini kolaylaştırmaktadır. Ancak yapay zeka destekli yeni dolandırıcılık yöntemleri, dijital ticarete duyulan güveni tehdit etmektedir. Deepfake ve sahte kimlikler yoluyla işlenen suçlar, kart dolandırıcılığı kayıplarını artırmaktadır. 2024 yılında küresel kart dolandırıcılığı kayıpları 33,4 milyar doları aşmış; bu rakamın bu on yılda 400 milyar doları geçebileceği öngörülmektedir.²³

Sorunun çözümü, sistemler arası birlikte çalışabilirliğin güçlendirilmesidir. Modern yapay zeka sistemleri, ödemeleri küresel ağlardaki verilerle karşılaştırarak gerçek işlemleri saniyeler içinde onaylayabilmekte, şüpheli işlemleri işaretleyebilmektedir. Veri yerelleştirme kuralları ve birbirinden kopuk veri havuzları, dolandırıcılık faaliyetlerinin görülmesini zorlaştırmaktadır. Ödeme hizmetleri ve dolandırıcılık kontrolleri Hizmet Ticareti Genel Anlaşması kapsamında yer almaktadır. Eksik olan yeni mevzuat değil, kamu-özel iş birliği ve ulusal-uluslararası sistemler arasında uyumlu veri paylaşımıdır.

7. Açık Veri Alanları ve Güvenilir Dijital Ticaret

Dijital hizmet ticareti, verinin kuruluşlar arasında ve sınırlar ötesinde hareket etmesine bağlıdır. Ancak birçok firma hassas bilgilerin kontrolünü kaybetme, veri koruma kurallarını ihlal etme veya tek bir platforma bağımlı hale gelme endişesi taşımaktadır. Açık veri alanları, katılımcıların veri sahipliğini ve kontrolünü koruyarak belirli koşullar altında veri paylaşmasına imkan tanımaktadır.

Açık kaynak ve açık standartlara dayanan bu model, veri alışverişi için ortak bir dijital geçit sunmaktadır. Katılımcılar veri tekliflerini yayımlamakta, kullanım politikalarını müzakere etmekte, kimlik bilgilerini doğrulamakta ve veriyi güvenli biçimde transfer edebilmektedir. Otomotiv sektöründe uygulanan ortak veri ekosistemi, tedarik zinciri izlenebilirliği, kalite yönetimi ve ürün karbon ayak izi gibi alanlarda somut sonuçlar üretmektedir. Veri kaynağında kalmakta, makine tarafından okunabilir kullanım politikaları her paylaşım ile birlikte hareket etmekte ve uyumluluk denetlenebilir hale gelmektedir. Açık yazılım sayesinde KOBİ'ler de küresel değer zincirlerine daha adil koşullarda katılabilmektedir.

8. Güney Asya'nın Asya Üretim Ağlarına Bağlanması

Küresel üretim ve tedarik ağları yeniden şekillenirken Güney Asya, Asya'daki üretim ağlarına yeterince entegre olamamaktadır. Güney Asya ile Güneydoğu Asya arasındaki ticaret 2000 yılında 38 milyar dolar düzeyindeyken 2018'de 349 milyar dolara yükselmiştir. Buna karşın bölge içi ticaret, Güney Asya'nın toplam ticaretinin yalnızca yüzde 5,6'sını oluşturmaktadır. ASEAN içinde bu oran yaklaşık yüzde 25'tir.

Bu entegrasyonun omurgasını ulaştırma hizmetleri oluşturmaktadır. Karayolları, limanlar ve demiryolları fiziksel bağlantıyı sağlasa da lojistik ve ulaştırma hizmetlerinin etkinliği belirleyicidir. Hizmet politikalarındaki engeller, mal ticaretindeki tarifelerden daha yüksek olabilmektedir. Telekomünikasyonda ortalama eşdeğer tarife engeli yüzde 52, dağıtımda yüzde 26, ulaştırmada yüzde 22 ve finansta yüzde 18 düzeyindedir. Belge ve sınır uyum süreçleri Güney Asya'da ortalama 127 saat ve 468 dolar iken, Güneydoğu Asya'da 96 saat ve 384 dolardır.

Hizmet liberalizasyonu, özellikle telekomünikasyon, finans, dağıtım ve ulaştırma alanlarında ihracat artışı sağlayabilir. Ulaştırma sektöründe bölgesel ve tercihli liberalizasyon, çok taraflı reformdan daha

²³ [Global Card Fraud Losses at \\$33 Billion](#)

güçlü sonuçlar üretebilmektedir. Altyapı yatırımları, rekabetçi lojistik piyasaları ve sınır ötesi koordinasyonla desteklendiğinde Güney Asya, yeni ticaret ve yatırım fırsatlarından daha fazla pay alabilecektir.

9. Yapay Zeka Ticaret Uyum Hizmetlerini Dönüştürüyor

Ticaret uyumu uzun yıllar boyunca büyük ölçüde manuel bir süreç olarak yürütülmüştür. Eşya sınıflandırması, menşe tespiti, tarife hesaplamaları ve düzenleyici izleme, uzman ekiplerin yoğun emeğine dayanmaktadır. Dijitalleşme, otomasyon ve yapay zeka bu alanı hızla dönüştürmektedir. İşletmeler pazar istihbaratı, ticaret uyumu, gümrük sınıflandırması ve tarife hesaplamalarında yapay zekadan giderek daha fazla yararlanmaktadır. Gümrük idarelerinin önemli bir bölümü yapay zeka ve makine öğrenmesi kullanmakta veya kullanmayı planlamaktadır.²⁴

Yapay zeka ve makine öğrenmesi; dolandırıcılık tespiti, eşya sınıflandırması, risk değerlendirmesi ve gümrükleme süreçlerinde yapısal dönüşüm sağlayabilmektedir. Büyük dil modelleri, ürün sınıflandırmasında yüksek doğruluk oranlarına ulaşabilmektedir. Otomasyon, manuel işlemleri azaltmakta, insan hatasını düşürmekte, tercihli vergi imkanlarını ortaya çıkarmakta ve kurumsal kaynak planlama sistemleriyle bütünleşmektedir.

Buna karşın yapay zeka tamamen bağımsız çalışamaz. Otomatik sistemler, ancak insan uzmanların tasarladığı, doğruladığı ve iyileştirdiği veri ve ontolojiler ölçüsünde güvenilirdir. Mevzuatın yorumlanması, bağlamsal muhakeme, hesap verebilirlik ve paydaş yönetimi insan uzmanlığını gerekli kılmaktadır. Ticaret uyumunun geleceği, insan uzmanlığı ile yapay zekanın birlikte kullanılmasında yatmaktadır.

10. Hammaddeden Markalı Ürünlere: Afrika'da Kadın Girişimciliği

Afrika'da kadınlar, on yıllar boyunca işleme ve imalat faaliyetlerinin merkezinde yer almalarına rağmen sanayi altyapısı, finansman, teknoloji ve resmî pazarlardan büyük ölçüde dışlanmışlardır. Afrika Birliği'nin öncü programı, kadın liderli işletmelerin hammadde tedarikinin ötesine geçerek işleme, imalat, markalama ve nihai ürün satışına yönelmesini desteklemektedir. Program, kadın liderli sanayi parklarından oluşan kıtasal bir ağa dönüşmektedir.²⁵

Dokuz öncelikli ülkede tarım işleme, gıda işleme, tekstil ve hazır giyim, maden zenginleştirme, yenilenebilir enerji ve hafif imalat gibi katma değerli sektörler hedeflenmektedir. Tahmini 925 milyon dolarlık yatırım hattı ile kadın sahipli işletmelerin daha yüksek katma değerli ürünleri Afrika ve küresel pazarlara sunması amaçlanmaktadır. Uganda, bu modeli ulusal sanayi politikasına entegre eden ve özel ekonomik bölgelerde kadın liderli işletmelere arazi tahsis eden ilk ülke olarak öne çıkmaktadır.

Kümelenme modeli; üretim maliyetlerini düşürmekte, kalite sertifikasyonuna erişimi iyileştirmekte, finansmana erişimi güçlendirmekte ve pazar fırsatlarını genişletmektedir. Kakao, kahve, kuru meyve, sabun, kozmetik ve süt ürünleri gibi alanlarda faaliyet gösteren işletmeler, ham madde ihraç etmek yerine kavurma, paketleme, markalama ve nihai ürün ihracatına yönelmektedir. Bu modelin Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Anlaşması değer zincirleri aracılığıyla yaygınlaştırılması, imalatı artırabilir, istihdam yaratabilir ve bölgesel entegrasyonu güçlendirebilir.

Sonuç ve Politika Önerileri

Ticaretin kazanımları soyut değildir. Yeni girişimler kuran girişimciler, daha iyi işlere erişen çalışanlar, yeni müşterilere ulaşan işletmeler ve büyüme için yeni yollar bulan topluluklar bu kazanımları

²⁴ [Trading with intelligence, WTO](#)

²⁵ [Empowering Women in Processing: The African Women in Processing initiative](#)

doğrudan hissetmektedir. Hizmet ticareti, dijital kurallar, kadın girişimciliği, veri güveni, yapay zeka, açık veri alanları, ulaştırma bağlantıları ve katma değerli üretim, önümüzdeki dönemde ihracatın ve ekonomik büyümenin temel unsurları arasında yer almaktadır.

Bu doğrultuda;

Açık, öngörülebilir ve şeffaf ticaret kuralları güçlendirilmelidir.

Hizmet ticareti önündeki bürokratik engeller azaltılmalıdır.

Dijital ticarete güven, birlikte çalışabilirlik ve veri paylaşımı esas alınmalıdır.

Kadın girişimcilerin finansmana, pazarlara ve dijital becerilere erişimi artırılmalıdır.

KOBİ'lerin küresel değer zincirlerine katılımı desteklenmelidir.

Ulaştırma ve lojistik hizmetlerinde rekabetçilik ve sınır ötesi koordinasyon güçlendirilmelidir.

Yapay zeka destekli ticaret uyum hizmetlerinde insan uzmanlığı korunmalıdır.

Katma değerli üretim ve markalaşma yoluyla ihracat çeşitlendirilmelidir.

Ticaretin geleceği, daha fazla insanın ve işletmenin bağlantı kurmasına, rekabet etmesine, yenilik yapmasına ve refaktan pay almasına imkan tanıyan kapsayıcı bir yaklaşıma bağlıdır.

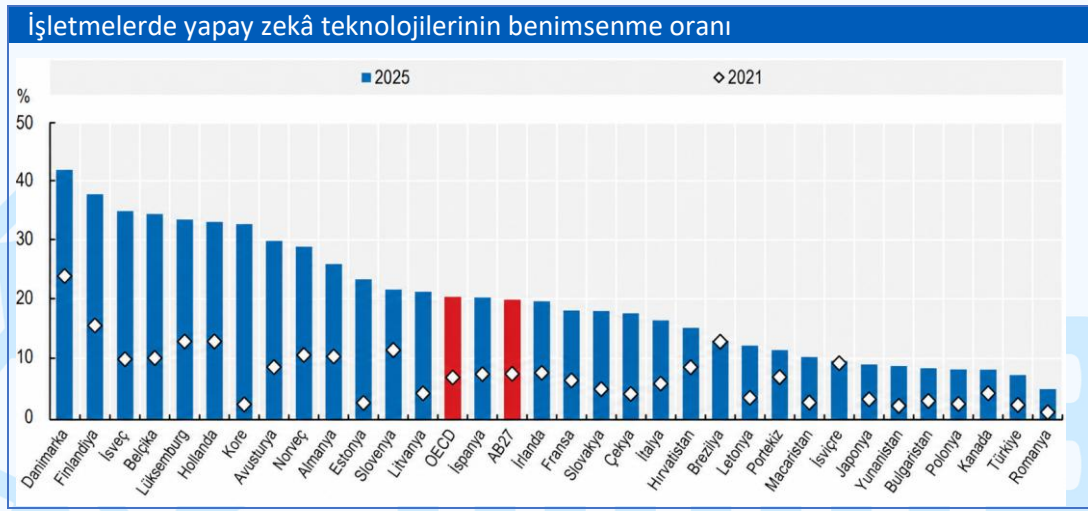
immib

immib

Yapay Zekâ ve Beceriler

İşletmeler, talep tahminlerinin daha doğru yapılmasından üretim planlamasının iyileştirilmesine, kalite kontrol süreçlerinden enerji ve hammadde verimliliğine, dış pazar analizlerinden müşteri ilişkileri yönetimine kadar pek çok alanda yapay zekâdan yararlanmaktadır. Bu kullanım alanlarının çeşitlenmesi, yapay zekânın işletmeler açısından giderek daha önemli bir araç hâline geldiğini gösterirken, kullanım oranlarında da hızlı bir artış görülmektedir. OECD'nin **Yapay Zekâ Çağında Beceriler raporuna** göre, OECD ülkelerinde yapay zekâ kullanan işletmelerin oranı dört yılda yaklaşık üç kat artarak 2021-2025 döneminde %7'den %20'ye yükselmiştir. 2025'te işletmelerde yapay zekâ benimsenme oranının en yüksek olduğu ülke Danimarka olmuştur. OECD ülkeleri arasında 2021'e kıyasla işletmelerde yapay zekâ teknolojilerinin benimsenme oranındaki en yüksek artış Kore'de gerçekleşmiştir. ²⁶

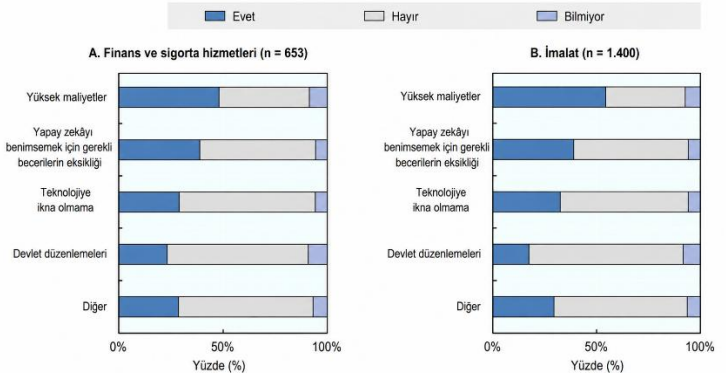
Kaynak: OECD (2026)

Finansal hizmetler sektörü hariç iş sektöründe faaliyet gösteren 10 veya daha fazla çalışanı bulunan işletmeler kapsamıştır.

Finansal kaynak ve inovasyon kapasiteleri sayesinde büyük firmalar ve start-up'lar yapay zekâyı daha fazla kullanmaktadır. Öte yandan bilhassa küçük ve orta ölçekli işletmeler yapay zekâ kullanma kapasitelerinin doğru becerilere sahip çalışanların eksikliği nedeniyle kısıtlandığını belirtmektedir. Henüz yapay zekâyı benimsememiş imalat ve finans sektörlerindeki işverenlerin yaklaşık %40'ı ile KOBİ'lerin yarısından fazlası, beceri eksikliğinin yapay zekânın benimsenmesinin önündeki başlıca engellerden biri olduğunu ifade etmektedir. ²⁷

Yapay zekânın benimsenmesinin önündeki engeller

Tüm işverenlerin yüzdesi

Kaynak: OECD (2026) & Lane, Williams and Broecke (2023)

²⁶ OECD (08.07.2026) [Skills in the AI age](#)

²⁷ OECD (05.06.2026) [AI and skills: What we know so far](#)

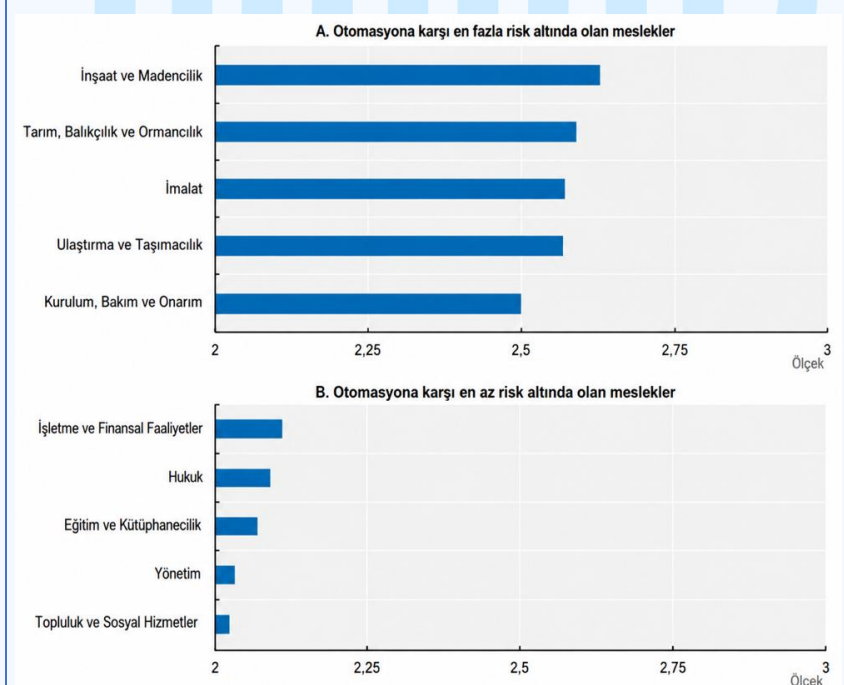
Yapay zekâ işlerin niteliğini değiştiriyor

Beceri eksikliği yalnızca işletmelerin yapay zekâyı benimsemesini zorlaştırmamakta aynı zamanda yapay zekânın işlerin ve görevlerin yapısını değiştirmesiyle birlikte çalışanların sahip olması gereken becerileri de dönüştürmektedir. OECD'nin raporuna göre, yapay zekâ birçok sektörde çalışanların yerini almaktan ziyade onların verimliliğini artıran yardımcı bir teknoloji olarak öne çıkmaktadır. Rutin işleri otomatikleştirirken, aynı zamanda yeni görevler, uzmanlık alanları ve meslekler de ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte, yapay zekânın yaygınlaşması bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Veri güvenliği, fikri mülkiyet ve ticari sırların korunması gibi konular önem kazanırken, çalışanların yeni beceriler edinmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla yapay zekânın işgücü piyasasındaki etkisini yalnızca hangi işlerin otomasyona uğrayacağı üzerinden değerlendirmek yeterli değildir; hangi görevlerin ve becerilerin önem kazanacağı da önem taşımaktadır.

Yapay zekâyâ maruz kalmak, otomasyon riski anlamına gelmiyor

Yapay zekâ, yüksek beceri gerektiren bazı mesleklerdeki görevlerin bir bölümünü otomasyona daha açık hâle getirmiştir. Buna rağmen söz konusu mesleklerdeki birçok kritik becerinin otomatikleştirilmesi hâlâ çok güçtür. Bu nedenle yapay zekânın etkisine daha çok maruz kalmalarına rağmen yüksek beceri gerektiren meslekler genel olarak otomasyona karşı en az kırılgan meslekler arasında yer almaya devam etmektedir. Buna karşılık düşük ve orta beceri gerektiren meslekler, yüksek otomasyon riskiyle daha fazla karşı karşıyadır. Risk özellikle inşaat ve madencilik ile tarım, balıkçılık ve ormancılık alanlarında öne çıkarken, imalat ile ulaştırma ve malzeme taşımacılığında da daha sınırlı olmakla birlikte yüksek otomasyon riski bulunmaktadır. Genel olarak otomasyon riskinin en düşük olduğu meslekler ise topluluk ve sosyal hizmetler ile yönetim alanlarında bulunmaktadır. Genel olarak rutin olmayan bilişsel, sosyal ve yaratıcı beceriler gerektiren işler otomasyona karşı daha az kırılgan olurken, rutin ve düşük beceri gerektiren işler daha yüksek otomasyon riski taşımaktadır.²⁸ Bu nedenle yapay zekâdan en fazla etkilenen mesleklerin tamamının ortadan kalkması beklenmemektedir. Asıl

Otomasyona karşı en fazla ve en az risk altında olan meslekler

Kaynak: OECD (2026)
Tüm meslekler için ölçek 0-5.

²⁸ OECD (08.07.2026) [Skills in the AI age](#)

değişim, bu mesleklerde çalışanların üstlendiği görevlerin ve ihtiyaç duyduğu becerilerin niteliğinde ortaya çıkmaktadır.

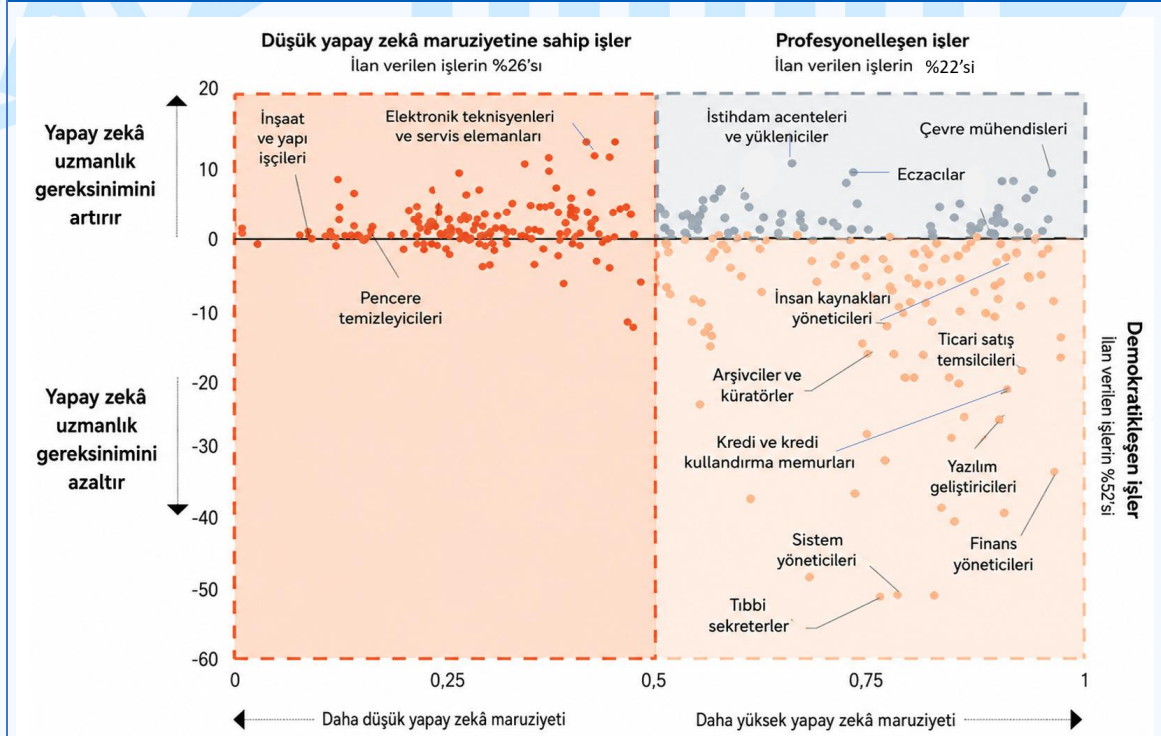
Yapay zekâ işleri iki farklı yönde dönüştürüyor

OECD verilerine göre 2022-2024 döneminde çalışanların yaklaşık dörtte biri üretken yapay zekâdan doğrudan etkilenebilecek işlerde görev yapmıştır. Bu oranın, önümüzdeki yıllarda daha da artması beklenmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre yapay zekânın işgücü piyasasındaki en muhtemel sonuç işlerin tamamen ortadan kalkmasından ziyade mevcut **işlerin dönüşmesidir**.²⁹

Bu dönüşümün işgücü piyasasındaki yansımaları danışmanlık firması PwC'nin 2026 Küresel Yapay Zekâ İstihdam Barometresi raporunda da görülmektedir. 27 ülke ve 1 milyardan fazla iş ilanının incelendiği rapora göre, yapay zekâdan daha fazla etkilenen işlerde gerekli beceriler, yapay zekâdan daha az etkilenen işlere kıyasla iki kattan daha hızlı değişmektedir. Rapor ayrıca yapay zekânın işgücü piyasasında iki farklı eğilim oluşturduğuna dikkat çekmektedir.

Bir tarafta yapay zekâ, rutin görevleri otomatikleştirerek insan uzmanlığının, muhakeme yeteneğinin ve yaratıcılığının önemini artırmakta ve işleri “profesyonelleştirmektedir”. Radyologlar, işe alım uzmanları ve hava trafik kontrolörleri bu grupta yer almaktadır. Diğer tarafta ise yapay zekâ, karmaşık görevler için gerekli beceri bariyerlerini azaltarak işleri “demokratikleştirmektedir”. Yazılım geliştiricileri, kredi uzmanları ve finans yöneticileri bu gruba örnek gösterilmektedir. PwC'ye göre işlerin %52'si demokratikleşirken, %22'si profesyonelleşmektedir.³⁰

Yapay zekânın işlerin uzmanlık düzeyine etkisi

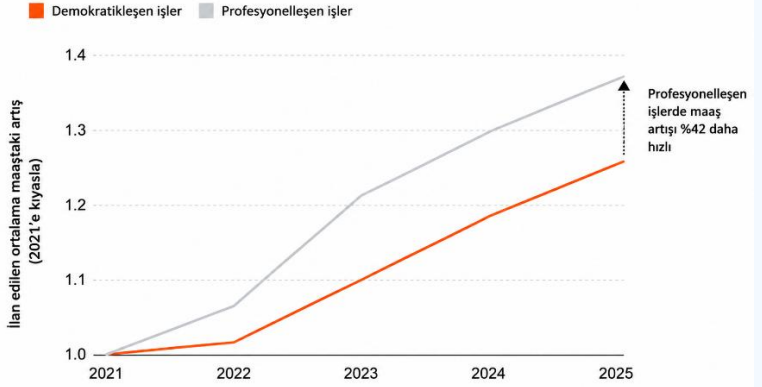
Kaynak: PwC (2026).

²⁹ International Labour Organization (Mayıs 2025) [Generative AI and jobs: A 2025 update](#)

³⁰ PwC (15.06.2026) [AI reshapes global labour market into two distinct paths, rewarding human skills: PwC 2026 Global AI Jobs Barometer](#)

İşlerin bu iki farklı yönde dönüşmesi ücretlere de yansımaktadır. Profesyonelleşen işlerde ortalama ücretler, demokratikleşen işlere kıyasla %42 daha hızlı artmıştır. Bu fark, yapay zekâ kullanımının hızla arttığı 2022 yılından bu yana giderek büyümektedir.³¹

2021'e kıyasla ilan edilen ortalama maaşlardaki artış (Demokratikleşen ve profesyonelleşen işler, küresel)

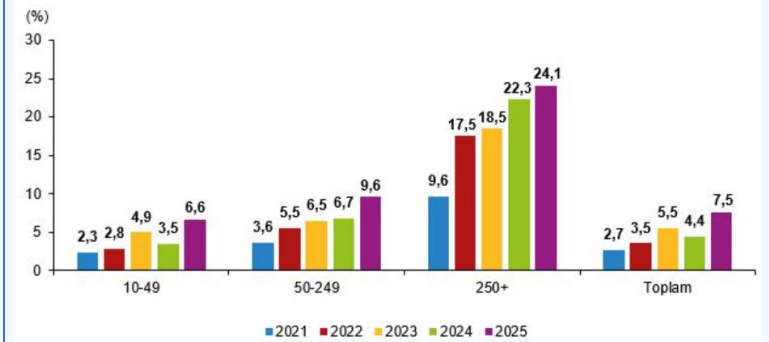

Kaynak: PwC, Teeselink and Carey (2026)

Türkiye'de yapay zekâ kullanımı artıyor

OECD ülkeleriyle kıyaslandığında henüz kat edilecek yol olmasına rağmen Türkiye'de de yapay zekâ kullanımının son yıllarda belirgin biçimde arttığı görülmektedir. TÜİK'in 2025 Yapay Zekâ İstatistikleri'ne göre, 2021 yılında girişimlerin yalnızca %2,7'si herhangi bir yapay zekâ teknolojisi kullanırken, söz konusu oran 2025 yılında %7,5'e yükselmiştir.

Büyüklik grubuna göre yapay zekâ teknolojisi kullanan girişimlerin oranı (2021-2025)

Kaynak: TÜİK (2025) Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2021-2025

Yapay zekâ kullanımı işletme büyüklüğü arttıkça da belirgin şekilde artmaktadır. 2025 yılında 10-49 çalışanı bulunan girişimlerin %6,6'sı, 50-249 çalışanı bulunanların %9,6'sı, 250 ve üzeri çalışanı bulunan girişimlerin ise %24,1'i yapay zekâ kullanmıştır. Böylece 2021-2025 döneminde yapay zekâ kullanımındaki artış tüm işletme büyüklüklerinde görülürken, büyük işletmeler ile küçük ve orta ölçekli işletmeler arasındaki farkın devam ettiği dikkat çekmektedir.

³¹ PwC (15.06.2026) [AI reshapes global labour market into two distinct paths, rewarding human skills: PwC 2026 Global AI Jobs Barometer](#)

Türkiye’de girişimlerin yapay zekâ kullanmama nedenlerinin oranı (2024-2025, %)

	Büyüklik grubu							
	Toplam		10-49		50-249		250+	
Yapay zekâ kullanmama nedeni	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025
Girişimde ilgili uzmanlık eksikliğinin bulunması	78,9	74,2	81,1	76,0	73,2	68,8	68,7	65,0
Maliyetlerin çok yüksek olması	74,2	67,4	74,3	67,8	75,5	66,2	68,1	65,5
Hukuki sonuçların net olmaması	63,5	62,4	62,6	62,3	68,6	62,3	59,1	65,0
Veri koruma ve gizliliğin ihlaline ilişkin endişelerin olması	57,5	61,8	57,0	62,8	60,6	56,6	52,7	63,4
Mevcut ekipman, yazılım veya sistemlerle uyumsuzluğun olması	69,3	61,7	70,8	62,1	66,1	61,9	60,0	56,0
Gerekli verilerin mevcudiyeti veya kalitesi ile ilgili zorlukların bulunması	59,3	54,7	59,6	55,3	58,9	52,1	55,6	54,0
Etik faktörler	44,5	43,6	43,1	44,1	51,5	41,6	41,0	42,1
Yapay zekâ teknolojilerinin girişime yararlı olmaması	20,5	16,1	21,5	17,2	18,1	12,9	14,7	10,4

Kaynak: TÜİK, Yapay Zekâ İstatistikleri, 2025

Türkiye’de yapay zekâ kullanımındaki engeller küresel tablo ile örtüşmektedir. TÜİK’in 2025 verilerine göre, yapay zekâ kullanmayan ancak kullanmayı düşünen girişimlerin %74,2’si, yapay zekâ kullanımının önündeki en önemli engelin işletmede gerekli uzmanlığın bulunmaması olduğunu belirtmiştir. Bunu %67,4 ile yüksek maliyetler ve %62,4 ile yapay zekâ kullanımından kaynaklanabilecek zararlar karşısında sorumluluğun kimde olacağı gibi hukuki konulardaki belirsizlikler izlemiştir.³² Bu sonuç, Türkiye’de de yapay zekâ yatırımlarının yalnızca dijital altyapı ve yazılım yatırımları olarak değil, aynı zamanda **insan kaynağı ve beceri yatırımları** olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Yapay zekânın yaygınlaşmasında becerilerin rolü

OECD’nin çalışması, yapay zekânın yaygınlaşmasının önündeki temel engelin çoğu zaman yazılım ya da donanım eksikliği değil, doğru becerilere sahip insan kaynağı yetersizliği olduğuna dikkat çekmektedir. Rapor, teknolojiye yapılan yatırımla insana yapılan yatırımın birbirinin alternatifi değil, tamamlayıcısı olduğunu vurgulamaktadır. Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, onu doğru kullanan, yönlendiren ve ortaya çıkan veriyi anlamlandırabilen insan kaynağının belirleyici olmaya devam etmesi beklenmektedir.³³

Gelecekte ihtiyaç duyulacak yetkinliklerin yalnızca dijital becerilerle sınırlı olmayacağı öngörülmektedir. Eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, iletişim, ekip çalışması ve veri okuryazarlığı gibi beceriler de önemini koruyacaktır. Özellikle yapay zekâ tarafından üretilen çıktıları değerlendirme, doğru soruları yöneltme ve bu çıktıları iş süreçlerine uyarlama kapasitesi, teknolojiden elde edilecek verim açısından belirleyici olacaktır. İhracatçıların yapay zekânın gerektirdiği beceri dönüşümüne uyum sağlaması, rekabet avantajı sağlayacaktır. Yapay zekâyı iş süreçlerine entegre eden firmalar daha hızlı hareket etme, kaynaklarını daha verimli kullanma ve uluslararası pazarlarda rekabet güçlerini artırma potansiyeline sahiptir. Ancak bu potansiyelin hayata geçirilmesi, teknoloji yatırımlarının yanı sıra söz konusu teknolojileri iş süreçlerine entegre edebilecek nitelikli insan kaynağını da gerektirmektedir.

³² TÜİK (2025) [Yapay Zekâ İstatistikleri, 2025](#)

³³ OECD (08.07.2026) [Skills in the AI age](#)

AB Elektrifikasyon Eylem Planı

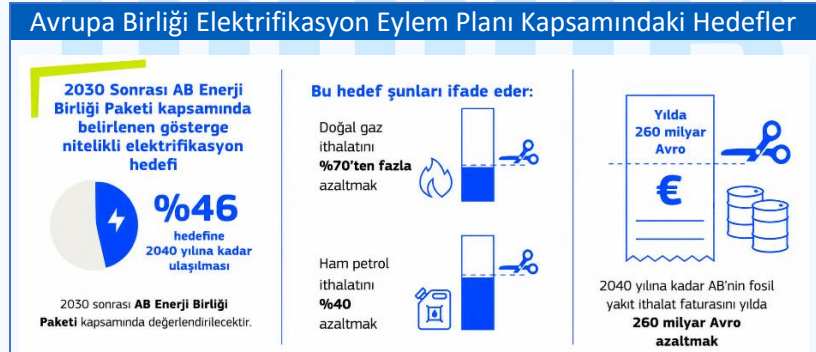
Son yıllarda yaşanan enerji krizleri, Avrupa Birliği'nin ithal fosil yakıtlara olan bağımlılığının ciddi ekonomik ve jeopolitik riskler taşıdığını ortaya koymuştur. AB 2022'den bu yana alınan önlemler sayesinde krize daha hazırlıklı olsa da petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki keskin artış, ekonomi ve toplum üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Orta Doğu'daki çatışmaların başlamasından bu yana AB, fosil yakıt ithalatı için 50 milyar avrodan fazla ek harcama yapmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan enflasyon ise faiz oranlarının yükselmesine neden olmuştur. Buna ek olarak, bazı üye devletlerin kısa vadede fosil yakıt tüketicilerinin üzerindeki yükü hafifletmek amacıyla uygulamaya koyduğu mali tedbirler kamu maliyesi üzerindeki baskıyı daha da artırmıştır.³⁴

AB, Elektrifikasyonu Enerji Dönüşümünün Merkezine Alıyor

Bu süreç, enerji arz güvenliğini ve ithal fosil yakıtlara bağımlılığın azaltılmasını AB açısından çevresel olduğu kadar ekonomik ve stratejik bir öncelik haline getirmiştir. Bu kapsamda Avrupa Komisyonu 17 Temmuz 2026'da Elektrifikasyon Eylem Planı'nı açıklamıştır. Elektrifikasyon sanayi, ulaşım, binalar ve ısınma gibi hayatın her alanında kömür, petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlarla karşılanan enerji kullanımının elektrik temelli teknolojilerle ikame edilmesi ve sistemlerin elektrikli hale dönüştürülmesi anlamına gelmektedir. AB, bu plan çerçevesinde 2040'a kadar elektrifikasyon oranını %46'ya çıkarmayı hedeflemektedir.

Elektrifikasyonu merkeze alan hızlandırılmış bir enerji dönüşümünün, 2040 yılına kadar doğal gaz ithalatını %70'ten fazla, ham petrol ithalatını ise %40'tan fazla azaltabileceği

hesaplanmaktadır. Bu dönüşüm sayesinde yaklaşık 260 milyar avroluk fosil yakıt harcamasının önüne geçilmesi beklenmektedir.

Kaynak: European Commission (2026) A plan to make Europe the first electro-continent

Elektrifikasyon, Enerji Verimliliği ve Maliyet Avantajı Sağlıyor

Elektrifikasyon, enerji verimliliği ve maliyet açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Örneğin bataryalı elektrikli araçların satın alma maliyeti hâlâ daha yüksek olabilse de benzinli ve dizel araçlara kıyasla kullanım maliyetleri genel olarak çok daha düşüktür. Elektrikli bir araç, içten yanmalı bir araca göre %78'e varan enerji tasarrufu sağlayabilmektedir. Benzer şekilde, doğal gazla çalışan kombiler yerine ısı pompalarının kullanılması, Avrupa'da ortalama bir hanenin ısınma maliyetini %60'a kadar azaltabilmektedir. Bunun yanı sıra bu teknolojiler, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum hedeflerine de katkı sağlamaktadır. Bazı sanayi üretim

³⁴ European Commission (17.07.2026) [Electrification Action Plan](#)

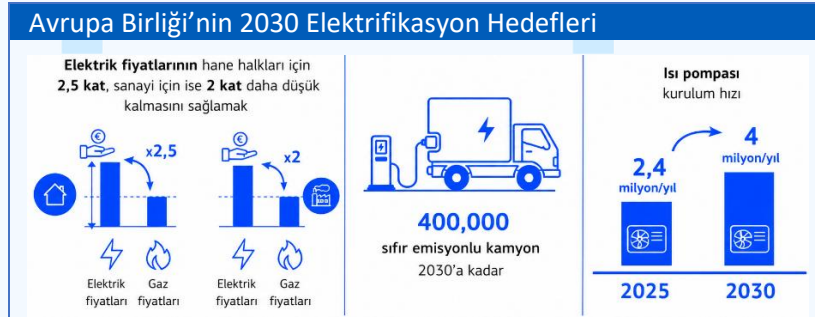
süreçlerinde ise ısı pompalarıyla elektrifikasyon, elektrik fiyatının doğal gaz fiyatına oranının 2,5 ile 3,5 arasında olması durumunda maliyet tasarrufu sağlayabilmektedir.

Yüksek Elektrik Fiyatları ve Şebeke Sorunları Elektrifikasyonu Yavaşlatıyor

Bununla birlikte elektrifikasyonun yaygınlaşmasının önünde hâlâ önemli engeller bulunmaktadır. Avrupa'da elektrik fiyatları çoğu zaman doğal gaz fiyatlarının yaklaşık üç katına ulaşabilmektedir. Elektrik şebekesine bağlantı süreçlerinin uzun sürmesi, birçok inovatif teknolojinin ticarileşememesi, işletmelerin elektrik temelli teknolojilere geçiş için yeterli teşviki bulamaması da dönüşümü yavaşlatan faktörler arasında yer almaktadır. Bu engellerin aşılması amacıyla açıklanan Elektrifikasyon Eylem Planı ile elektrik maliyetlerinin düşürülmesi, enerji şebekelerinin güçlendirilmesi, elektrikli teknolojilere yönelik yatırımların artırılması ve sanayiye yeni finansman imkanlarının sunulması öngörülmektedir. Ayrıca elektrik ile fosil yakıtlar arasındaki maliyet farkının azaltılması ve başta ısı pompaları ve elektrikli araçlar olmak üzere elektrik temelli teknolojilerin ve bunları destekleyen batarya teknolojilerinin daha hızlı yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Elektrik ve Doğal Gaz Arasındaki Fiyat Farkının Azaltılması Hedefleniyor

Elektrifikasyon Eylem Planı ile yol haritası sunmayı amaçlayan Avrupa Komisyonu, üye devletleri 2030 yılına kadar elektrik/doğal gaz fiyat oranını haneler için en fazla 2,5, sanayi için ise en fazla 2 seviyesine indirmeye yönelik adımlar atmaya teşvik etmektedir. Ayrıca ısı pompası kurulumlarının yıllık sayısının, 2025'teki 2,4 milyon seviyesinden 2030'da yaklaşık 4 milyona çıkarılması hedeflenmektedir. Komisyon, bu planla birlikte şebeke bedellerine ilişkin yasama teklifinin bir parçası olarak, elektrik ve doğal gaz arasındaki vergilendirme farkına ilişkin bir düzenleme teklifi sunmuştur. Bu kapsamda Komisyon'un 2026'nın son çeyreğinde 2030 sonrası Enerji Birliği paketi kapsamında fosil yakıt sübvansiyonlarının kademeli olarak kaldırılmasına yönelik tedbirler önermesi amaçlanmaktadır.

Kaynak: European Commission (2026) A plan to make Europe the first electro-continent

Elektrik Faturalarında Şebeke ve Vergi Maliyetlerinin Azaltılması Öngörülüyor

Avrupa Komisyonu'nun sunduğu elektrik faturalarına yönelik teklif ise belirli tüketici grupları için elektrik şebekesi kullanım bedellerinin düşürülmesine ve enerji yoğun sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin üzerindeki vergi yükünün hafifletmesine imkân tanımaktadır. Ayrıca akıllı sayaçların daha hızlı yaygınlaştırılması; elektriğin doğal gaza kıyasla daha yüksek vergilendirilmesinin önüne geçilmesi de öne çıkan düzenlemeler arasında yer almaktadır.³⁵

³⁵ European Commission (17.07.2026) Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2019/943, as regards [future-proofing electricity bills in the Union](#), through reducing system costs and fostering electrification and digitalisation

Taahhütten Uygulamaya : COP31 Öncesinde İklim Diplomasisi ve Küresel Ekonomi

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı (COP31), 9–20 Kasım 2026 tarihlerinde Antalya’da toplanacak³⁶. Konferansın yönetimi alışılmışın dışında bir ortaklığa dayanıyor: Türkiye konferans başkanlığını, Avustralya ise müzakereler başkanlığını üstlenmektedir.³⁷ Bu iş bölümünde Türkiye küresel hedefler ve uygulama girişimleriyle gündemi belirlerken, Avustralya Pasifik’te düzenlenen hazırlık toplantılarıyla müzakere zeminini hazırlamıştır.

Konferansa bir ay kala ortaya çıkan tablo, iklim diplomasisinin ağırlık merkezinin yeni hedefler koymaktan mevcut hedeflerin nasıl finanse edileceği ve uygulanacağı sorusuna kaydığını göstermektedir. Bu sürecin üç ana eksenı elektrifikasyon, iklim finansmanına erişim ve karbon fiyatlandırma sistemleri arasında ortak bir zemin kurulmasıdır. Her biri enerji maliyetleri, yatırım akışları ve karbon düzenlemeleri üzerinden sanayi üretimine ve dış ticarete doğrudan dokunuyor.

Pasifik’ten Antalya’ya: Pre-COP ve Taku Pakasoa Bildirisi

Pre-COP, Taraflar Konferansından önce bakanların müzakere başlıklarını gündeme aldığı ve olası uzlaşi alanlarını aradığı resmi hazırlık toplantısıdır. COP31 için Fiji, Tuvalu ve Avustralya ortaklığında düzenlenen toplantılarda liderler etkinliği 5–6 Ekim’de Tuvalu ve Fiji’de, bakanlar toplantısı ise 6–8 Ekim’de Fiji’nin Nadi kentinde yapılmıştır³⁸. Ev sahiplerinin açıklamasına göre paydaş programıyla birlikte bu etkinliklere 100’den fazla ülkeden 4.000’i aşkın kişi katılmıştır³⁹.

Sürecin temel siyasi çıktısı, 6 Ekim’de kabul edilen ve adını Tuvalu dilinde birlikten doğan güç anlamına gelen bir ifadeden alan Taku Pakasoa Bildirisi olmuştur. Bildiri, 2035 ulusal katkı beyanlarını henüz sunmamış ülkeleri bu beyanları en kısa sürede sunmaya çağırırken yeni bir hedef getirmekten çok COP28’de üzerinde uzlaşılan hedefleri teyit etmektedir. Bu hedefler, 2030’a kadar yenilenebilir enerji kapasitesinin üç katına ve enerji verimliliğindeki iyileşme hızının iki katına çıkarılması ile enerji sistemlerinde fosil yakıtlardan adil, düzenli ve hakkaniyetli biçimde uzaklaşılmasıdır. Elektriğin küresel

³⁶ UNFCCC, “UN Climate Change Conference – Antalya, November 2026 (COP31)”, <https://unfccc.int/cop31>.

³⁷ Climate Home News, “Australia says COP31 co-presidency will work on a cover decision”, 7 Ekim 2026, <https://www.climatechangenews.com/2026/10/07/australia-says-cop31-co-presidency-will-work-on-a-cover-decision/>.

³⁸ COP31 Avustralya-Pasifik Ortaklığı, “About Pre-COP” (Pre-COP resmi programı), <https://www.cop31-pacific.com/about>.

³⁹ COP31 Avustralya-Pasifik Ortaklığı, “Pacific Pre-COP Launchpad”, 9 Ekim 2026, <https://www.cop31-pacific.com/pacific-pre-cop-launchpad>.

nihai enerji kullanımındaki payını 2035'te yüzde 35'e çıkarma yönündeki ivmeyi de memnuniyetle karşılayan bildiriye Türkiye de destek vermiştir⁴⁰.

Pre-COP'un siyasi ağırlığı ise daha çok katılım düzeyi üzerinden tartışılmıştır. Kanada, Japonya ve Birleşik Krallık liderlerinin katılımına yönelik beklentiler karşılanmamış, Pasifik dışından lider düzeyindeki katılım Mauritius ve Timor-Leste ile sınırlı kalırken Türkiye, Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Nepal toplantılara bakan düzeyinde katılmıştır⁴¹. Dolayısıyla tartışılan konu ülkelerin süreçten uzak durması değil, sürece hangi düzeyde dahil olduklarıdır.

Pre-COP'un Antalya'ya taşıdığı en somut usul kararı, başkanlık öncülüğünde bir karar metni (cover decision) hazırlanmasıdır. Bu tür metinler, teknik müzakere sonuçlarının ötesinde konferansın genel siyasi mesajını ortaya koyuyor ve Müzakereler Başkanı Chris Bowen, Türkiye ile birlikte uzun bir siyasi bildiri yerine eylem çağrısı yapan kısa bir karar üzerinde çalışılacağını açıklamıştır⁴². Ev sahiplerinin sonuç açıklamasına göre önerilen metin elektrifikasyon, iklim finansmanı, erken uyarı sistemleri ile ormanlar, okyanuslar ve su kaynaklarına yönelik eylemlere odaklanacak, 1,3 trilyon dolarlık finansman patikasına ve kırılgan ülkeler için uyum finansmanının artırılmasına atıf yapacaktır⁴³. Ancak bu henüz bir gündem olarak kalmış ve metin Antalya'da tarafların uzlaşısıyla kabul edilene kadar kesinleşmiş bir sonuç sayılmamaktadır. Önerilen kararda finansmanın bu denli öne çıkması, hazırlık sürecinin en çok tartışılan başlığını da yansıtmaktadır.

Finansman: Hedefin Büyüklüğü ve Erişim Sorunu

Küresel iklim finansmanının çerçevesini Yeni Kolektif Sayısallaştırılmış Hedef (NCQG) çiziyor. Buna göre gelişmekte olan ülkeler için 2035'e kadar yılda en az 300 milyar ABD doları seferber edilecek, kamu ve özel tüm kaynaklardan sağlanacak toplam finansmanın ise aynı tarihe kadar yıllık en az 1,3 trilyon dolara çıkarılması hedeflenmektedir. İki rakam arasındaki fark, kamu bütçelerinin tek başına yeterli olmayacağını açıkça gösteriyor. Nitekim AB Ekonomik ve Mali İşler Konseyi (ECOFIN) de 9 Ekim'de kabul ettiği sonuçlarda gerekli yatırımın büyük ölçüde özel yatırımların artırılmasına bağlı olduğunu vurgulamıştır. Gelişmiş ülkelerin sağladığı ve seferber ettiği iklim finansmanının 2024'te 136,7 milyar dolara ulaştığını hatırlatan Konseyin asıl mesajı, katkı tabanının genişletilmesidir. Konsey bunu NCQG'ye ulaşmanın zorunlu bir koşulu olarak tanımlamakta ve mali kapasitesi bulunan bütün ülkeleri katkılarını artırmaya çağırılmaktadır⁴⁴. Burada 300 milyar ve 1,3 trilyon dolarlık tutarların AB'nin tek başına üstlendiği yeni ödeme taahhütleri değil, küresel hedefler olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Katkı tabanına yapılan vurgu, yükün kimler arasında paylaşılacağı tartışmasının Antalya'da da süreceğine işaret etmektedir.

Türkiye'nin başkanlık gündemi, sorunun bir başka yüzüne, finansmanın miktarından çok ona erişime odaklanıyor. COP31 Başkanlığının 24 Eylül'de duyurduğu İklim Uygulama Köprüsü (BRIDGE), UNDP'nin

⁴⁰ COP31 Avustralya-Pasifik Ortaklığı, "Taku Pakasoa Declaration", 6 Ekim 2026, paragraf 5–9, <https://www.cop31-pacific.com/taku-pakasoa>.

⁴¹ <https://www.abc.net.au/news/2026-10-08/was-pre-cop-a-failure-analysis/107239270>.

⁴² Climate Home News, 7 Ekim 2026.

⁴³ COP31 Avustralya-Pasifik Ortaklığı, "Pacific Pre-COP Launchpad", 2026 (başkanlık kararına ilişkin bölüm).

⁴⁴ Avrupa Birliği Konseyi, COP31 öncesinde iklim finansmanına ilişkin Konsey sonuçları, Belge No: 14090/26, 9 Ekim 2026, paragraf 3, 5–8, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14090-2026-INIT/en/pdf>.

uygulama ortaklığında ülkelerin iklim ve kalkınma önceliklerini finansmana hazır proje portföylerine dönüştürmeyi amaçlamakta ve ilk aşamada Etiyopya, Fiji, Endonezya, Pakistan ve Özbekistan'da uygulanmaktadır. Aynı gün İLBANK, BM-Habitat ve Dünya Bankası iş birliğiyle başlatılan Sürdürülebilir Kentsel Dirençlilik Finansman Mekanizması (SURFF) ise bu mantığı şehirlere taşıyarak düşük ve orta gelirli ülkelerde kentsel dirençlilik yatırımlarını hızlandırmayı hedeflemektedir⁴⁵. İki girişim için de bir fon büyüklüğü açıklanmamıştır. İşlevleri ise yeni kaynak yaratmak değil, proje hazırlığı ile finansman arasında köprü kurmaktır.

Pre-COP'ta paylaşılan veriler bu köprünün neden gerekli olduğunu somut biçimde gösteriyor. Ev sahiplerinin açıklamasına göre Paris Anlaşması'ndan bu yana Pasifik ülkelerine 16 milyar doların üzerinde finansman taahhüt edilmiş, ancak bunun 5 milyar dolardan fazlası henüz kullanılmamıştır. Aynı toplantıda Pasifik Dirençlilik Fonu'na Fiji'den 10 milyon, Danimarka'dan 2,3 milyon ve Solomon Adaları'ndan 1,1 milyon dolar, Birleşik Krallık'tan fonun sonraki aşaması için 10 milyon sterlin ve Hollanda'dan 1 milyon avro katkı taahhüt edilmiştir⁴⁶. Bu katkıların sınırlı kaldığı yönündeki eleştiriler⁴⁷ de göz önüne alındığında finansman tartışmasının artık yalnızca ne kadar kaynak sağlanacağı değil, sağlanan kaynağın ne hızla projeye dönüşeceği sorusu etrafında şekillendiği görülmektedir.

Elektrifikasyon: 35'e 35 Hedefi ve Sanayiye Yansımaları

Elektrifikasyon, ısınmadan ulaştırmaya ve sanayi süreçlerine kadar fosil yakıtlarla karşılanan enerji ihtiyacının elektriğe kaydırılması anlamına geliyor ve elektrik düşük karbonlu kaynaklardan üretildiğinde emisyon azaltımını enerji verimliliğiyle birleştiriyor. COP31 Başkanlığının en belirgin hedefinin de bu alanda olduğu görülmektedir. 21 Eylül'de New York'ta tanıtılan 35'e 35 Küresel Elektrifikasyon Taahhüdü, elektriğin toplam nihai enerji tüketimindeki payının 2035'e kadar küresel ölçekte yüzde 35'e çıkarılmasını öngörüyor. Metin hukuki bir yükümlülük değil, ülkelerin politika belirleme yetkisini saklı tutan bir niyet beyanı olmakla beraber iş dünyası ile yatırımcıların destekçi olarak katılmasına imkan tanımaktadır⁴⁸.

Hedefin ne ölçüde gerçekçi olduğu sorusuna en somut yanıt, Uluslararası Enerji Ajansının (IEA) Türkiye ve Avustralya'nın talebiyle hazırlayıp 22 Eylül'de yayımladığı elektrifikasyon raporundan gelmektedir. Rapora göre bugün nihai enerji tüketiminin yüzde 23'ünü karşılayan elektriğin payı, mevcut teknolojiler ve enerji arz şoku öncesindeki fiyatlarla 2035'te maliyet etkin biçimde yüzde 33'e çıkabiliyor, bu da yüzde 35 hedefini ulaşılabilir bir mesafeye getiriyor. Raporun dikkat çeken bir başka yönü, elektrifikasyonu enerji güvenliğiyle de gerekçelendirmesidir. 2026'daki Hürmüz krizini son beş yılın ikinci büyük enerji şoku olarak nitelendiren IEA, hızlandırılmış elektrifikasyon senaryosunda yakıt ithalatçısı ülkelerin enerji ithalat faturasının 2035'te 2025'e kıyasla 400 milyar doları aşan ölçüde azalabileceğini hesaplamaktadır. Aynı rapor dönüşümün koşullarını da ortaya koyuyor: elektrik üretimi

⁴⁵ COP31 Başkanlığı, "COP31'den İklim Finansmanı ve Dirençli Şehirler İçin Yeni Adımlar", 24 Eylül 2026, <https://cop31.tr/tr/cop31-iklim-finansmani-ve-direncli-sehirler-icin-yeni-adimlar>.

⁴⁶ COP31 Avustralya-Pasifik Ortaklığı, "Pacific Pre-COP Launchpad", 2026 (Pasifik Dirençlilik Fonu).

⁴⁷ <https://www.abc.net.au/news/2026-10-08/was-pre-cop-a-failure-analysis/107239270>

⁴⁸ COP31 Başkanlığı, "35'e 35 Küresel Elektrifikasyon Taahhüdü", 21 Eylül 2026, <https://cop31.tr/tr/cop31-35-by-35-kuresel-elektrifikasyon-taahhudu>.

ve şebeke yatırımlarının hızla artırılması gerekmekte, kilit teknolojiler ve kritik minerallerdeki yoğunlaşmış tedarik zincirleri ise arz güvenliği bakımından başlıca riskler arasında sayılmaktadır⁴⁹.

Hedefe verilen destek Pre-COP'ta somut adımlara da dönüşmüştür. Avustralya, 2030'a kadar dünya genelinde en az 300 milyon hanenin çatı tipi güneş enerjisine erişimini hedefleyen taahhüde ilk destek veren ülke olmuştur. COP31'de resmen başlatılması planlanan bu taahhüdün yanı sıra Pasifik'te şebeke planlaması için 7,29 milyon Avustralya doları tutarında bir paket de açıklanmıştır. AB de aynı yönde ilerlemektedir. AB Çevre Konseyi COP31 tutumunda temiz elektrifikasyonun hızlandırılmasını öncelikler arasında sayarken⁵⁰, Avrupa Komisyonu Temmuz ayında bir Elektrifikasyon Eylem Planı açıklamıştır⁵¹.

Sanayi açısından elektrifikasyonun iki yüzü bulunuyor. Şebeke, üretim ve depolama yatırımlarının artması bakır ve alüminyum iletkenler, kablo, transformatör ve diğer elektrik ekipmanları ile çelik yapı ürünlerine olan talebi destekleyebilecek bir gelişme. Buna karşılık üretim süreçlerinin elektrığe kaydırılması, sanayinin maliyet yapısını elektrik fiyatlarına çok daha duyarlı hale getirmektedir. Bu nedenle hedefin ekonomik sonucu, şebeke yatırımlarının nasıl finanse edileceğine ve elektrığın rekabetçi fiyatlarla sağlanıp sağlanamayacağına bağlı olacaktır.

Yapay Zeka ve Veri Merkezleri: Elektrik Talebinin Yeni Kaynağı

Elektrik talebini artıran tek unsur ulaştırma, ısınma ve sanayi değildir. Yapay zeka uygulamalarının hızla yaygınlaşması veri merkezlerini enerji politikasının yeni başlıklarından biri haline getirmiştir ve IEA'nın projeksiyonuna göre küresel veri merkezi elektrik talebinin 2030'a kadar iki katından fazla artarak yaklaşık 945 TWh'ye ulaşacağı öngörülmektedir. Ajans bu düzeyi, Japonya'nın bugünkü toplam elektrik tüketimine denk bir büyüklük olarak tarif etmektedir⁵².

COP31 Başkanlığı bu gelişmeyi iklim gündemine iki girişimle taşımıştır. 21 Eylül'de duyurulan ve BM Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) ile birlikte geliştirilen Antalya Yapay Zeka Taahhüdü, yapay zekanın iklim ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini destekleyecek biçimde tasarlanması, enerjilendirilmesi ve yönetilmesi için siyasi bir çerçeve sunmaktadır. Taslak metnin COP31 öncesinde paylaşılması planlanmaktadır. COP31 Başkanı Murat Kurum, yapay zekanın artan enerji tüketimine ilişkin kuralları artık hükümetlerin koyması gerektiğini belirterek şirketlerden enerji kullanımında şeffaflık ve operasyonlarını temiz enerjiyle yürütmelerini beklediklerini ifade etmiştir. Temiz Teknolojiler İçin Yapay Zeka (AI for Clean Technologies) girişimiyle de akıllı enerji ve yeşil sanayi gibi alanlarda yapay zeka destekli pilot uygulamaların sektör ortakları ve yatırımcılarla buluşturulması

⁴⁹ Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), "Electrification takes centre stage as Hormuz shock spurs countries to seek to enhance energy security", 22 Eylül 2026, <https://www.iea.org/news/electrification-takes-centre-stage-as-hormuz-shock-spurs-countries-to-seek-to-enhance-energy-security>.

⁵⁰ Avrupa Birliği Konseyi, COP31 hazırlıklarına ilişkin Konsey sonuçları, Belge No: 14250/26, 12 Ekim 2026, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14250-2026-INIT/en/pdf>.

⁵¹ Avrupa Komisyonu, "Commission boosts Europe's competitiveness, decarbonisation and independence: Electrification Action Plan and ETS review", IP/26/1596, 17 Temmuz 2026, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_26_1596.

⁵² IEA, "AI is set to drive surging electricity demand from data centres while offering the potential to transform how the energy sector works", 10 Nisan 2025, <https://www.iea.org/news/ai-is-set-to-drive-surging-electricity-demand-from-data-centres-while-offering-the-potential-to-transform-how-the-energy-sector-works>.

amaçlanmaktadır⁵³. Taahhüt siyasi nitelikte olduğundan kısa vadede bağlayıcı kurallar getirmesi beklenmemelidir. Daha olası etki, veri merkezi yatırımlarında enerji kullanımının raporlanmasına ve temiz enerji tedarikine ilişkin beklentileri güçlendirmesidir.

Adil Geçiş: Dönüşümün Toplumsal Maliyeti ve AB'nin Tutumu

Fosil yakıtlardan uzaklaşma ve elektrifikasyon hedefleri, enerji yoğun sektörlerde ve bu sektörlerle bağımlı bölgelerde istihdam ve gelir kaybı riskini de beraberinde getiriyor. Adil geçiş kavramı, bu dönüşümün toplumsal maliyetlerinin nasıl paylaşılabileceği sorusunu ifade ediyor ve COP30'da kabul edilen 2/CMA.7 sayılı kararın 25'inci paragrafında yer alan adil geçiş mekanizmasının işler hale getirilmesi COP31'in karara bağlaması beklenen başlıklar arasındadır. Konu 30 Eylül–2 Ekim tarihlerinde Sidney'de COP31 Başkanlığı ile Müzakereler Başkanlığının düzenlediği gayriresmi bir çalıştayda ele alınmış, UNFCCC bu görüşmelerin kasımdaki resmi müzakerelerin sonucunu önceden belirlemediğini özellikle kaydetmiştir⁵⁴. Türkiye'nin yaklaşımı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 23 Eylül'de New York'ta yaptığı konuşmada ortaya konmuştur. Erdoğan, finansman ve teknolojiye erişimin eşit olmadığı koşullarda bütün ülkelerden aynı hızda dönüşüm beklenmesinin gerçekçi olmadığını vurgulamış ve "İklim hedeflerimizi toplumsal ve ekonomik gerçeklerle buluşturamadığımız her öneri başarısızlığa mahkum olacaktır" demiştir⁵⁵.

AB'nin Antalya'daki önceliklerini AB Çevre Konseyinin 12 Ekim'de kabul ettiği müzakere tutumu göstermektedir. AB, ulusal katkı beyanını henüz sunmamış tarafları bunu konferans öncesinde yapmaya çağırarak ve ilk Küresel Durum Değerlendirmesi'nin fosil yakıtlardan uzaklaşma, yenilenebilir kapasitenin üç katına ve enerji verimliliğinin iki katına çıkarılmasına ilişkin sonuçlarının uygulanmasını talep etmektedir. Tutumun en dikkat çekici kısmı, 1,5°C eşiğinin önümüzdeki on yıllarda büyük olasılıkla aşılabileceğinin kabul edilmesi ve başta büyük emisyon kaynakları olmak üzere tüm tarafların aşımın büyüklüğünü ve süresini en aza indirmeye çağırılmasıdır. Adil geçiş mekanizmasının işler hale getirilmesi ve tüm üye devletlerin Antalya'daki konferansa katılımı da tutumun unsurları arasındadır⁵⁶.

Tutum belgesi Sınırdan Karbon Düzenleme Mekanizmasına (SKDM) veya tek taraflı ticaret önlemlerine doğrudan atıf yapmamakta, iklim ile ticaret arasındaki etkileşimi yalnızca Ticaret ve İklim Değişikliği Diyalogu çerçevesinde deneyim paylaşımı olarak ele almaktadır⁵⁷. Buna karşın konferans programında 13 Kasım'ın finans ve ticarete ayrılmış olması⁵⁸, karbon düzenlemelerinin ticari etkilerinin Antalya'da

⁵³ COP31 Başkanlığı, "COP31 Başkanlığı 35 by 35 ve Antalya Yapay Zeka Taahhütlerini Duyurdu", 21 Eylül 2026, <https://cop31.tr/tr/cop31-baskanligi-35-by-35-ve-antalya-yapay-zeka-taahhutleri>.

⁵⁴ UNFCCC, "Informal intersessional workshop on just transition", Sidney, 30 Eylül–2 Ekim 2026, <https://unfccc.int/event/informal-intersessional-workshop-on-just-transition>.

⁵⁵ Anadolu Ajansı, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: İklim hedeflerimizi toplumsal gerçeklerle buluşturamadığımız her öneri başarısızlığa mahkum", 23 Eylül 2026, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-iklim-hedeflerimizi-toplumsal-gerceklerle-bulusturamadigimiz-her-oneri-basarisizliga-mahkum/4066704>.

⁵⁶ AB Konseyi, 14250/26 sayılı Konsey sonuçları, 2026 (paragraf 3, 8, 13, 18–24).

⁵⁷ AB Konseyi, 14250/26 sayılı Konsey sonuçları, 2026 (paragraf 17).

⁵⁸ UNFCCC, "COP 31 Overview Schedule", <https://unfccc.int/documents/660519>.

gündeme gelmesine zemin hazırlamakta ve tartışmayı kaçınılmaz olarak karbon piyasalarına taşımaktadır.

Karbon Piyasaları: Ortak Dil Arayışı ve AB Emisyon Ticaret Sistemi

Bugün dünyada emisyon ticaret sistemleri ve karbon vergileri birbirinden farklı kurallarla işlemekte, emisyonların nasıl ölçüleceği, raporlanacağı ve doğrulanacağı ülkeden ülkeye değişmektedir. Karbon maliyetinin sınır ötesinde dikkate alındığı durumlarda bu farklılıklar ihracatçı için doğrudan bir uyum yüküne dönüşüyor. Zorunlu Karbon Piyasaları Açık Koalisyonu (Open Coalition on Compliance Carbon Markets, OCCCM) bu sorunu ele almak üzere kurulmuştur. Brezilya'nın COP30 dönemindeki girişimine dayanan koalisyon 7 Mayıs 2026'da Floransa'da resmen faaliyete geçmiş, ilk iki yıl için Brezilya başkan, Çin ve Avrupa Komisyonu eş başkan olarak belirlenmiştir⁵⁹. 14 Eylül'de Wuhan'da yapılan üst düzey toplantıda kurumsal yapı ve 2026–2027 çalışma planı kabul edilmiş, Türkiye de Kanada, Fransa, Norveç, Singapur ve Birleşik Krallık ile birlikte yeni üyeler arasında yer almıştır. Koalisyonun COP31'de üst düzey bir yuvarlak masa toplantısı düzenlemesi planlanmaktadır⁶⁰.

Çalışma planı piyasa tasarımı uzun vadeli yaklaşma, emisyonların izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması (MRV), karbon muhasebesi ve yüksek nitelikli denkleştirme kredileri üzerine kurulmuştur ve üyelere hukuken bağlayıcı yükümlülük getirmemektedir⁶¹. Bu nedenle koalisyonu tek bir küresel karbon piyasasının kuruluşu olarak değil, farklı sistemlerin birbirini anlayabilmesi için ortak bir teknik dil arayışı olarak okumak daha isabetli olacaktır. Türkiye açısından üyeliğin zamanlaması da anlamlıdır, zira 7552 sayılı İklim Kanunu ile öngörülen ulusal Emisyon Ticaret Sistemi'nin kurulum süreci devam etmektedir⁶². SKDM, menşe ülkede fiilen ödenen karbon fiyatının belirli koşullarla dikkate alınmasına imkan tanıdığı için⁶³ MRV ve karbon muhasebesi alanında sağlanacak uyum, ihracatçıların raporlama yükü ve maliyeti bakımından pratik bir karşılık bulma potansiyeli taşımaktadır.

AB'de ise karbon piyasasının 2030 sonrası çerçevesi yeniden çizilmektedir. Avrupa Komisyonu 17 Temmuz 2026'da Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) revizyonu teklifini Elektrifikasyon Eylem Planı ile birlikte sunmuştur⁶⁴. Teklife göre yıllık doğrusal azaltım faktörü 2031–2035 döneminde yüzde 3,7, 2036'dan itibaren yüzde 1,7 olacak, ücretsiz tahsisat 2031'den itibaren doğrulanmış karbonsuzlaşma yatırım planlarına bağlanacak ve yüksek nitelikli uluslararası karbon kredilerinin sınırlı kullanımına imkan tanınacaktır. İhracatçıları açısından en önemli unsur, SKDM kapsamındaki sektörlerde ücretsiz tahsisatın aşamalı olarak kaldırılması sürecinin 2038'e kadar uzatılmasıdır⁶⁵. SKDM yükümlülüğü AB

⁵⁹ Avrupa Komisyonu, "EU, Brazil and China launch open coalition to boost integrity and effectiveness of carbon markets", https://climate.ec.europa.eu/news-other-reads/news/eu-brazil-and-china-launch-open-coalition-boost-integrity-and-effectiveness-carbon-markets-2026-05-07_en.

⁶⁰ Open Coalition on Compliance Carbon Markets (OCCCM), <https://occcm.org/milestones-and-events/>.

⁶¹ OCCCM, "Work Plan 2026–2027", <https://occcm.org/Documents/OCCCM%20-Work%20Plan%20-%20final.pdf>.

⁶² 7552 sayılı İklim Kanunu, Resmi Gazete, 9 Temmuz 2025, Sayı: 32951, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/07/20250709.htm>.

⁶³ Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması Oluşturulmasına İlişkin (AB) 2023/956 sayılı Tüzük, 10 Mayıs 2023, Madde 9, EUR-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/956/oj>.

⁶⁴ Avrupa Komisyonu, IP/26/1596, 2026.

⁶⁵ <https://icapcarbonaction.com/en/news/eu-commission-publishes-eu-ets-review-proposal>.

üreticilerine verilen ücretsiz tahsisat dikkate alınarak hesaplandığından⁶⁶, ücretsiz tahsisatın daha yavaş azalması SKDM maliyetinin de daha kademeli artması anlamına gelmektedir. AB Çevre Konseyi 12 Ekim’de teklif üzerinde yalnızca bir politika görüşmesi yapmıştır ve revizyon kabul edilmiş değildir⁶⁷.

Türkiye Açısından Anlamı

Bu gelişmeler Türkiye sanayisi ve ihracatı için ne ifade etmektedir? COP31 öncesinde öne çıkan girişimlerin önemli bir bölümü siyasi taahhüt veya gönüllü girişim niteliğindedir. Ancak bu taahhütler AB’nin ETS ve SKDM gibi bağlayıcı araçlarıyla aynı dönemde uygulanacağı için etkileri diplomatik metinlerin ötesine geçmekte, ihracatçı sektörlerin maliyet yapısını, yatırım kararlarını ve pazara erişim koşullarını aynı anda etkileyebilmektedir.

Çelik ve alüminyum açısından belirleyici başlık karbon fiyatlandırmasıdır. AB’deki ETS revizyonunun sonucu, ücretsiz tahsisat üzerinden SKDM maliyetinin hangi hızla artacağını belirleyecektir. OCCCM’de MRV ve karbon muhasebesi yöntemlerinde sağlanacak yakınlaşma emisyon verisinin farklı sistemlerde kabul görmesini kolaylaştırabilirken, ulusal ETS’nin bu çalışmalarla uyumlu biçimde tasarlanması Türkiye’de ödenecek karbon fiyatının SKDM kapsamında dikkate alınıp alınamayacağını da etkileyecektir. Elektrik ark ocağı rotasıyla yapılan üretimin temiz elektrikle desteklenmesi ise çelik sektörünün karbon yoğunluğu bakımından rekabet konumunu güçlendirebilecek bir unsur olarak ele alınmaktadır.

Bakır, alüminyum iletken, kablo, transformatör ve diğer elektrik ekipmanları üreticileri içinse elektrifikasyon hedefi, şebeke ve üretim yatırımlarının fiilen hızlanması koşuluyla bir fırsat alanı sunmaktadır. BRIDGE ve SURFF gibi mekanizmalarla finansmana hazır hale getirilecek projeler, kalkınma bankası finansmanı ile yürütülen ihalelerde Türk ekipman üreticileri ve müteahhitlik firmaları için yeni imkanların önünü açabilecek nitelik taşımaktadır. Paris Anlaşması’ndan bu yana Pasifik’e taahhüt edilen finansmanın 5 milyar doları aşan kısmının hala kullanılmamış olması, bunun kendiliğinden gerçekleşmeyeceğini hatırlatmaktadır.

COP31, Türkiye için ev sahipliğinin ötesinde, enerji yoğun ihracat sektörlerinin dönüşüm ihtiyaçlarını ve finansman ile teknolojiye erişim önceliklerini uluslararası gündeme taşıma imkanı sunmaktadır. Sektörler açısından öncelik, konferans sonuçlarını beklemekten çok emisyon verisinin güvenilir biçimde ölçülmesi, temiz enerji tedarikinin planlanması ve yatırım kararlarının karbon fiyatlandırmasındaki olası gelişmeler gözetilerek alınmasıdır. Bu hazırlıkları erken tamamlayan firmalar, Antalya’dan çıkacak kararlar ve AB’deki yasama süreci netleştikçe ortaya çıkacak yeni kurallara daha düşük maliyetle uyum sağlayabilecektir.

⁶⁶ (AB) 2023/956 sayılı Tüzük (Madde 31).

⁶⁷ <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/env/2026/10/12/>.

COP31 Öncesi Başlıca Gelişmeler ve Hukuki Nitelikleri

Gelişme	Tarih	Niteliği	Sanayi ve ticaret açısından ilgisi
35'e 35 Küresel Elektrifikasyon Taahhüdü	21 Eylül 2026	Gönüllü niyet beyanı	Şebeke ve elektrik ekipmanı talebi, elektrik maliyetleri
Antalya Yapay Zeka Taahhüdü	21 Eylül 2026	Siyasi taahhüt, taslak metin COP31 öncesinde paylaşılacak	Veri merkezi elektrik talebi, temiz enerji tedariki
BRIDGE ve SURFF	24 Eylül 2026	Uygulama girişimi, fon büyüklüğü açıklanmadı	Finansmana hazır projeler, uluslararası ihaleler
OCCCM çalışma planı ve Türkiye'nin üyeliği	14 Eylül 2026	Gönüllü iş birliği, bağlayıcı değil	MRV, karbon muhasebesi, sistemler arası uyum
Taku Pakasoa Bildirisi	6 Ekim 2026	Siyasi bildiri	COP28 enerji hedeflerinin teyidi
ECOFIN iklim finansmanı sonuçları	9 Ekim 2026	AB Konsey sonuçları (siyasi tutum)	Katkı tabanı, özel finansman
AB COP31 müzakere tutumu	12 Ekim 2026	AB Konsey sonuçları (siyasi tutum)	Temiz elektrifikasyon, adil geçiş, ticaret ve iklim diyalogu
AB ETS revizyonu	Teklif 17 Temmuz 2026, Konsey görüşmesi 12 Ekim 2026	Yasama teklifi, henüz kabul edilmedi	SKDM sektörlerinde ücretsiz tahsisat ve SKDM maliyeti
Başkanlık öncülüğünde karar	Antalya, Kasım 2026	Hazırlık aşamasında, henüz kabul edilmedi	Elektrifikasyon, finansman, uyum

**EKONOMİ VE İHRACAT BÜLTENİ DİĞER SAYILARINA
ERİŞMEK İÇİN QR KODU OKUTABİLİR YAHUT ÜZERİNE
TIKLAYABİLİRSİNİZ.**